

Vlaanderen
is open ruimte

Landinrichting Maasvallei

Fase 2

Onderzoek naar de opportuniteit en haalbaarheid

oktober 2023

Colofon

Uitvoerder

Vlaamse Landmaatschappij, Regio Oost
Vestiging Hasselt
Koningin Astridlaan 50
3500 Hasselt
Tel.: 011 29 87 00
www.vlm.be

Opdrachtgever

Departement Omgeving
Afdeling Gebiedsontwikkeling,
Omgevingsplanning en Projecten
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel
www.omgevingvlaanderen.be

Redactie

Het rapport "Onderzoek naar opportuniteit en haalbaarheid van een landinrichtingsproject Maasvallei fase 2" is opgemaakt door het projectteam Maasvallei

Omslagfoto: RLKM

Datum Rapport: november 2023

Status/Revisie: **Geadviseerd** door de programmacommissie landinrichting op 24.10.2023

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	2
1.1	Situering en aanleiding onderzoek naar de opportuniteit en haalbaarheid van een landinrichtingsproject “Maasvallei Fase 2”	2
1.1.1	Landinrichting in de Maasvallei: korte historiek	2
1.1.2	Het RivierPark Maasvallei: erkend Landschapspark	4
1.1.3	Situering studiegebied	5
1.2	Juridische basis landinrichting	6
1.3	Juridische en beleidsmatige context “Maasvallei”	6
2	Het RivierPark Maasvallei	7
3	Geplande, geprogrammeerde of gewenste initiatieven m.b.t. inrichting en beheer van de open ruimte in het projectgebied “Maasvallei Fase 2”	10
4	Voorstel landinrichtingsproject “Landinrichting maasvallei – Fase 2”	11
4.1	Doelstellingen	11
4.1.1	Het winterbed met uiterwaarden aan de Maas verder ontwikkelen als dynamische riviernatuur	12
4.1.2	De open ruimte buiten het winterbed en tussen de dorpen landschappelijk opwaarderen door ontharding en de aanleg en het handhaven van kleine landschapselementen	14
4.1.3	Beekvalleien verder ontwikkelen als ecologische verbindingzone	15
4.1.4	De openruimte verbindingen tussen RivierPark Maasvallei en Nationaal Park Hoge Kempen (NPHK) en Kempen~Broek robuust realiseren	16
4.1.5	Zoeken naar ruimte voor een voedsellandschap	18
4.1.6	De landschapskwaliteit verhogen in het snoer van Maasdorpen met veel aandacht voor de erfgoedwaarden	19
4.1.7	Het optimaliseren van de wandel – en fietsroutes in het RivierPark Maasvallei	20
4.1.8	Er wordt ingezet op betrokkenheid van bewoners in functie van duurzame landschapsbeleving en streekidentiteit	21
4.1.9	De algemene herkenbaarheid van het RivierPark Maasvallei vergroten door gebruik te maken van de eenvormige huisstijl	22
4.2	Gebiedsafbakening Landinrichting Maasvallei – Fase 2	23
4.3	Niet-limitatief overzicht van de betrokken partners	24
4.4	Voorstel van planbegeleidingsgroep	26
4.5	Financiering en fasering	28
4.5.1	Raming van de kosten van het landinrichtingsproject “Maasvallei – fase 2” en indicatie van de wijze van financiering	28
4.5.2	Indicatieve fasering van het landinrichtingsproject “Maasvallei – fase 2”	31
5	Motivering van de meerwaarde van de instelling van een landinrichtingsproject in het projectgebied Maasvallei Fase 2.....	31
6	Motivering waaruit blijkt dat het landinrichtingsproject “Maasvallei – fase 2” voldoet aan het doel van landinrichting en dat het bijdraagt aan het geldende (Vlaamse) Beleid	34
6.1	Het landinrichtingsproject Maasvallei – Fase 2 voldoet aan het doel van landinrichting	34
6.2	Bijdrage van het landinrichtingsproject maasvallei aan de realisatie van de doelstelling van het vlaamse beleid	35
6.3	Conclusie	40
7	Referentielijst.....	41
8	Bijlage.....	43
8.1	Bijlage 1: Juridische basis landinrichting	43
8.2	Bijlage 2: Juridische en beleidsmatige context	45
8.3	Bijlage 3: Kaartenatlas	51
8.4	Bijlage 4: Formulier voor de indiening van een inrichtingsvraag voor afweging door de programmacommissie (RivierPark Maasvallei Fase 2)	51

1 INLEIDING

1.1 SITUERING EN AANLEIDING ONDERZOEK NAAR DE OPPORTUNITEIT EN HAALBAARHEID VAN EEN LANDINRICHTINGSPROJECT “MAASVALLEI FASE 2”

1.1.1 Landinrichting in de Maasvallei: korte historiek

In 2008 werd het RivierPark Maasvallei boven de doopvont gehouden middels de goedkeuring door de kernpartners¹ van het Plan van Aanpak “Maasvallei,... Grensverleggend!”. Initiatiefnemer is het Regionaal Landschap Kempen en Maasland vzw (RLKM). De ambitie van dit plan was om het Vlaamse deel van de Maasvallei uit te bouwen tot één groot landschapspark met gemeenschappelijke doelstellingen en met een gecoördineerde aanpak. Dit kwam de daaropvolgende jaren op kruissnelheid. In 2015 traden ook de Nederlandse partners toe. Het RivierPark Maasvallei vormt zich immers in harmonie met het landschap, niet op basis van administratieve grenzen. Er werd een BE – NL intentieverklaring getekend voor de langjarige en grensoverschrijdende uitbouw van het RivierPark Maasvallei. Deze vormt tot op heden de basis voor de werking van de gebiedscoalitie (zie beschrijving in hoofdstuk 4.3) in het RivierPark Maasvallei.

Het streven toen en nu is enerzijds de win-win tussen natuur- en landschapsontwikkeling, en anderzijds landschapstoerisme en -recreatie, waarbij de synergie tussen verschillende belangen en sectoren kansen creëert voor het landschap. De kwaliteit van de leefomgeving krijgt zo ook een boost voor de lokale bewoner. Het toeristisch-recreatief potentieel in de Maasvallei is hoog, maar vergt een constante aandacht voor haar intrinsieke kwaliteiten (riviernatuur, klimaatbuffer, erfgoed, Maaslandse eigenheid, de Maas als imposante laaglandrivier). Waar mogelijk wordt met belangrijke spelers in het gebied, zoals de bewoners, de grind- en de landbouwsector, naar concrete samenwerking gezocht.

Het is een bijzonder stukje Europa met een hoge bevolkingsdruk en veel menselijke activiteit. Mens, dier en plant zijn hier van oudsher sterk verbonden met de rivier. Op verschillende plaatsen zijn beide oevers met mekaar verbonden door bruggen of ponten. De Maas in het RivierPark Maasvallei is ook een belangrijke Europese natuurcorridor.

In de afgelopen 15 jaar werd in het RivierPark Maasvallei driemaal een Strategisch Open Ruimte Project² goedgekeurd. Daarnaast kon door een Europees project, een Limburg Sterk Merk injectie en de samenwerking in het ruime grinddossier met een inbreng uit het grindfonds (2012-2020) een lange reeks terreinacties en projecten op het snijvlak van natuur en toerisme/recreatie gerealiseerd worden. Hierbij ging veel aandacht naar kansen voor natuur in het winterbed van de rivier en werd geïnvesteerd in recreatieve ontsluiting (wandelen, fietsen, veerponten, routing...) en communicatie.

Een structurele en betekenisvolle investering - via een aangepast instrumentarium - in de landschapskwaliteit in en rond de dorpskernen van de segmenten van de Maasvallei, werd van bij aanvang van het RivierPark

¹ Provincie Limburg, de gemeentebesturen van Kinrooi, Maaseik, Dilsen-Stokkem, Maasmechelen en Lanaken, het ANB, NV de Scheepvaart (nu Vlaamse Waterweg), het Regionaal Landschap Kempen en Maasland en de natuurverenigingen Natuurpunt en Limburgs Landschap

² SORP: RivierPark Maasvallei – nu internationaal (21.01.2008-20.04.2011; 25.05.2011-24.05.2014; 01.08.2015-01.08.2018)

Maasvallei in het vooruitzicht gesteld maar bleef een gemis. Precies daarom werd in 2011, en nu ook in 2023, beroep gedaan op het instrumentarium landinrichting³.

In december 2011, en bevestigd in april 2015, gaf de toenmalige minister bevoegd voor de landinrichting het mandaat aan de VLM voor de opmaak van een OOH voor een 'Landinrichtingsproject Maasvallei, fase 1', met de boodschap dat het in deze fase 1 slechts om 2 van de 6 segmenten van de vallei kon gaan, namelijk Kessenich-Ophoven en Leut-Meeswijk-Vucht. Het landinrichtingsproject 'Maasvallei fase 1' werd door de Vlaamse Regering ingesteld op 15 juli 2016. Maar de vraag en de ambitie van de Stuurgroep (zie 4.3) van het RivierPark Maasvallei was van meet af aan duidelijk: landinrichting inzetten in het volledige projectgebied van het RivierPark Maasvallei (zie kaart 1 voor een overzichtskarten en kaart 2 voor een detail van de verschillende segmenten).

'Landinrichting Maasvallei fase 1' is sterk gevorderd: het landinrichtingsplan 'Kessenich in Zich(t)' is in uitvoering, het landinrichtingsplan "Heerlyck Meeswijk, Leut en Vucht" is op 6 oktober 2023 vastgesteld door de Vlaamse Regering. De stuurgroep van het RivierPark Maasvallei is zich heel erg bewust van de meerwaarde van het gevoerde proces, de aanpak en straks ook de uitvoering, dankzij het instrument landinrichting.

Gezien de vooruitgang in fase 1 en in lijn met de initiële vraag van 2011 acht de stuurgroep nu het moment gekomen om 'Landinrichting Maasvallei fase 2' aan te vragen. Zo kunnen in de volledige Maasvallei een aantal kernkwaliteiten van de regio tegelijkertijd behoud worden voor vershraling en veel belangrijker nog, betekenisvol worden versterkt. In 2019 werd door het RLKM een inrichtingsvraag (zie bijlage 4) opgesteld voor de instelling van het landinrichtingsproject Maasvallei fase 2. Op 12 maart 2021 werd het ministerieel mandaat verkregen om te starten met het onderzoek naar de opportuniteit en haalbaarheid (OOH) van voorliggend landinrichtingsproject. Dit OOH kan opgemaakt worden in een vereenvoudigde vorm, gelet op de continuïteit met fase 1. Deze vereenvoudigde vorm houdt in dat de inhoud van voorliggende rapport te beschouwen is als een verderzetting van Landinrichting Maasvallei fase 1, daartoe is o.a. de beschrijving van het juridisch en beleidsmatig kader beperkt gehouden tot een overzichtstabel.

Als intermezzo in de tekst worden geregeld inspirerende voorbeelden gegeven van landinrichtingsmaatregelen uit Landinrichting Maasvallei fase 1. Ze dienen ook als duiding wat onder een doelstelling begrepen kan worden.

Met een 2de fase van inzet van landinrichting voor de verdere ontwikkeling van het RivierPark Maasvallei wordt een opmerkelijke bijdrage geleverd aan de Vlaamse open ruimte doelen. Om dit te bereiken in een breed samenwerkingsverband van actoren en tegen de context van een complex maatschappelijk en bestuurlijk krachtenveld, zal het instrumentarium van landinrichting optimaal en ambitieus moeten worden ingezet. Daarnaast en bovenop beschouwt de stuurgroep van het RivierPark Maasvallei de inzet van landinrichting als een ondersteuning en essentieel instrument in functie van de ontwikkeling van de Maasvallei als een heus landschapspark.

³ Decr. VI. 28 maart 2014 betreffende de landinrichting, BS 22 augustus 2014. - B.VI.Reg. 6 juni 2014 betreffende de landinrichting, BS 22 oktober 2014.

Tabel 1: Historiek plannen in het RivierPark Maasvallei

2008	Plan van aanpak: Maasvallei .. grensverleggend
2011	Mandaat voor Landinrichting Fase 1
2015	BE – NL intentieverklaring
2019	Nota ‘Evaluatie en Toekomst’ (als actualisatie van het plan van aanpak)
2020	Inrichtingsvraag aan Vlaamse overheid voor instelling landinrichtingsproject Maasvallei fase 2 gevolgd door mandaat voor de opstart van het OOH in 2021
2023	Masterplan en operationeel plan Landschapspark

1.1.2 Het RivierPark Maasvallei: erkend Landschapspark

In april 2021 lanceerde de Vlaamse minister, bevoegd voor de omgeving en de natuur, een oproep naar ‘Nationale Parken’ in Vlaanderen, alsook naar ‘Landschapsparken’. In een landschapspark ligt de klemtoon op landschapskwaliteit en de verschillende functies van een afgebakend gebied. Landschapsontwikkeling, recreatie, natuur, erfgoed, landbouw, wonen, bedrijvigheid en toerisme gaan er hand in hand.

Op 13 oktober 2023 werd het RivierPark Maasvallei erkend als Landschapspark. Er werd een ‘masterplan 2024 - 2048’ of lange termijnvisie opgemaakt, samen met een concreet plan met acties voor de komende 6 jaar (operationeel plan). Die acties zetten in op natuur, erfgoed, landbouw, toerisme... in samenhang tussen de beide oevers van de Maas en in samenhang met de draagkracht van het gebied.

Zowel voorliggend *onderzoek naar de haalbaarheid en opportuniteit* als het omkaderende *masterplan* van het erkende Landschapspark, zijn strategische documenten die voor een lange termijn de visie en doelstellingen bepalen. Beide documenten worden operationeel gemaakt door respectievelijk *landinrichtingsplannen* en *uitvoeringsdossiers* (voor landinrichting) en het *operationeel plan* (na het masterplan Landschapspark). Ze zijn verregaand op mekaar afgestemd, evenwel richt het voorliggend OOH zich enkel op de Vlaamse oever van de Maasvallei en omvat het Landschapspark ook de Nederlandse oever. **De erkenning als Landschapspark zal de slagkracht van het instrument landinrichting alleen maar versterken. En andersom is landinrichting een belangrijke hefboom om te kunnen werken aan de vooropgestelde parkdoelen.**

Landinrichting is een belangrijk **instrument** om een aantal doelstellingen uit het *masterplan* te kunnen realiseren op de Vlaamse oever. Welke doelstellingen landinrichting voor zijn rekening neemt komt aan bod in hoofdstuk 4.1. In de doelstellingen landinrichting wordt ook een sterke focus gelegd op de uitvoering van het Vlaamse openruimte beleid. De middelen en instrumenten landinrichting zullen aanvullend, faciliterend of flankerend ingezet worden op de reguliere werking van de partners. Ook het parkbureau van het landschapspark fungeert als partner. Door de erkenning ontvangt het parkbureau financiële middelen om de capaciteit ervan duurzaam uit te bouwen en worden er bijv. ook andere thema’s (zoals landbouw) geïntegreerd in de inhoudelijke werking van het parkbureau.

Het landinrichtingsproject ent zich niet uitsluitend op het Landschapspark voor de verdere uitbouw van het RivierPark. De doelstellingen werken ook verder op de reeds jarenlange samenwerking binnen het plan van aanpak “Maasvallei .. grensverleggend”. Al in 2005 werden de eerste plannen gesmeed om in de Maasvallei werk te maken van meer landschappelijke kwaliteit en van duurzaam toerisme. De uitvoering van landinrichting Maasvallei fase 1 zette daar reeds mee op in. Landinrichting en de bijhorende uitvoeringen op terrein fungeren bovendien als vliegwiel voor andere investeringen in het gebied. Anderzijds kan

landinrichting mee profiteren van de intensivering van de samenwerking, de capaciteit van het parkbureau en de grensoverschrijdende uitbouw van het park. Het landschapspark zelf zal ook jaarlijks ook een beperkt budget ontvangen voor (aanvullende) investeringen.

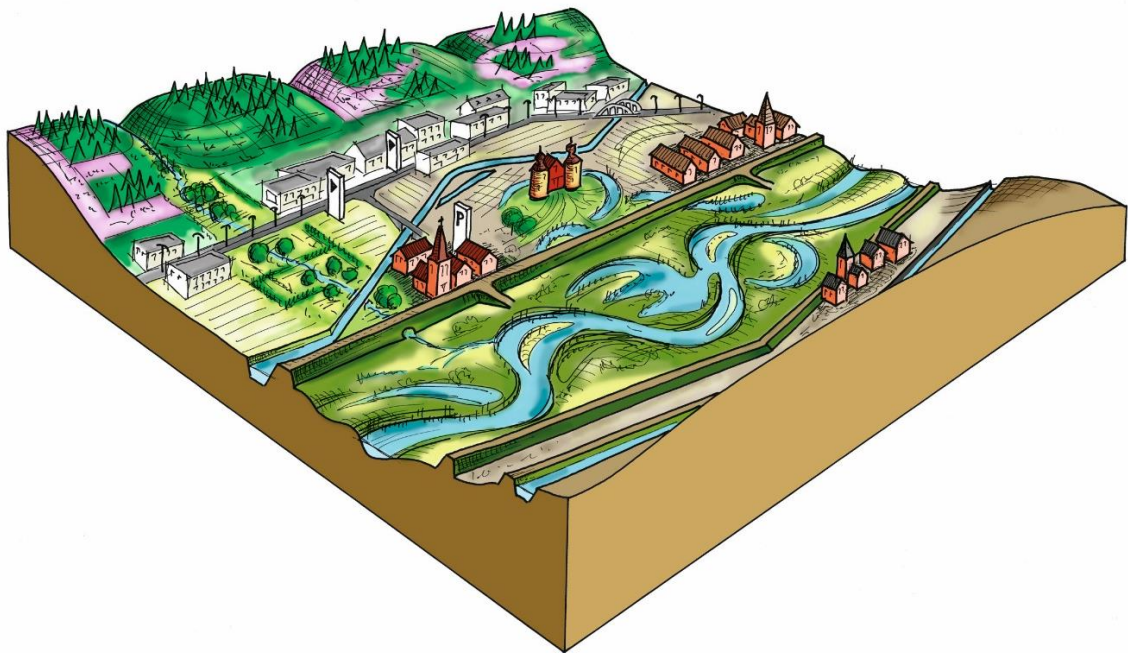
Een beschrijving van de inhoud van het masterplan en voorliggende onderzoek naar de haalbaarheid en opportuniteit, en hoe deze op mekaar inhaken, zijn terug te vinden in hoofdstuk 4.

1.1.3 Situering studiegebied

Het landinrichtingsprojectgebied 'Maasvallei' situeert zich in de omgeving van de zogenaamde Gemeenschappelijke Maas of 'Grensmaas'. Over een lengte van 45 km vormt de Maas hier de grens tussen Vlaanderen en Nederland. Het gebied ligt bijna centraal in de Euregio Maas-Rijn, tussen de steden Hasselt, Maastricht, Heerlen, Aken en Luik. Het projectgebied Maasvallei situeert zich langs de Maas tussen Lanaken en Kinrooi (zie kaart 1). De perimeter valt ongeveer samen met de historische dalvlakte van de Maas. Dat is het gebied dat de Maas in het verleden kon overstroomden.

Deze dalvlakte volgt ruwweg de lijnen van kanalen en steenwegen die in de Maasvallei zijn aangelegd op de steilranden in het landschap. De noordelijke grens wordt gevormd door de landsgrens met aan Nederlandse zijde het stadje Thorn. In het oosten wordt het projectgebied begrensd door de Maas zelf. Maastricht en het dorp Smeermaas (Vlaanderen) zorgen voor de zuidelijke begrenzing van het gebied. Westelijk is de N78 (rijksweg) een fysieke begrenzing, hier en daar wordt de rijksweg overgestoken om open ruimte verbindingen te kunnen maken, o.a. naar het Nationaal Park Hoge Kempen en het Kempen~Broek. Daarom is tussen Eisdon en Lanklaar niet de N78 maar de Zuid-Willemsvaart over een beperkte lengte als grens weerhouden en wordt de stadsrand en de historische binnenstad van Maaseik ook meegenomen.

De Maas is een regenrivier. Ze heeft in dit riviersegment het karakter van een laaglandrivier. Ze stroomt over haar grindbed. Ze verbindt watergebonden ecosystemen vanuit Wallonië en Frankrijk met de Rijndelta in Nederland. Nadat de rivier tot een smalle bedding was ingeperkt – weliswaar in een kenmerkend meanderend patroon – hebben nieuwe rivierkundige inzichten er toe geleid dat er door weerdverlagingen en verbredingen terug natuur- en rivierdynamiek mogelijk is. Op 50 m tot 2 km afstand van de stroomgeul werden winterdijken gebouwd. Tussen de zomeroever en de winterdijk liggen de uiterwaarden die periodiek overstroomden.

Figuur 1: Schematische weergave van de Maasvallei in relatie tot de omgeving (bron: RLKM)

De Maasvallei is een vlak en smal landschap rond de meanderende rivier. Buiten de uiterwaarden, en beschermd door winterdijken, situeert zich een snoer van historische Maasdorpen. Deze dorpen vormen afzonderlijke entiteiten in het landschap. Hun historische ontstaansvorm in T-vorm is her en der nog herkenbaar. Niettemin is hun eigenheid enigszins aangetast door o.a. lintbebouwing en verrommeling.

Verder wordt het landschap vooral gekenmerkt door een sterke openheid met weilanden en akkers. Oude maar steeds schaarser wordende landschapsstructuren zoals hagen, bomenrijen, oude stroomgeulen, oude maasmeanders en dijken zorgen voor een verrijking van het open agrarisch gebied. De winterdijk vormt een langgerekte entiteit doorheen de Maasvlakte en is landschapsbepalend. Zand- en grindgroeven hebben in de Maasvallei het landschap op een aantal plaatsen ingrijpend gewijzigd. Een aantal van deze grote groeven bevinden zich zeer dicht bij de Maas en worden grotendeels getransformeerd tot natuurontwikkelingsgebieden die onderhevig zijn aan rivierdynamiek en zodoende goed scoren inzake biodiversiteit. In het verleden kregen enkele grindgroeven een bestemming als waterrecreatie.

1.2 JURIDISCHE BASIS LANDINRICHTING

De juridische basis voor het onderzoek naar de opportuniteit en haalbaarheid van landinrichting is terug te vinden in bijlage 1.

1.3 JURIDISCHE EN BELEIDSMATIGE CONTEXT “MAASVALLEI”

De specifieke juridische en beleidsmatige context binnen voorliggend projectgebied is terug te vinden in bijlage 2 en op de kaarten 3 t.e.m. 7.

2 HET RIVIERPARK MAASVALLEI

Historische gebiedsanalyse

De boetserende kracht van koude en warme tijden samen met de rivier hebben de Maasvallei en het landschap ver daarbuiten vormgegeven. Door geologische (enorme grindpakketten en bijzondere meanders), economische (scheepvaart werd afgeleid naar kanalen vanaf het begin van de industrialisatiescheepvaart en de komst van grind- en zandwinning) en historische (enige stukje van de Maas dat bestaat uit een landsgrens) factoren onderscheidt het RivierPark Maasvallei zich van de rest van het stroomgebied van de Maas. Die (grind)pakketten vormden doorheen de millennia de Hoge Kempen (B) en het Heuvelland (NL), met tussenin de alluviale vlakte. Mensen gebruikten de Maas eerst om langs te jagen, te trekken en zich uiteindelijk te vestigen, eerst op de terrasranden maar daarna ook dicht bij de rivier, wel steeds op net iets hogere plaatsen.

De omgang tussen mens en Maas kent grote kantelpunten. Vanaf de vroege Middeleeuwen wordt het snoer van Maasdorpen gevormd. In de 19^e eeuw wordt de Maas door de industrialisering in een keurslijf gedwongen, later verdwijnt de scheepvaart hier op de Gemeenschappelijke Maas door de aanleg van de kanalen. De steenkoolindustrie in Eisden en Stein veroorzaakt de mijnverzakkingen, maar de directe omgeving van de rivier bleef gespaard van een al te grote uitbreiding van bebouwing. In de 20ste eeuw tekent grootschalige grindwinning het landschap, maar de overstromingen van 1993-95 brengen nieuwe inzichten over de omgang met de rivier en de rol van grindwinning. Het hoogwater van 2021 benadrukt nogmaals de noodzaak voor bijkomende rivierverbredingswerken. Door verbreding en herinrichting van het rivierbed beleeft de regio op vlak van recreatie en natuurontwikkeling een heropleving.

Doorheen de geschiedenis trachtte de mens het water te beheersen en te leiden, dit wordt aangetoond door de open dijkes en de iets hoger gelegen dorpen. De nauwe samenhang tussen mens en Maas verdwijnt voorgoed achter de aaneengesloten bedijking (de “winterdijk”) van de 20ste eeuw.

In de Landschapsbiografie Maasvallei (Bureau Stroming, 2023 ⁴) zijn de abiotische en cultuurhistorische kenmerken van dit landschap verder uitgewerkt.

Een bijzonder landschap

De Maasvallei vormt een laaggelegen gebied tussen hogere gronden, waaronder het Kempisch Plateau in het westen. Het RivierPark vormt een natuurlijk, grensoverschrijdend rivierlandschap waar bewoners en bezoekers tot rust komen. De ecologische hoofdweg die de rivier is, vormt het hart en de basis voor duurzame beleving. Kwaliteit, aandacht voor erfgoed en samenhang zorgen voor een landschap waar het goed is om te leven, te werken en te ontspannen.

De hoofdingrediënten van het RivierPark Maasvallei zijn de Maas, het snoer van Maasdorpen en het open landschap daartussen. De rivier en de geomorfologische krachten die steeds blijven doorwerken creëerden een kenmerkende riviernatuur. De Maasdorpen kennen een kleinschalige, van oorsprong Middeleeuwse structuur met rond de kleine dorpen kleinere percelen, hagen en boomgaarden. De hagen en boomgaarden zijn ook terug te vinden rond de kasteeldomeinen. Het open landschap tussen de dorpen werd gekenmerkt door grote percelen in landbouwgebruik.

Het RivierPark is ingedeeld in verschillende segmenten om zo op kleinere schaal maatwerk te kunnen leveren. Elk segment is gekenmerkt door zijn eigen fysieke en historische kenmerken. De segmenten worden ook gebruikt i.f.v. de recreatieve beleefbaarheid van het RivierPark Maasvallei.

⁴ <https://www.rivierparkmaasvallei.eu/nl/landschapsbiografie>

Segment Kessenich – Ophoven

Dit segment omvat de dorpen Kessenich, Ophoven en Geistingen.

Het dorp Kessenich is een startdorp in het RivierPark Maasvallei en gekend om zijn voormalige ligging aan de Maas (Keltische periode). Kessenich maakte lange tijd deel uit van de 'Drie Eigen': de drie ministaatjes Kessenich, Neeritter en Thorn. Zij oefenden tot aan de Franse tijd een gemeenschappelijk beheer uit over de gemene gronden gelegen tussen deze dorpen. Het kasteel Borgitter in Neeritter refereert hier nog naar. In het landinrichtingsproject Maasvallei Fase 1 krijgt het dorp Kessenich een vergroende invulling, ook de historische motte wordt gerestaureerd.

Kessenich is omgeven door natuurgebieden, de verlande maasmeander het Vijverbroek is er één van. De natuurgebieden Koningssteen en Kollegreend zijn natuurontwikkelingsgebieden in voormalige grindprojecten.

In Ophoven is de landbouwincubator Agropolis gelegen.

In de omgeving van de dorpen Ophoven en Geistingen is er, na ontgrinding van het gebied, ruimte gemaakt voor waterrecreatie met o.a. de camping en jachthaven “De Spaenjerd”.

Segment Aldeneik - Maaseik

Dit segment omvat de dorpen Aldeneik, Heppeneert en de stad Maaseik.

Dit segment kent met Aldeneik en Maaseik een rijke cultuurgeschiedenis en is nu nog doorspekt met elementen uit de tijd van de kruissheren en kanunniken. Het dorp Aldeneik fungeert als startdorp voor de beleving van het RivierPark. Ook deze omgeving is recent sterk veranderd door menselijk ingrijpen. Zo is de Heerenlaakplas ontstaan door grindwinning en daarna ingericht als recreatiegebied. Op het schiereiland werden campings en een jachthaven met strand aangelegd. De Maasbrug in Maaseik vormt een vlotte verbinding met Nederland. Daar ligt ook de Labaerdijk, waar er ruimte is om te wandelen en rusten.

Heppeneert is bekend als bedevaartsdorp en trekt veel bezoekers. De eeuwenoude weilanden van Heppeneert zijn op vlak van reliëf en perceelsindeling de best bewaarde uiterwaarden langs de Maas. Structurerende beekvalleien doorheen het gebied zijn de Bosbeek doorheen Maaseik en de Zanderbeek richting Heppeneert.

Segment Elen – Rotem

Dit segment omvat de dorpen Elen en Rotem en Bichterweert.

Het kleine dorpje Elen is een startdorp in het RivierPark Maasvallei en kent reeds een lange geschiedenis van bewoning. In dit segment liggen verschillende erfgoedsites waaronder kasteel Sipernau, kasteel en hoeve Ommersteyn en windmolen de Hoop.

Door grindwinning in dit segment ontstonden er enkele waterplassen zoals Meerheuvel en Bichterweerd. Deze laatste is een paradijs voor tal van steltlopers en andere bijzondere watervogels. In natuurgebied Elerweerd is gestart met grindwinning. Het landschap zal er sterk veranderen met nog meer ruimte voor nieuwe natuur.

Segment Stokkem – Oud Dilsen

Dit segment omvat de dorpen (Oud-)Dilsen, Stokkem en Lanklaar.

Dankzij haar gunstige ligging aan de Maas speelde Stokkem vroeger een belangrijke rol in de handel over de Maas. Uit die periode dateren de stadswallen, - muren en -poorten. Stokkem is een korvenstadje met een wissencultuur. Overall zijn er verwijzingen naar de mandenmakerij. Een bijzondere plek in Stokkem is het natuurgebied Negenoord-Kerkeweerd, vlak tegenover het vernieuwde bezoekerscentrum De Wissen. Dit laatste fungeert als bezoekerscentrum voor het RivierPark Maasvallei. In dit voormalig grindwinningsgebied heeft de natuur vrij spel gekregen. De lemen uitkijktoren is een belangrijk belevingselement.

Belangrijk landschappelijk element is een voormalige Maasmeander in Oud Dilsen, daar staat ook nog de toren van de voormalige St. Martinuskerk van Dilsen in het Mariapark. In de zoom rond dit segment ligt Lanklaar met het natuurgebied het Oud Kanaal.

Segment Leut – Meeswijk - Vucht

Dit segment omvat de dorpen Meeswijk, Leut, Vucht en Eisden-Dorp.

De geschiedenis van het Maasdorpje Leut hangt in grote mate samen met de geschiedenis van het kasteel Vilain XIII dat de dorpskern domineert. Al in de middeleeuwen werd het kasteel (toen een burcht) bewoond door de 'heren van Leut'.

Een kasteeldreef verbindt de dorpen Meeswijk en Leut. De dorpspleinen van Meeswijk, Leut en Vucht worden in landinrichting Maasvallei fase 1 onthard en vergroend tot parkgebieden.

De Maas heeft haar stempel gedrukt op de omgeving: het typisch stratenpatroon van het gehuchtje Mazenhoven, het Maaskruis in Vucht, oude Maasmeanders en nieuwe wilde natuur langs de Maas (Maaswinkel, Maesbempdergreend).

Relevant in dit gebied is het mijnverzakkingsgebied dat een groot gedeelte van dit segment omvat. Deze zorgt voor een eigen problematiek wat waterveiligheid betreft, maar levert anderzijds ook een groot aandeel van het Limburgse drinkwater.

Segment Uikhoven - Rekem

Dit segment omvat de dorpen/gehuchten Geneuth, Kotem, Boorsem, Uikhoven, Smeermaas, Neerharen en (Oud-)Rekem.

Van alle Maasstadjes heeft Oud - Rekem één van de meest authentieke dorpskernen, dat refereert naar zijn rol in de Middeleeuwen. Het is ook een startpunt voor de beleving van het RivierPark Maasvallei. Op een boogscheut van het centrum ligt natuurgebied de Oude Weerd. Ook in dit segment ligt natuurgebied Hochterbampd, waar ook het kasteel van Hocht ligt.

Dit segment wordt ook gekenmerkt door grotere landbouwgebieden, zowel in het winterbed in de omgeving van het gehucht Herbricht, als buiten het winterbed in de omgeving van de Maasmechelse dorpen Kotem, Boorsem en Uikhoven.

Uitdagingen voor de Maasvallei

De hoofdingrediënten van het historisch landschap van de Maasvallei zijn tot op vandaag – deels nog of deels terug – aanwezig en min of meer 'leesbaar' voor de bewoners en de bezoekers, al kent het ook kwetsbaarheden. De versterking van dit bijzondere landschap en de te vergroten samenhang tussen mens en omgeving vormt de uitdaging voor de toekomst van het RivierPark Maasvallei. Daarbij moet dit landschap ook veerkrachtig zijn in steeds extremere weersomstandigheden en in een veranderend klimaat, het moet zijn rol als levende klimaatbuffer kunnen opnemen. Het historische hoogwater in de zomer van 2021 maakte duidelijk hoe groot de uitdagingen zijn.

In de intentieverklaring van de partners in het RivierPark Maasvallei staan de streefdoelen helder omschreven: het streven naar ca. 2500 ha grensoverschrijdende riviernatuur als ecologische ruggengraat, het streven naar een hoge landschapskwaliteit en behoud van erfgoed in de dorpen en de landbouwlandschappen buiten het winterbed, het streven naar een hoog kwalitatief- recreatief aanbod in relatie tot de dorpen en tot de hoogwaterveiligheid. In het Masterplan (RLKM, 2023) van het landschapspark komen deze streefdoelen terug onder drie grote strategische doelstellingen: 'Rivierlandschap in balans' (1), 'Gekoesterd door bewoners en geliefd door bezoekers' (2), en 'RivierPark Maasvallei... Grensverleggend' (3). Landinrichting speelt vooral in op de eerste en in mindere mate op de tweede doelstelling. Welke uitdagingen we binnen landinrichting opnemen staat te lezen onder hoofdstuk 4.

3 GEPLANDE, GEPROGRAMMEERDE OF GEWENSTE INITIATIEVEN M.B.T. INRICHTING EN BEHEER VAN DE OPEN RUIMTE IN HET PROJECTGEBIED “MAASVALLEI FASE 2”

Hieronder worden de belangrijkste lopende processen en projecten in de Maasvallei opgesomd.

- Het Masterplan van het RivierPark Maasvallei (2024-2048) en Operationeel plan (2024-2029) gedragen door de lokale gebiedscoalitie (zie hoofdstuk 4.3) in de Maasvallei.
- De grensoverschrijdende uitbouw van het RivierPark Maasvallei middels de uitvoering van een **samenwerkingsovereenkomst** tussen de 9 betrokken **Nederlandse besturen en ngo's** (2022-2027). RLKM voert die overeenkomst in opdracht van Nederland uit rond gemeenschappelijke thema's als recreatie, natuur, zwerfvuil, routes en communicatie.
- Landinrichting '**Maasvallei fase 1**' met de landinrichtingsplannen "Kessenich in Zich('t)" en "Heerlyck Meeswijk, Leut en Vucht". De doelstellingen (zie hoofdstuk 4) worden geïllustreerd aan de hand van voorbeelden uit landinrichting Maasvallei fase 1 als duiding.
- Ontwerp **Ruimtepact 20-40** (provinciale ruimtelijk beleidsplan Provincie Limburg), waarna o.a. de opmaak van provinciale RUP's zal volgen (o.a. i.f.v. openruimte verbindingen ter hoogte van de rijksweg (N78) en de opmaak van geïntegreerde visies voor beken van 2de categorie).
- De duurzaam-toeristische ontwikkeling van het natuurrijke grensgebied tussen Maastricht en Eindhoven via het **Interregproject 'Grenzeloos Landschapstoerisme'** ⁵ (gestart in juni 2023 met als projectverantwoordelijke RLKM).
- Lopende **Leader**-projecten (ter uitvoering van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling) rond de thema's landbouw, leefbare dorpen en biodiverse landschappen. Voorbeelden zijn het voedselbos in Neerharen, het natuurlijk speelweefsel in Meeswijk en het oplaadpunt Heppeneert. Het Leader-programma 2023-2027 (door het provinciebestuur Limburg) waarbij de Maasvallei een apart Leadergebied vormt.
- De realisatie van een **fietsbrug** (door de gemeente Maastricht) over de Maas in Maastricht (op een steenworp van Smeermaas) en een haalbaarheidsonderzoek voor een fietsbrug centraal in het RivierPark, kaderend in het toeristisch beleid van de provincie Limburg. Recreatieve verbindingen naar het Nationaal Park Hoge Kempen en veilige oversteken over de Rijksweg (N78) worden verder onderzocht door de Vlaamse overheid. De vervanging van de Maasbrug tussen Maaseik en Roosteren is in voorbereiding door de Vlaamse Waterweg.
- De verdere uitbouw van het **Visitor Center De Wissen** te Dilsen-Stokkem als hoofdtoegangspoort van het RivierPark Maasvallei door de gemeente Dilsen – Stokkem en het RLKM
- Het project '**Kunst aan de Maas**', getrokken door Z33 en RLKM, waarbij een snoer van kunstwerken wordt gerealiseerd tussen Lanaken en Kinrooi.
- **Projectgrindwinning Elerweerd** (160ha) (door Steengoed projecten) als eerste concreet project in uitvoering van het aangepaste grinddecreet (2009). Ook in de toekomst kunnen er nog **projectgrindwinningsdossiers** worden ontwikkeld in de Maasvallei. Dergelijke projecten zijn enkel mogelijk i.f.v. klimaatverandering en hoogwaterveiligheid, met natuurontwikkeling en recreatie als nevendoeel en onder voorbehoud van een consensus over het totale project (inclusief herinrichting, nieuwe eigenaar, flankerende maatregelen, ruimtelijke bestemming, ..) tussen alle betrokken partijen.
- Rivierkundige ingrepen in het kader van **hoogwaterveiligheid en klimaatadaptatie** door De Vlaamse Waterweg als rivierbeheerder. De Vlaams Nederlandse Bilaterale Maascommissie (VNBM)

⁵ <https://www.grensregio.eu/projecten/grenzeloos-landschapstoerisme>

zorgt voor grensoverschrijdende afstemming over dit rivierbeheer. Tussen de rivierbeheerders en het RivierPark Maasvallei ontstond er een intensieve samenwerking. Eerstvolgende projecten zijn een weerdverlaging te Mzenhoven/Meeswijk en een doorlaatconstructie te Heerenlaak i.f.v. waterbergend vermogen.

- Werken aan een klimaatadaptief en landschappelijk geïntegreerd watersysteem in Noordoost-Limburg via **Landinrichting Water-Land-Schap 1.0** door een lokale coalitie ⁶.
- Het proces o.l.v. het ANB om te komen tot de realisatie van de **instandhoudingsdoelstellingen i.k.v. Natura 2000**, dat zeker zijn impact zal hebben op het natuurbeheer in de verschillende habitatrichtlijngebieden in het RivierPark Maasvallei. Het **stikstofsaneringsprogramma** als onderdeel van de Programmatische aanpak Stikstof (PAS) categoriseert de Maasvallei als fase 2. Herstelmaatregelen voor natuurkwaliteit en het natuurlijk milieu dienen uitgewerkt te worden. Daarbij hoort ook het lopende beheer in de natuurgebieden door de betrokken natuurbeheerders Limburgs Landschap vzw en Natuurpunt beheer vzw en nieuwe herinrichtingsmaatregelen via o.a. Projectsubsidie natuur. Bij dit laatste zijn rivierdynamiek en jaarrondbegrazing de leidende processen.
- Het Masterplan 20-40 van het Nationaal Park Hoge Kempen (goedgekeurd door de Vlaamse Regering) waar onder meer een belangrijke **open ruimte verbinding** tussen de Hoge Kempen en de Maasvallei als doel is opgenomen.
- De opgaven rond **waterkwaliteit** (VMM, Maasbekken) op de beken die vanuit de Hoge Kempen in de Maas stromen (o.a. Bosbeek en Ziepbeek), en de gebiedsoverstijgende **zwerfvuilproblematiek** (VMM, Vlaamse Waterweg).

4 VOORSTEL LANDINRICHTINGSPROJECT “LANDINRICHTING MAASVALLEI – FASE 2”

4.1 DOELSTELLINGEN

Het decretale doel ⁷ van landinrichting is de toepassing op geïntegreerde wijze van instrumenten en de uitvoering van maatregelen die gericht zijn op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de functies en de kwaliteiten van de ruimte.

De doelstelling van het Landinrichtingsproject Maasvallei – fase 2 ligt volledig in deze lijn. Zo wil dit landinrichtingsproject in de Maasvallei op geïntegreerde wijze instrumenten inzetten en maatregelen uitvoeren. Concreet betekent dit het actief zoeken naar kansen om de **omgevingskwaliteit** (ruimtelijk, landschaps-ecologisch, toeristisch-recreatief, erfgoed) een betekenisvolle injectie te geven door herstel waar mogelijk, versterking of ontwikkeling. Het streven naar synergie tussen functies en belangen staat centraal.

Synergie tussen het OOH landinrichting en het landschapspark

Landinrichting Maasvallei fase 1, en ook een 2de fase van landinrichting, bouwt verder op het geleverde werk van de strategische projecten. Landinrichting kan de doelen uit het Plan van Aanpak ‘Maasvallei .. Grensverleggend!’ en de nota ‘Evaluatie en Toekomst’ (2019) mee realiseren door de inzet van de instrumentenkoffer. Sinds de opmaak van de inrichtingsvraag in 2020, waarbij het mandaat gevraagd werd

⁶ <https://www.vlm.be/nl/projecten/vlm-projecten/waterlandschap/Water-Land-Schap1.0/Paginas/default.aspx#5>

⁷ Art. 1.1.3. Decr. VI. 28 maart 2014 betreffende de landinrichting, BS 22 augustus 2014.

om voorliggend OOH op te maken, werd het RivierPark Maasvallei op 13 oktober 2023 effectief erkend als landschapspark. Er is werk gemaakt van een verregaande synergie tussen het operationeel programma en masterplan (RLKM, 2023) van het RivierPark als landschapspark en het voorliggend OOH.

De visie in het masterplan van het RivierPark Maasvallei (RLKM, 2023) wordt uitgewerkt onder drie strategische doelen, nl. (1) rivierlandschap in balans, (2) gekoesterd door bewoners en geliefd door bezoekers en (3) RivierPark Maasvallei .. grensverleggend!

De doelstellingen binnen voorliggend OOH vallen onder het verhogen van de landschapskwaliteit (strategisch doel 1) en het betrekken van bewoners en verwennen van bezoekers (strategisch doel 2). In het masterplan worden de strategische doelstellingen ingevuld door operationele doelstellingen. Met de verruimde mogelijkheden via het nieuwe decreet 'Landinrichting' kunnen belangrijke doelstellingen op terrein worden gerealiseerd of minstens worden gefaciliteerd. Landinrichting focust daarbij op die uitdagingen waarmee invulling wordt gegeven aan het Vlaamse beleid én waarbij de inzet van de maatregelen en instrumenten landinrichting, een meerwaarde kan zijn. Landinrichting kan ook aanvullend (zowel in investeringen als in zijn in functie van personeelsinzet) aan het reguliere werk van de partners.

Doelstellingen

Binnen het OOH formuleren we volgende doelstellingen waarmee we aan de slag kunnen gaan in de verschillende segmenten van het RivierPark Maasvallei. De 9 uitdagingen vanuit de inrichtingsvraag landinrichting komen hierin terug, maar zijn herschreven en in onderstaande 9 doelstellingen geïntegreerd. De doelstellingen vertrekken vanuit de kern in het RivierPark, nl. de Maas binnen zijn winterbed (1), deinen dan uit naar de open ruimte met beekvalleien, landbouwgebruik en andere landschapselementen tussen het winterbed en de Maasdorpen (2, 3, 4 en 5) om te eindigen in de Maasdorpen (6) waar ook de routes voor wandelaars en fietsers (7) passeren. Er wordt steeds ingezet op betrokkenheid van bewoners (8) en algemene herkenbaarheid (9).

Met deze 9 doelstellingen is het de bedoeling de omgevingskwaliteit (ruimtelijk, landschaps-ecologisch, toeristisch-recreatief, erfgoedwaarden) een betekenisvolle injectie te geven. Deze doelstellingen dienen per toekomstig landinrichtingsplan geconcretiseerd te worden door overleg en inventarisatie.

Niet in elke doelstelling is de rol van landinrichting (zowel in middelen als personeelsinzet) even groot of prioritair. Dit wordt verder geduid in de verschillende doelstellingen (4.1.1 t.e.m. 4.1.9). Samengevat ligt de grootste rol voor landinrichting in de Maasdorpen en in de open ruimte tussen het winterbed en de Maasdorpen. Wat betreft het winterbed zelf en routes voor wandelaars en fietsers kan landinrichting faciliterend en flankerend werken of specifieke instrumenten inzetten. Ze lift daar echter mee op het reguliere beleid (en dus ook initiatief en uitvoering) van de partners. Betrokkenheid van bewoners en algemene herkenbaarheid wordt getrokken door het parkbureau van het landschapspark en uitgedragen door het volledige samenwerkingsverband, ook landinrichting neemt dit mee waar ze specifiek aan de slag is.

4.1.1 Het winterbed met uiterwaarden aan de Maas verder ontwikkelen als dynamische riviernatuur

Motivatie

De klimaatverandering vormt een grote uitdaging voor het stroomgebied van de Maas. De weersituatie is tegenwoordig zo veranderd dat extreme afvoeren ook in het warme seizoen kunnen optreden, versterkt door het steeds hoger percentage van het stroomgebied dat bebouwd is. Binnen het winterbed vormt de Maasvallei een grote beleefbare klimaatbuffer, maar zelfs die ruimte zal waarschijnlijk niet voldoende zijn om in de toekomst de Maasvallei zelf en de grote steden stroomopwaarts droog te houden. De Vlaamse

Waterweg is verantwoordelijk als rivierbeheerder voor de winterdijken en de bescherming van de bevolking tegen overstromingen. Ze maakt hiervoor de nodige afspraken met Nederland in de Vlaamse – Nederlandse bilaterale Maascommissie. Naast het reguliere onderhoud van bijv. dijken gebeurt dit ook door projecten die de verruiming van de rivier tot doel hebben. Er is geen specifieke meerjarenplanning voor deze projecten, maar de uitvoering zal nog tientallen jaren in beslag nemen en is mede afhankelijk van normeringen in Nederland rond hoogwaterveiligheid.

Het winterbed met uiterwaarden kent een afwisseling van natuurgebieden en zones met landbouw. In de natuurgebieden hanteren de beheerders een grensoverschrijdend natuurstreefbeeld, binnen de bestaande regelgeving van de Europees beschermde habitatrichtlijngebieden. Het verder ontwikkelen van deze dynamische riviernatuur is ook van belang om een hogere connectiviteit te bereiken voor kenmerkende soorten zoals visarend en otter. Het stikstofsaneringsplan ter uitvoering van de programmatische aanpak stikstof categoriseert de Maasvallei als fase 2. De voorgestelde herstelmaatregelen uit Van Braeckel et.al (2018) bevatten o.a. een gericht hydrologisch en morfologisch beheer i.f.v. o.a. het herstel van zachthoutoobos en hardhoutoobos, het oplossen van het tekort aan grind en sediment door o.a. oeversteilwanden mogelijk maken waar oevererosie kan optreden waar het veiligheidstechnisch acceptabel is, het tegengaan van isolatie van de natuurkernen en het creëren van bosbuffers.

Na het hoogwater van juli 2021 stelt zich de vraag of en hoe binnen de stroomgeulen van dit hoogwater de vegetatie laag gehouden kan worden, zowel in de natuurgebieden als de landbouwgebieden waar o.a. maïs of laagstamplantages aangeplant kunnen zijn (De Jong et.al., 2022). Daarnaast wordt in het Beheerplan Grensmaas het tekort aan grind en zand in de bedding als een belangrijk knelpunt aangegeven (Van Looy, 2009), het morfologisch evenwicht is verstoord waardoor de rivier zijn eigen bedding insnijdt doorheen de grindlagen. Een dynamische rivierwerking waarbij oevers kunnen aangesneden worden en deze sediment aanleveren aan de rivier is hiervoor nodig. Dit is ook van belang voor de functie van de Maas voor de bereiding van drinkwater; zes miljoen mensen binnen en buiten het stroomgebied drinken dagelijks water geproduceerd uit Maaswater.

Doelstelling

In het winterbed van de Maas ondersteunt landinrichting de reguliere werking van De Vlaamse Waterweg, ANB en andere partners in de ontwikkeling van de Maas als een dynamisch systeem met een dynamische riviernatuur. Zo kan een hogere connectiviteit gecreëerd worden tussen de verschillende natuurgebieden en dit in evenwicht met de uitdaging van de Maasvallei als klimaatbuffer i.f.v. hoogwaterveiligheid. Er wordt onderzocht of de instrumenten landinrichting mee de doelstellingen vanuit hoogwaterveiligheid en natuurbeleid kunnen verwezenlijken of faciliterend kunnen werken. Waar mogelijk wordt in samenwerking met landbouwers die actief zijn in het winterbed ingezet op soortenrijke graslanden. De landbouwers daarvoor een realistische vergoeding geven, is een randvoorwaarde. Inhoudelijke en financiële afstemming is nodig met het stikstofsaneringsplan van de Vlaamse overheid en de inrichtingswerken en het hoogwaterveiligheidsbeleid van de Vlaamse Waterweg

Mogelijke partners voor realisatie zijn:

- Vlaamse overheden zoals de Vlaamse Waterweg en het Agentschap voor Natuur en Bos;
- Natuurbeheerders Limburgs Landschap vzw en Natuurpunt beheer vzw;
- Lokale landbouwers en particuliere eigenaars;
- RLKM;
- ..

Mogelijke maatregelen landinrichting zijn (niet-limitatief):

- Afsluiten van beheerovereenkomsten landinrichting;
- Het vestigen van een erfgoedwaarde van openbaar nut (bijv. gericht op landschapszorg of lage vegetaties);

- Herverkaveling (al dan niet uit kracht van wet);
- Opstarten van een grondenbank;
- ..

Intermezzo Landinrichting Maasvallei Fase 1

Voor het rivierverruimingsproject van de Vlaamse Waterweg te Mzenhoven (Maasmechelen) is grond nodig, grond die nu nog in landbouwgebruik is. In landinrichting wordt via een grondenruil en kleinschalige herverkaveling uit kracht van wet, gezocht naar ruilmogelijkheden voor betrokken landbouwers. Grondmobiliteit binnen landinrichting kan zo faciliterend of flankerend zijn voor de geplande werken (en eventuele onteigeningen) van de Vlaamse Waterweg i.f.v. hoogwaterveiligheid. In deze herverkaveling wordt daarnaast ook ruimte gezocht om landbouwgebruik binnen SBZ-gebied en binnen het beschermd landschap Vilain XIII, uit te ruilen. Eén kleinschalige herverkaveling kan zo drie Vlaamse doelen helpen te verwezenlijken.

4.1.2 De open ruimte buiten het winterbed en tussen de dorpen landschappelijk opwaarderen door ontharding en de aanleg en het handhaven van kleine landschapselementen

Motivatie

Het gebied kent een divers landschap met afwisseling van landbouwgebieden, natuurgebieden en bebouwde ruimtes. Het eerder open, intensief landbouwgebied wordt vooral gekenmerkt door de teelten aardappel, graan en maïs. Hagen en rijen knotbomen of populieren zijn hier en daar nog aanwezig, enkele oude meanders en reliëfs zijn nog leesbaar in het landschap. Het weidse en open gevoel is voor de bewoner en recreant erg belangrijk. Daartegenover staat dat het landschap uitgekleeft is. De laatste decennia zijn heel wat populierenteelten verdwenen en zijn meerdere weilanden omgezet in akkers. Het natuurlijke en historische karakter van de Maasvallei is op vele plaatsen verdwenen. De achteruitgang van de biodiversiteit is recht evenredig. De aankleding van het landschap ('rewilding' van het buitengebied), via landschapsacupunctuur (Foret et al., 2016), zowel op het openbaar domein (bv. langs trage wegen) als in samenwerking met landbouwers is dus een aandachtspunt. De opgemaakte landschapsbiografie voor het landschapspark (Bureau Stroming, RLKM, 2023) kan daarbij een leidraad zijn voor de verdere aanleg en instandhouding van solitaire bomen, hagen, houtkanten, poelen, soortenrijke bermen, hoogstamboomgaarden, .. . De beekvalleien, recreatieve hoofdstructuur (fietsrouten netwerk en langeafstandswandeling Maasvallei) of bepaalde toeristische kruispunten kunnen ook een potentiële drager zijn voor de aanleg van groene linten. Het landschap zou ook aan kwaliteit winnen door bepaalde verhardingen en constructies (verlaten bedrijfsinrichting, verrommelingen) in het open landschap weg te werken.

Doelstelling

In het open Maaslandschap en langsheen de landwegen die instaan voor de verbinding tussen de Maasdorpen onderling en naar de Maas tracht landinrichting bijkomende kleine landschapselementen (hagenrijen, robuuste bermen, (solitaire) bomen, botanische graslanden, ...) aan te brengen die het landschap visueel versterken, de lokale biodiversiteit versterken en passen binnen de strategie van klimaatadaptatie. Alle partijen in de open ruimte nemen hiertoe hun eigen verantwoordelijkheid. Naast de instrumenten landinrichting worden ook de reguliere middelen (beheerovereenkomsten PDPO, ecoregelingen, niet-productieve investeringssteun VLIF) aan de man/vrouw gebracht.

Mogelijke partners voor realisatie zijn:

- Lokale landbouwers en particuliere eigenaars;
- Betrokken gemeenten;
- Lokale natuurverenigingen;
- Bosgroep Limburg vzw;
- RLKM;
- ..

Mogelijke maatregelen landinrichting zijn (niet-limitatief):

- Afsluiten van beheerovereenkomsten landinrichting;
- Het vestigen van een erfdienstbaarheid van openbaar nut
- Inrichtingswerken;
- Grondenbank;
- ..

Intermezzo Landinrichting Maasvallei Fase 1

In het LIP Heerlyck Meeswijk, Leut en Vucht zijn keukentafelgesprekken gehouden met verschillende landbouwers. Vanuit een eerste voorstel naar bijkomende kleine landschapselementen werd in dialoog gekeken welke kleine landschapselementen inpasbaar zijn in de bedrijfsvoering van de landbouwer. Daarbij werd het volledig beschikbare assortiment voorgesteld: beheerovereenkomsten, VLIF ondersteuning, .. Voor KLE's die niet gedekt zijn door een eventuele subsidie voorziet het LIP subsidie via beheerovereenkomsten landinrichting en een rechtstreekse investeringssteun met cofinanciering van de gemeente Maasmechelen.

4.1.3 Beekvalleien verder ontwikkelen als ecologische verbindingzone

Motivatie

De beekvalleien vragen als groenblauwe linten ruimte en waar nodig herstel. Het gaat over de Bosbeek (met een doortocht in de rand van het stedelijk gebied in Maaseik), de Zanderbeek (doorheen Heppeneert), De Vrietselbeek (vanuit 't Greven naar Dilsen) en de Ziepbeek (vanuit het Nationaal Park doorheen Oud-Rekem richting Boorseem). Bepaalde trajecten van die beken zijn sterk gedegradeerd door mijnverzakking en/of ondergrondse doortocht door bewoond gebied.

Herstel begint bij een goede waterkwaliteit, de druk van de landbouwsector (diffuse verontreiniging of restlozingen) dient nagekeken en onderbouwd te worden voor de verschillende beken. Het verhogen van de waterkwaliteit van de zijlopen zorgt mede voor een verbetering van de waterkwaliteit van het Maaswater. Daarnaast is een betere beekstructuur aan de orde met bijv. ruimte voor beheer, ruimte voor meandering, bufferstroken en oeverzones. Enkel de Zanderbeek wordt plaatselijk beoordeeld met een goede beekstructuur. Herstel van de natuurlijke waterhuishouding maakt van de valleisystemen op die manier klimaatbuffers.

De Maas en de centrale Maasvlakte (kleine afstroomgebieden die rechtstreeks uitmonden in de Maas) zijn aandachtsgebieden. Omwille van hun hogere potentie voor beekherstel komen o.a., de Ziepbeek en de Kikbeek prioritair in aanmerking voor beekherstel. Deze waterlopen dienen maximaal ingericht te worden als een blauwgroene ecologische verbinding tussen de Maasvallei en het Kempens Plateau. De structuur en de waterkwaliteit van deze beken moet absoluut worden gevrijwaard omwille van hun beschermde soorten. Onder andere de Zanderbeek, Beek, Rachelsbeek, Kikbeek en Ziepbeek zijn aangeduid als prioritaire waterlopen voor vrije vismigratie.

Doelstelling

Deze waterlopen stromen dwars op het projectgebied. Het is dus steeds het meest stroomafwaarts gedeelte, net voor de monding in de Maas, dat gelegen is binnen de perimeter van landinrichting Maasvallei fase 2.

Via landinrichting kunnen lokaal instrumenten ingezet worden om mede robuustere valleisystemen te creëren. Door beken meer ruimte te geven en te bufferen kan de waterkwaliteit verhoogd worden en kunnen de valleien fungeren als ecologische verbindingen. Gelijktijdig wordt onderzocht of beekvalleien ook ingezet kunnen worden als recreatieve verbinding. Deze instrumenten dienen gedetailleerd te worden na overleg met de waterloopbeheerders, de eigenaars en gebruikers.

Voor de Bosbeek/Witbeek, speerpuntgebied, is een integraal waterproject opgestart. Gebiedsgerichte werking zoals landinrichting kan aanvullend zijn (in het meest stroomafwaartse deel) aan de acties rond reductie van inspoeling van nutriënten en sediment naar waterlopen via o.a. beheerovereenkomsten, het water vasthouden (infiltreren) en vertragen op landbouwpercelen. Daarnaast wordt de actie over het verbeteren van beleving en recreatie langs waterlopen verder onderzocht in de toekomstige landinrichtingsplannen.

Partners voor realisatie zijn:

- De betrokken gemeenten;
- Landbouwers en particuliere gebruikers;
- De waterloopbeheerders VMM, Provincie Limburg, watering (waterschappen in de toekomst), gemeenten, .. ;
- Het Agentschap voor Natuur en Bos
- ...

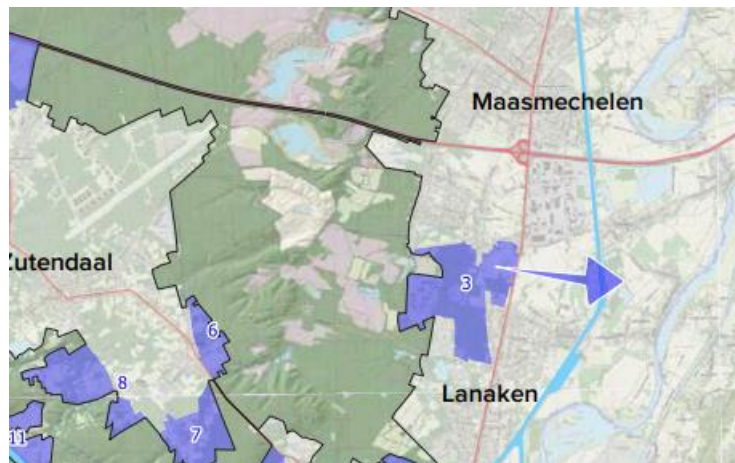
Mogelijke maatregelen landinrichting zijn (niet-limitatief):

- Inrichtingswerken;
- Het vestigen van een erfdienstbaarheid van openbaar nut Grondenbank;
- Beheerovereenkomsten landinrichting;
- ..

4.1.4 De openruimte verbindingen tussen RivierPark Maasvallei en Nationaal Park Hoge Kempen (NPHK) en Kempen~Broek robuust realiseren

Motivatie

De Maasvallei is via haar randen (terrassen) en haar beekvalleien verbonden met de omliggende gebieden. De stedelijke kernen en de verstedelijking rond en langs de rijksweg N78 zijn echter een grote hindernis. Er zijn maar enkele plekken langs de rijksweg N78 die nog niet zijn volgebouwd. Een nog kansrijke verbinding ligt ter hoogte van de Oude Weerd (Oud - Rekem) – N78 – Daalbroek. Deze is ook opgenomen als landschappelijk impulsgebied in het Masterplan 20-40 van het Nationaal Park Hoge Kempen (RLKM, 2020). In dat Masterplan worden in die impulsgebieden op basis van vrijwilligheid en gebruik makend van bestaand of toekomstig instrumentarium, de kwaliteiten van het gebied behouden, verbeterd of ontwikkeld.

Landschappelijk impulsgebied (3) tussen NPHK en RivierPark Maasvallei (bron: masterplan 20-40 NPHK)

Meer naar het noorden gaat het om de zuidelijke stadsrand van Maaseik richting Kempen~Broek.

Deze open ruimte verbindingen zijn ook opgenomen in het ontwerp Beleidsplan Ruimte (Provincie Limburg, 2023) van de provincie Limburg als openruimtecorridor. Openruimtecorridors zijn nog resterende open, onbebouwde ruimten in een overwegend bebouwd gebied. Ze voorkomen op cruciale plekken in Limburg dat (sterk) bebouwde zones aan mekaar groeien. Ze stellen grenzen aan de uitbreiding van bebouwing en verharding om zo het landschap ter plaatse visueel open, leesbaar en voelbaar te houden.

Doelstelling

De verdere ontwikkeling van deze open ruimte verbindingen wordt afgestemd met de Provincie Limburg, welke ook initiatiefnemer zal zijn voor eventuele planningsinitiatieven (RUP's). Samen met de provincie wordt hiertoe gebiedsgericht onderzoek opgezet. Het is pas daarna dat eventuele maatregelen landinrichting bepaald kunnen worden.

De bestaande landschappelijke kwaliteiten en de ruimtelijke regionale eigenheid worden in deze zones bewaard en versterkt door het beschermen of uitbreiden van typerende landschappelijke kenmerken en/of kleine erfgoedelementen: open landschap, bomenrij, holle weg, weiland, hoogstamboomgaard, beekvallei, kapel, kruis, De rol van deze open ruimte verbindingen in de ecologische connectiviteit van soorten tussen het Nationaal Park en de Maasvallei wordt verder onderzocht en omgezet naar doelgerichte maatregelen. Ook de centrale noord-zuid-gerichte N78 die als een stevige barrière wordt ervaren, krijgt op lange termijn een aangepaste inrichting.

Mogelijke partners voor realisatie zijn:

- De Provincie Limburg;
- Het Agentschap Wegen en Verkeer;
- Het Agentschap voor Natuur en Bos;
- Gemeente Lanaken en Maasmechelen, Stad Maaseik;
- Lokale landbouwers en gebruikers;
- ..

Mogelijke maatregelen landinrichting zijn (niet-limitatief):

- Inrichtingswerken;
- Beheerovereenkomsten landinrichting;
- Het vestigen van een erfgoedbaarheid van openbaar nut
- Grondenbank;

- Herverkaveling (uit kracht van wet);
- ..

4.1.5 Zoeken naar ruimte voor een voedsellandschap

Motivatie

De open ruimte wordt gekenmerkt door een waardevol agrarisch landschap voor grondgebonden landbouw. Door de afwisseling in dit landbouwlandschap, zowel qua teelten als qua beleving, en met een potentiële afzetmarkt in de buurt, leent de Maasvallei zich er toe om een aantal voedsellandschappen te ontwikkelen: kleinere deelgebieden met een grote variatie aan teelten, waarin op een positieve manier kan getoond worden wat en hoe de landbouwer er teelt. Marktonderzoek naar economisch rendabele afzetmarkten kan ondersteuning bieden bij de ontwikkeling van voedsellandschappen. Labels zoals 'straffe kost' ondersteunen ook lokale producten, waarbij ingezet wordt op duurzaam telen en harmonie met landschap en natuur.

In een voedsellandschap is er aandacht voor landbouw en voor landschap, voor voedselproductie en een divers palet aan functionaliteiten die men in synergie met voedselproductie kan uitrollen (Vandegheberghe, 2011). Een duurzaam bodem- en waterbeheer zijn daarbij belangrijke randvoorwaarden om te zorgen voor een duurzame vruchtbaarheid en waterhuishouding, een hogere weerbaarheid van de bodem en een actiever bodemleven.

In een voedsellandschap pakken lokale samenwerkingen verschillende openruimte-uitdagingen aan: lokale voedselproductie- en verkoop, een mooier landschap, meer biodiversiteit, klimaatmaatregelen, toegankelijkheid van het platteland en bijhorende beleving, productie van hernieuwbare energie, goed bodem- en waterbeheer, De rol van landbouwers staat daarbij centraal. De verwerking van biomassa kan een expliciete rol krijgen in een voedsellandschap: biomassa kan ingezet worden als hernieuwbare energiebron of verwerkt worden in de bodem om de broodnodige koolstof daar te verhogen of als opslag van CO₂. Maar ook kan de vraag van een lokale afnemer landbouwers stimuleren om andere teelten te zetten. Dit brengt vaak diversiteit in het landschap en zorgt voor meer zekerheid op inkomen.

Doelstelling

Er wordt samenwerking gezocht en gevonden tussen landbouwers onderling en tussen landbouwers en andere actoren. In deze samenwerking wordt de landbouwer, zijn producten en praktijken letterlijk en figuurlijk dicht bij de bewoners en afnemers gebracht. Vraag en aanbod leren van elkaar. Deze samenwerking zorgt voor een multifunctionele invulling in een deelgebied van de Maasvallei waar behoud van de open ruimte centraal staat en waar het landschap een essentiële rol speelt. Het lokaal vermarkten van de producten staat centraal, maar gaat een stap verder dan de gangbare landbouwpraktijken. Er wordt daarbij gewerkt aan een optimaal bodem- en waterbeheer.

Specifiek via landinrichting wordt onderzocht hoe landbouwbedrijven kunnen bijdragen aan de doelstellingen van voorliggend OOH. Er is daarbij een reflex nodig om geplande ingrepen te toetsen aan de landbouwbedrijfsvoering (en de ontwikkelingskansen) van betrokken bedrijven. Bedrijfsbegeleidend advies kan onderzoeken op welke manier het economisch rendabel is voor landbouwbedrijven om hun bedrijfsvoering aan te passen. Als resultaat van deze adviezen kan bijv. een landbouwbedrijf een deel van het landschap onderhouden of een intensieve veehouderij (gedeeltelijk) omzetten naar een extensieve manier. Om dit te verwezenlijken kunnen landinrichtingsmaatregelen nodig zijn zoals bijv. het afsluiten van beheerovereenkomsten of dienstenvergoedingen, het aanleggen van erfdiensbaarheden of specifieke maatregelen rond landschapsonderhoud en beheer. De maatregelen kunnen zo bijdragen aan de doelstellingen rond landschapsbeheer, klimaat en biodiversiteit van voorliggend OOH.

Mogelijke partners voor realisatie zijn:

- Geïnteresseerde landbouwers en middenveldorganisaties (BoerenNatuur, Groene Kring, Boerenbond, Velt, ..);
- Betrokken gemeenten;
- Provincie Limburg;
- Vlaamse overheden zoals het Departement Landbouw en Visserij;
- RLKM;
- Agropolis;
- PVL;
- ...

Mogelijke maatregelen landinrichting zijn (niet-limitatief):

- (Raamcontract) voor bedrijfsbegeleiding van landbouwbedrijven naar verbredingsmogelijkheden ter ondersteuning van de doelstellingen van het OOH;
- Marktonderzoek naar economische mogelijkheden voor verbredingsactiviteiten bij landbouwbedrijven;
- Beheerovereenkomsten;
- ...

Intermezzo Landinrichting Maasvallei Fase 1

In het LIP Heerlyck Meeswijk, Leut en Vucht ondersteunt de VLM een lokaal landbouwbedrijf dat zoekende is naar een nieuwe rol. Daarbij worden de doelstellingen van het landinrichtingsproject rond een beschermde botanische bomencollectie, maar ook in SBZ – gebied aangedragen en wordt samen met de landbouwer onderzocht hoe hij met een aangepaste bedrijfsvoering ook een rol kan spelen in het beheer van het landschap. Om een economische doorrekening te maken voor de landbouwer zullen in een bedrijfsbegeleidend advies enkele scenario's financieel doorgerekend worden.

4.1.6 De landschapskwaliteit verhogen in het snoer van Maasdorpen met veel aandacht voor de erfgoedwaarden

Motivatie

Sommige dorpen dicht aan de Maas zijn nog steeds herkenbaar aan hun kleine historische structuur, de overgebleven kernkwaliteiten dienen hier gewaarborgd te worden. Dorpen zoals bijv. Heppeneert, Elen, Uikhoven, Boorseem en Smeermaas zijn waardevolle troeven voor het Maasland. Het karakter ervan is vaak echter verscholen of helemaal verdwenen. Een goede structuur, met respect voor de geschiedenis van het dorp, is belangrijk. Dit kan door te investeren in ruimtelijke kwaliteit en in de landschaps- en erfgoedwaarden die nu onder druk staan in deze dorpen. Dit wordt gekoppeld aan ontharding en vergroening van de dorpskernen. Maatwerk op basis van de ruimtelijke mogelijkheden en specifieke eigenheid van de dorpen is nodig, zoals dat ook gebeurde in landinrichting Maasvallei fase 1. Ook de toegangswegen naar deze dorpen vragen een landschappelijke aanpak op streekniveau. Qua erfgoed dient er ook aandacht te zijn voor de kasteeldomeinen en voor ander geïsoleerd religieus erfgoed (bijv. kapelletjes).

Een bepaalde uniformiteit is reeds in gang gezet in Maasvallei fase 1 en dient verder geïmplementeerd te worden. Die Maasdorpjes hun 'couleur locale' versterken verhoogt de belevingskwaliteit van het buitengebied. Dit komt zowel de inwoners als de – voor deze regio zo belangrijke – vrijetijdseconomie ten goede en zorgt finaal voor een versterkte leefbaarheid van de dorpen.

Doelstelling

Het herwaarderen van een aantal Maasdorpen versterkt het concept 'snoer van Maasdorpen' en verhoogt de attractiviteit van de streek. Via kwaliteitsvolle inrichting wordt meer belevingswaarde gecreëerd voor de bezoeker, inrichting geeft dorpen ook meer leefbaarheidskansen voor de bewoners door de mogelijke komst van diensten en ontmoetingsplekken. Elke verharde meter wordt in vraag gesteld, groen brengt immers rust (en ademruimte), verkoeling, sfeer en karakter in het dorpsbeeld. Tegelijkertijd wordt de biodiversiteit verbeterd, kan meer water infiltreren en ook het klimaat vaart er wel bij. Bewoners en andere gebruikers worden betrokken bij de specifieke inrichting om die af te stemmen op de lokale behoeften.

Mogelijke partners voor realisatie zijn:

- Betrokken gemeenten;
- RLKM;
- Agentschap Onroerend Erfgoed, Toerisme Vlaanderen;
- Provincie Limburg, Intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst (IOED), Provinciaal Centrum voor Cultuur en Erfgoed (PCCE);
- Visit Limburg vzw;
- Bewoners en lokale verenigingen;
- ...

Mogelijke maatregelen landinrichting zijn (niet-limitatief):

- Inrichtingswerken (uit kracht van wet);
- Aanleg van erfgoedstambanden;
- Verwervingen;
- ...

Intermezzo Landinrichting Maasvallei Fase 1

In het LIP Kessenich in Zich('t) is de dorpskern via subsidies landinrichting heraangelegd. Daarbij hebben asfaltpleinen en verhardingen plaats gemaakt voor een vernieuwde omgeving met veel ruimte voor groen en voor ontmoeten. Het beschermd monument 'de motte' wordt via subsidie van onroerend erfgoed gerestaureerd, landinrichting zorgt voor een extra laag: landschapswerken, ontsluiting en duiding naar het brede publiek.

4.1.7 Het optimaliseren van de wandel – en fietsroutes in het RivierPark Maasvallei

Motivatie

De ambitieuze uitbouw van het wandel – en fietsrouten netwerk is vergevorderd.

De fietser wordt in de Maasvallei door de dorpen geleid en maakt van hieruit een slingerbeweging van en naar de Maas. I.f.v. het verhogen van de omgevingskwaliteit in de Maasdorpen zijn aanpassingen mogelijk.

Wandelaars maken gebruik van hoogwaardige routestructuren die grotendeels onverhard zijn, waar nodig kan zonering in de wandelgebieden toegepast worden i.f.v. kwetsbare natuur. Mogelijk kunnen beekvalleien, waar de groenblauwe functie prioriteit heeft, ook ingezet worden als recreatieve verbinding.

Voor fietser en wandelaar kunnen voorzieningen geoptimaliseerd worden, het gaat dan om bijkomende fietsenstallingen en rustplekken in het landschap. De parkeerdruk is (te) hoog in sommige kleine dorpen, oplossingen zijn nodig i.f.v. een duurzaam samen sporen tussen recreatie en lokale gemeenschap.

Hier en daar zijn nog knelpunten naar gemengd gebruik. In de toekomst moeten aantakkingen op nieuwe bruggen of overgangen (bv. bij veerponten) mogelijk geoptimaliseerd worden. De beeldkwaliteit vanuit deze routes dient op sommige plaatsen aangepakt te worden, bijvoorbeeld tussen Aldeneik en Maaseik, rond Ommersteyn richting het veerpont of nabij verlaten bedrijfssites. Recreatieve verbindingen richting het Nationaal Park Hoge Kempen en Kempen~Broek gaan over de rijksweg, waar veiligere oversteken nodig zijn.

Doelstelling

Het parkbureau van het RivierPark onderzoekt regulier waar aanpassingen nodig zijn aan de routestructuren voor wandelaars en fietsers. Ze stemt daarbij af met andere partners zoals de gemeenten en de provincie Limburg. Waar nodig worden zoneringen toegepast, gemengd gebruik opgesplitst, parkeerdruk ingepast, missing links aangelegd en aantakkingen geoptimaliseerd. Ook de aanleg van bijkomende rustplekken wordt bekeken. Maatregelen landinrichting worden aanvullend ingezet, bijv. bij het aanleggen van missing links. Ook middelen landinrichting worden enkel ingezet waar reguliere budgetten ontoereikend zijn.

Mogelijke partners voor realisatie zijn:

- RLKM;
- Provincie Limburg;
- Het Agentschap Wegen en Verkeer;
- Visit Limburg vzw;
- Betrokken gemeenten;
- ...

Mogelijke maatregelen landinrichting zijn (niet-limitatief):

- Inrichtingsmaatregelen (uit kracht van wet);
- Erfdienstbaarheden;
- Verwervingen;
- ...

Intermezzo Landinrichting Maasvallei Fase 1

In het LIP "Kessenich in Zich('t) werd vanuit de bewoners geopperd om een rechtstreekse verbinding aan te leggen vanuit het dorpscentrum richting het natuurgebied Vijverbroek. Via een inrichtingswerk uit kracht van wet werd een nieuw stuk pad aangelegd. Daartoe werd ook overlegd met de betrokken eigenaars en gebruikers die hiervoor vergoed worden.

4.1.8 Er wordt ingezet op betrokkenheid van bewoners in functie van duurzame landschapsbeleving en streekidentiteit

Motivatie

Er wordt gestreefd naar een maximaal draagvlak bij de bewoners van het gebied. Zij zijn ervaringsdeskundige in het gebruik van de ruimte en zijn daarnaast essentieel om de kwaliteiten van het gebied uit te dragen, te ondersteunen en mee te realiseren. Bewoners kunnen op verschillende wijzen betrokken worden. Daarbij wordt verder gebouwd op de ervaring vanuit landinrichtingsproject fase 1, waar onder meer lokale ambassadeursgroepen, infomarkten, digitale inspraak, toelichtingen op terrein, .. georganiseerd werden. Ook in de komende landinrichtingsprojecten wordt ingezet op verbinding tussen het RivierPark en haar bewoners.

Doelstelling

Inwoners en andere verenigingen of belangengroepen kunnen mee nadenken over verschillende (deel)aspecten van de landinrichtingsplannen, zodat gedragen plannen gemaakt kunnen worden.

Partners voor realisatie zijn:

- Betrokken gemeenten;
- Bewoners en lokale verenigingen;
- Middenveldorganisaties;
- RLKM;
- ..

Informatie – en inspraakmomenten LI Maasvallei fase 1

4.1.9 De algemene herkenbaarheid van het RivierPark Maasvallei vergroten door gebruik te maken van de eenvormige huisstijl

Motivatie

De algemene herkenbaarheid van het RivierPark Maasvallei schuilt in het landschap en in de (historische) architectuur. Aan beide oevers wordt die herkenbaarheid geaccentueerd door een eenvormige huisstijl. Die huisstijl, die in 2014 de Prijs Publieke Ruimte won, bestaat uit een modulair type zitbank, betonnen L-elementen als baken of als informatiedrager, en fietsleunhekken met esdoorns.

Doelstelling

Binnen landinrichting wordt deze huisstijl toegepast vanuit het denken op streekniveau.

Mogelijk partners voor realisatie zijn:

- Betrokken gemeenten;
- RLKM;
- ...

Voorbeeld huisstijl RivierPark Maasvallei aan maaskruis te Vucht

4.2 GEBIEDSAFBAKENING LANDINRICHTING MAASVALLEI – FASE 2

Het gebied van het RivierPark Maasvallei, gelegen op het Vlaamse grondgebied, is in zes gelijkwaardige segmenten opgedeeld. (Segmenten: Kessenich - Ophoven, Aldeneik - Maaseik, Elen - Rotem, Oud-Dilsen - Stokkem, Meeswijk – Leut - Vucht en Uikhoven - Rekem). Deze segmenten maken het mogelijk om het gebied naast een globale benadering ook meer op microschaal te analyseren en waar wenselijk en mogelijk op detail niveau in te richten. Weliswaar passend binnen de overkoepelende visie voor het volledige RivierPark (voor de gebiedsafbakening van het landinrichtingsproject Maasvallei Fase 2 zie kaart 1).

Het landinrichtingsproject Maasvallei fase 1 omvat het meest noordelijke segment Kessenich en het centrale segment Meeswijk, Leut en Vucht.

Voorliggend onderzoek naar de opportuniteit en haalbaarheid omvat een tweede fase van landinrichtingsplannen, voor de overige segmenten. In deze segmenten zal onderzocht worden welke van bovenstaande doelstellingen kunnen aangepakt worden via uitvoeringen op terrein.

- Aldeneik – Maaseik (incl. Heppeneert) (1196 ha)
- Elen – Rotem (956 ha)
- Oud-Dilsen – Stokkem (1281 ha)
- Uikhoven – Rekem (incl. Smeermaas) (2205 ha)

De betrokken segmenten uit landinrichting Maasvallei Fase 1 (Kessenich-Ophoven en Meeswijk-Leut-Vucht) komen nog aan bod in een overkoepelend landinrichtingsplan in fase 2. Thematisch willen we in heel het projectgebied van landinrichting Maasvallei (8247 ha) specifiek inzetten op volgende thema's:

1. Het winterbed met uiterwaarden aan de Maas verder ontwikkelen als dynamische riviernatuur.
2. De open ruimte buiten het winterbed en tussen de dorpen landschappelijk opschalen door ontharding en de aanleg en het handhaven van kleine landschapselementen
5. Zoeken naar ruimte en partners voor een voedsellandschap

Binnen dit overkoepelend landinrichtingsplan zal vooral worden ingezet op vrijwilligheid en sensibilisering in de volledige Maasvallei. Mogelijkheden zijn: specifieke beheerovereenkomsten i.f.v. graslanden in het winterbed, ondersteuning van landbouwers in hun zoektocht naar een economische verbreding van hun landbouwactiviteiten binnen een waardevol landschap of omschakeling naar natuurbeheerbedrijf, sensibilisering bij landbouwers i.f.v. bijkomende kleine landschapselementen, erfgoedbeheer i.f.v.

hoogwaterveiligheid en natuurbeleid. Dit LIP zal geen uitvoeringen op gemeentelijke eigendom of openbaar domein omvatten in de reeds afgewerkte segmenten uit fase 1. Het geeft wel de mogelijkheid om de reeds opgestarte aanpak richting landbouw en landschap uit fase 1 verder te zetten in de volledige Maasvallei. Het is immers de verwachting dat sensibilisering niet werkt van vandaag op morgen en dat goede praktijken inspirerend kunnen werken.

De perimeter van voorliggend landinrichtingsproject is net iets ruimer dan de perimeter van het landschapspark RivierPark Maasvallei. De 'schil' rondom het landschapspark bevat enkele zones waar impulsen voor landschapskwaliteit mogelijk zijn via uitvoeringen landinrichting op terrein. In de perimeter van het voorliggend landinrichtingsproject wordt daartoe Lanklaar, het stadcentrum van Maaseik en de zuidelijke stadsrand (open ruimte) van Maaseik meegenomen.

4.3 NIET-LIMITATIEF OVERZICHT VAN DE BETROKKEN PARTNERS

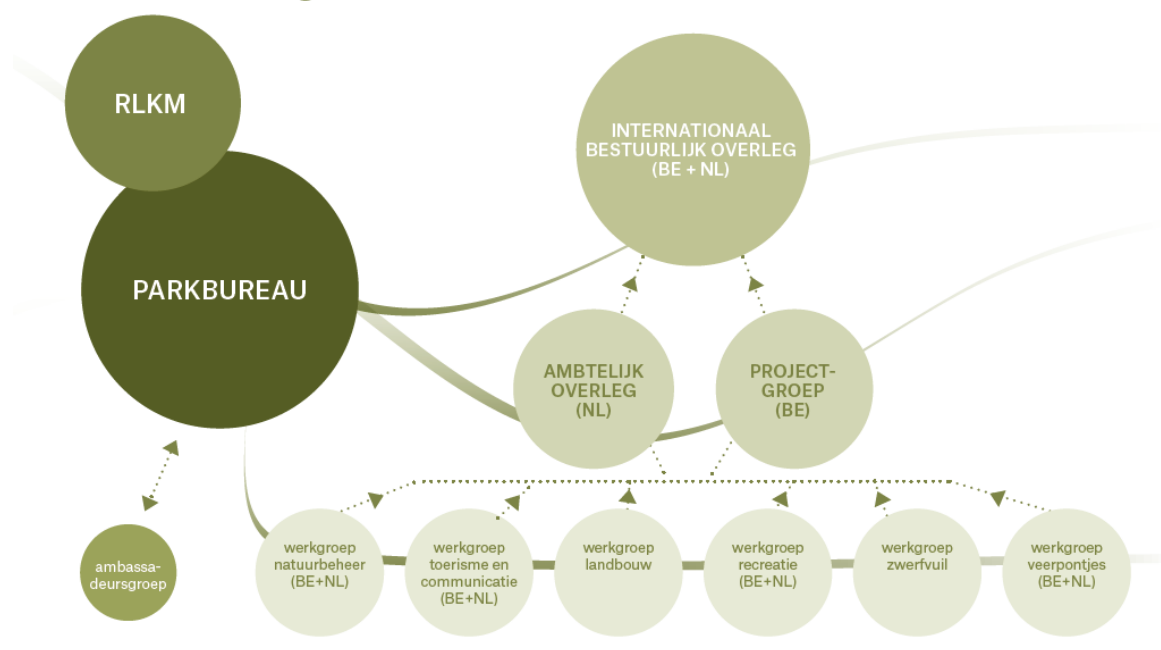
De vraag tot landinrichting Maasvallei fase 2 komt voort uit de gebiedscoalitie van het RivierPark Maasvallei en vanuit het landinrichtingsproject Maasvallei fase 1. Reeds in 2008 spraken de partners letterlijk de ambitie uit om landinrichting te kunnen inzetten, middels het 'Charter voor een grensverleggende Maasvallei', dat ondertekend werd door de Provincie Limburg, de gemeentebesturen van Kinrooi, Maaseik, Dilsen-Stokkem, Maasmechelen en Lanaken, het ANB, NV de Scheepvaart (nu Vlaamse Waterweg), het Regionaal Landschap Kempen en Maasland en de natuurverenigingen Natuurpunt en Limburgs Landschap. Het draagvlak voor inrichtingen i.k.v. landinrichting is sinds de uitvoering van fase 1 alleen maar gestegen en alle partners die in 2008 het charter ondertekenden, zijn actief in de huidige gebiedscoalitie achter het RivierPark Maasvallei. Het verderzetten en uitbreiden van de planbegeleidingsgroep die de landinrichting Maasvallei fase 1 opvolgt, maakt een vlotte opstart – doorstart voor fase 2 mogelijk.

De gebiedscoalitie RivierPark Maasvallei bestaat uit de volgende structuur:

De stuurgroep Maasvallei (of het internationaal bestuurlijk overleg) opereert op strategisch niveau en komt één of twee keer per jaar samen als 'internationaal bestuurlijk overleg'. Het overleg wordt voorgezeten door gedeputeerde voor toerisme en erfgoed van de provincie BE - Limburg en bijgewoond door zijn collega van de Provincie NL Limburg, de burgemeesters of schepenen/wethouders van de 11 Maasgemeenten, vertegenwoordigers van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en RLKM. Naast de sturing op hoofdlijnen komen ook strategische projecten aan bod. Om die reden komt de stuurgroep soms ook 'per oever' samen.

De projectgroep Maasvallei bestaat uit een Vlaamse projectgroep en een Nederlandse tegenhanger ('ambtelijk overleg'). Ze bestaat voor Vlaanderen uit Vlaamse, provinciale en lokale administraties, aangevuld met de natuurbeheerders, landbouworganisaties en afgevaardigden van een hele reeks middenveldorganisaties alsook de gemeentelijke en Vlaamse administraties en verzelfstandigde overheidsinstanties: ambtenaren leefmilieu en toerisme van de vijf Maaslandse gemeenten, Agentschap Onroerend Erfgoed, Dep. Omgeving, De Vlaamse Waterweg, Agentschap Natuur en Bos, Dep. Landbouw&Visserij, Limburgs Landschap, Natuurpunt, Boerenbond, Steengoed, Visit Limburg, Provinciaal Natuurcentrum, Vlaamse Landmaatschappij, MAREC, Projectgrindwinningscomité, RLKM. De projectgroep voedt inhoudelijk, stemt lopende processen op mekaar af en wijst op mogelijke synergiën. Ze wordt voorgezeten door het RLKM.

Organogram Samenwerkingsverband

Organogram gebiedscoalitie (bron: Operationeel plan landschapspark RivierPark Maasvallei)

Daarnaast zijn er thematische werkgroepen, die inhoudelijk en vanuit de praktijk de projectgroep en de stuurgroep voeden. Ze worden ingevuld door de veelheid van partners die op het terrein actief zijn; er wordt breed uitgenodigd. Ze worden voorbereid en getrokken door RLKM, die als parkbureau fungeert voor de werking.

- Werkgroep natuurbeheer: in het zogenaamde ‘beheerdersoverleg’ ontmoeten natuur- en waterbeheerders mekaar op het terrein. Hiertoe behoren o.a. De Vlaamse Waterweg, het ANB, Rijkswaterstaat, Natuurpunt vzw, Limburgs Landschap vzw, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en ARK. Het doel is de opbouw van grensoverschrijdende terreinkennis, inhoudelijke uitwisseling en advies.
- Werkgroep “toerisme en communicatie”: met de toeristische en communicatiemedewerkers van de gemeenten en provincies. Er wordt een jaarplanning gemaakt voor gezamenlijke promotie en productontwikkeling.
- Werkgroep “recreatie en recreatieve routes”: komt projectgebonden samen rond grensoverschrijdende thema’s met de toeristische partners en de natuurbeheerders. De recreatieve impact van routes op het terrein wordt afgetoetst. Hiertoe behoren o.a. Visit Limburg, Visit Zuid-Limburg, VVV Hart voor Limburg en de verschillende gemeenten, naast Limburgs Landschap, Natuurpunt, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer;
- Werkgroep “veerpontjes”: met gemeenten, de provincie Limburg, toeristische partners en de Vlaamse Waterweg over de opstart van het vaarseizoen.
- Werkgroep “zwerfvuil”: Vlaamse werkgroep met milieuambtenaren van de Maasgemeenten, Limburg.net, natuurbeheerders (Limburgs Landschap vzw, Natuurpunt vzw, Natuurmonumenten en

Staatsbosbeheer) en de Vlaamse Waterweg om de problematiek van zwerfvuil in de Maas op streekniveau aan te pakken.

- Werkgroep “landbouw”: recent opgericht n.a.v. de kandidatuur landschapspark met enkele actieve landbouwers, de Boerenbond, Agropolis, de VLM en de ambtenaar bevoegd voor landbouw van elke gemeente en de provincie Limburg. Het doel is het van nabij opvolgen van de ontwikkeling van het landschapspark, maar ook andere projecten en inspirerende voorbeelden worden besproken.

Om het landinrichtingsproject “Maasvallei - Fase 2” te kunnen uitvoeren zullen in ieder geval **volgende partners betrokken moeten worden bij de opmaak van landinrichtingsplannen en de uitvoering ervan**. Het landinrichtingsproject zal ook gebruik kunnen maken van de reeds bestaande overlegstructuren.

- Het Regionaal Landschap Kempen en Maasland VZW als projectbureau van Rivierpark Maasvallei
- Vlaamse overheid: Agentschap Natuur en Bos, Departement Omgeving, Agentschap Onroerend Erfgoed, Toerisme Vlaanderen, Departement Landbouw en Visserij, Vlaamse Milieumaatschappij, Vlaamse Waterweg voor de inrichting, uitvoering en opvolging van de verschillende opdrachten en decreten;
- Provincie Limburg voor de inrichting, uitvoering en opvolging van verschillende opdrachten en provinciale verantwoordelijkheden;
- Gemeentebesturen van de Maaslandse gemeenten:
 - a) bestuurlijke dragers en mede-initiatiefnemers van het project RivierPark Maasvallei;
 - b) verantwoordelijk voor het gemeentelijk openbaar domein in het projectgebied;
 - c) lid van de stuurgroep en projectgroep Maasvallei;
 - d) financiële partner van het landinrichtingsproject.
- Visit Limburg vzw (voormalig Toerisme Limburg vzw):
 - a) oorspronkelijke opdrachthouder en mede-initiator van het RivierPark Maasvallei;
 - b) lid van de stuurgroep en projectgroep Maasvallei;
 - c) verantwoordelijk voor de promotie van het RivierPark Maasvallei.

Overige te betrekken partners:

- Het projectgrindwinningscomité, dat huidige projectgrindwinnings opvolgt en toekomstige afweegt.
- Middenveldorganisaties zoals landbouworganisaties, de Bosgroep Limburg vzw, Natuurpunt beheer vzw en Limburgs Landschap vzw als natuurbeheerders binnen het RivierPark Maasvallei;
- Marec toeristisch recreatieve watersportuitbater aan de Maas;
- Lokale weefsels.

4.4 VOORSTEL VAN PLANBEGELEIDINGSGROEP⁸

Er bestaat momenteel reeds een breed partnerschap in het RivierPark Maasvallei. Met betrekking tot landinrichting werd een planbegeleidingsgroep “Maasvallei – Fase 1” opgericht. Het is wenselijk om, voor de praktische organisatie van het landinrichtingsproject Maasvallei - Fase 2, verder te bouwen vanuit de bestaande planbegeleidingsgroep Maasvallei fase 1.

⁸ Art. 3.3.2.1. §1 Decr. VI. 28 maart 2014 betreffende de landinrichting, BS 22 augustus 2014.

Op deze manier kunnen we zowel verder bouwen op het brede inhoudelijke draagvlak dat in de loop van de jaren werd opgebouwd binnen het partnerschap als terugvallen op de hierin genomen engagementen.

Rekening houdende met de te betrekken partners wordt volgende samenstelling van de planbegeleidingsgroep voor het landinrichtingsproject Maasvallei Fase 2, voorgesteld

- Voorzitter, voor te dragen door de minister;
- Secretaris, voor te dragen door de Vlaamse Landmaatschappij;
- Een vertegenwoordiger van het Departement Landbouw en Visserij, voor te dragen door de leidend ambtenaar van het departement;
- Een vertegenwoordiger van het Departement Omgeving, voor te dragen door de leidend ambtenaar van het departement;
- Een vertegenwoordiger van het Agentschap voor Natuur en Bos, voor te dragen door de leidend ambtenaar van het agentschap;
- Een vertegenwoordiger van het Agentschap Onroerend Erfgoed, voor te dragen door de leidend ambtenaar van het agentschap;
- Een vertegenwoordiger van het Agentschap De Vlaamse Waterweg, voor te dragen door de leidend ambtenaar van het agentschap;
- Een vertegenwoordiger van de Vlaamse Milieumaatschappij, voor te dragen door de leidend ambtenaar van het agentschap;
- Een vertegenwoordiger van het Agentschap Wegen en Verkeer, voor te dragen door de leidend ambtenaar van het agentschap;
- Een vertegenwoordiger van Toerisme Vlaanderen, voor te dragen door de leidend ambtenaar van het agentschap;
- Een vertegenwoordiger van de Provincie Limburg, voor te dragen door de deputatie van de provincie Limburg;
- Een vertegenwoordiger van de gemeente Dilsen-Stokkem, voor te dragen door het college van Burgemeester en Schepenen van de gemeente Dilsen-Stokkem;
- Een vertegenwoordiger van de gemeente Kinrooi, voor te dragen door het college van Burgemeester en Schepenen van de gemeente Kinrooi;
- Een vertegenwoordiger van de gemeente Lanaken, voor te dragen door het college van Burgemeester en Schepenen van de gemeente Lanaken;
- Een vertegenwoordiger van de gemeente Maasmechelen, voor te dragen door het college van Burgemeester en Schepenen van de gemeente Maasmechelen;
- Een vertegenwoordiger van de stad Maaseik, voor te dragen door het college van Burgemeester en Schepenen van de stad Maaseik;
- Een vertegenwoordiger van de doelgroep natuur, aangewezen door de Mina – Raad. Hier wordt gesuggereerd een gezamenlijke vertegenwoordiger te laten voordragen door Limburgs Landschap vzw en Natuurpunt vzw;
- Een vertegenwoordiger van de doelgroep bos, aangewezen door de Mina – Raad. Hier wordt gesuggereerd een gezamenlijke vertegenwoordiger te laten voordragen door Limburgs Landschap vzw en Natuurpunt vzw;
- Een vertegenwoordiger van de doelgroep landbouw, aangewezen door de Strategische adviesraad voor Landbouw en Visserij;

- Een vertegenwoordiger van de doelgroep recreatie, aangewezen door de minister. Hier wordt voorgesteld om een vertegenwoordiger te laten voordragen door RLKM;
- Een vertegenwoordiger van de doelgroep Toerisme, aangewezen door de minister. Hier wordt voorgesteld om een vertegenwoordiger te laten voordragen door Visit Limburg;
- Een vertegenwoordiger van de doelgroep economie, aangewezen door de minister. Hier wordt voorgesteld een vertegenwoordiger te laten voordragen door het Projectgrindwinningscomité.

4.5 FINANCIERING EN FASERING

4.5.1 Raming van de kosten van het landinrichtingsproject “Maasvallei – fase 2” en indicatie van de wijze van financiering

Onderstaande raming is gemaakt op basis van gebiedskennis en ervaringen die tot dusver werden opgedaan met eerdere werken en investeringen in het kader van het RivierPark Maasvallei en bij Maasvallei Fase 1. Het is mogelijk dat vooral de bijdragen van partners tijdens het proces van planvorming nog worden bijgesteld in meer of min.

Om het **Landinrichtingsproject Maasvallei - Fase 2** uit te voeren in de vier overgebleven segmenten zal minstens een budget van **circa 8.509.114 euro** nodig zijn voor het pakket aan maatregelen dat zal worden gesubsidieerd door de landinrichting.

Subsidies landinrichting kunnen worden gebruikt voor maatregelen die de inzet van instrumenten uit het decreet landinrichting omvatten en voor studies in functies van de voorbereiding de van landinrichtingsplannen. Naar specifieke inzet van instrumenten wordt gedacht aan: inrichtingswerken, grondmobiliteit (grondenruil en/of herverkaveling), dienstenvergoeding, erfdienstbaarheden, beheerovereenkomsten. Afhankelijk van het procesverloop van sommige acties binnen het landinrichtingsproject kan het, voor het bekomen van het gewenste resultaat, nodig blijken om het instrument ‘grondverwerving’ in te zetten. Dit zal duidelijk worden bij de opmaak van de landinrichtingsplannen voor de verschillende segmenten.

In totaal wordt de inzet van **5.586.700 euro aan subsidies landinrichting**, geraamd.

De eigen bijdrage van de subsidie ontvangende projectpartners wordt geraamd op 2.922.415 euro.

Het door de landinrichting gesubsidieerd pakket aan maatregelen zal maximaal worden aangevuld met maatregelen (specifieke deelacties) die volledig met middelen van partners of met andere subsidies worden gefinancierd. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan subsidies in het kader van het decreet Onroerend Erfgoed, het Vlaamse Klimaatadaptatieplan, het stikstofsaneringsplan, het Plattelandsbeleid of middelen van de Vlaamse Waterweg,

Er wordt geopteerd om voor de realisatie van het landinrichtingsproject Maasvallei – Fase 2 geen gebruik te maken van uitvoeringsinitiatieven, zoals voorzien in art. 3.4.2 van het decreet, aangezien er binnen de reguliere werking van het RivierPark Maasvallei hierrond reeds meerdere initiatieven in uitvoering zijn. Ook binnen de projectgroep Kempen en Maasland van het LEADER-programma liggen veel mogelijkheden.

Tabel 2 Kostenraming landinrichtingsplannen

Segment	Kostprijsraming per DOELSTELLING (€)									SOM
	4.1.1	4.1.2	4.1.3	4.1.4	4.1.5	4.1.6	4.1.7	4.1.8	4.1.9	
Segment	Winterbed Maas	Open ruimte tussen dorpen - KLE's (***)	Beek- valleien	Openruim- te verbin- dingen	Voedsel- landschap	Maasdorpen	Wandel- en fietsroutes	Betrokken- heid	Herkenbaar- heid en huisstijl	
Aldeneik - Maaseik			200.000	300.000		657.143	657.143		55.200	1.869.486
Elen - Rotem						492.857	328.571		34.500	855.929
Stokkem - Oud Dilsen			200.000			1.150.000	164.286		55.200	1.569.486
Uikhoven - Rekem				300.000		2.300.000	164.286		103.500	2.867.786
Gebiedsdekkend LIP	600.000	546.429			200.000					1.346.429
Totaal (*) :	600.000	546.429	400.000	600.000	200.000	4.600.000	1.314.286	0	248.400	8.509.114
Subsidies landinrichting	300.000	322.500	200.000	300.000	200.000	3.220.000	920.000	0	124.200	5.586.700
% subsidie landinrichting (**)	50	50 / 70	50	50	100	70	70	0	50	
Tussenkost partners	300.000	223.929	200.000	300.000	0	1.380.000	394.286	0	124.200	2.922.414

(*): de totaalkost is indicatief en gebaseerd op de ramingen van de twee landinrichtingsplannen uit fase 1, evenwel zijn o.a. de inrichtingsmaatregelen 15% geïndexeerd o.w.v. recente en verwachte prijsstijgingen. Bovenstaande kostenraming geeft geen indicatie van de prioriteiten van voorliggend

landinrichtingsproject. Zoals aangehaald bij de doelstellingen zal landrichting prioritair inzetten op de doelstellingen in de open ruimte en de dorpskernen. Voor fiets – en wandelroutes en in het winterbed zal aanvullend gewerkt worden aan het reguliere beleid van de partners, met de regulieren budgetten van de partners.

(**): inrichtingswerken a 70% subsidie landinrichting – erfdiensbaarheden, verwervingen, .. à 50% subsidie landinrichting

(***): 50% van het budget voor inrichtingswerken à 70% subsidie / 50% van het budget voor erfdiensbaarheden, BO's, grondmobiliteit à 50% subsidie

De belangrijkste spelers binnen het winterbed zijn de Vlaamse waterweg en het Agentschap voor Natuur en Bos. Deze agentschappen behartigen de doelstellingen vanuit hoogwaterveiligheid en vanuit de natuurwetgeving (IHD, PAS, stikstofherstel, ..). Waar kan worden samengewerkt met deze of andere partners, kan het totale budget worden aangevuld met middelen uit de reguliere werking van die partners. Instrumenten landinrichting kunnen daar ingezet worden met middelen vanuit deze agentschappen. Of, landinrichting kan er faciliterend of flankerend werken in functie van de te realiseren doelstellingen:

- Vlaamse overheden: De Vlaamse Waterweg (Maasverbreding), Agentschap Natuur en Bos (stikstofherstelbeleid), Vlaamse Milieumaatschappij (bekkenbeheerplannen), Agentschap Wegen en Verkeer (herinrichting N78)
- Lokale overheden: provincie Limburg voor realisatie van de openruimtecorridors en groenblauwe aders; fietsfonds; uitbreiding gemeentelijke subsidies voor tegelwippen, aanplantingen, ...
- Andere partners: PCCE en IOED, natuurbeheerders, BoerenNatuur, RLKM, Bosgroep Limburg vzw

Naast bovenstaande kostenraming zal de inzet van landinrichting zich ook vertalen in personeelsinzet bij de Vlaamse Landmaatschappij. Dit is niet altijd evenredig met de investeringen. Het aanleggen van kleine landschapselementen of het creëren van grondmobiliteit via verwervingen of een herverkaveling zijn erg arbeidsintensief, maar hebben een lagere investeringskost. Daarnaast is de investering voor het heraanleggen van dorpskernen hoog.

4.5.2 Indicatieve fasering van het landinrichtingsproject “Maasvallei – fase 2”

Het voorgestelde landinrichtingsproject “Maasvallei – Fase 2” willen we **realiseren in de periode 2026-2041**. In deze indicatieve planning is rekening gehouden met de volgende aspecten:

- Een vlotte opstart van de planvorming voor het opstellen van landinrichtingsplannen, na goedkeuring van het onderzoek naar de opportuniteit en haalbaarheid, gebaseerd en verder werkend op het reeds doorlopen proces binnen het RivierPark Maasvallei;
- Een doorlooptijd van 2,5 jaar voor het opstellen van een landinrichtingsplan, gebaseerd op de reeds bestaande informatie binnen het bestaande samenwerkingsverband RivierPark Maasvallei;
- Per landinrichtingsplan, een doorlooptijd van 3 jaar voor het realiseren ervan via uitvoering op het terrein;
- Na goedkeuring van voorliggend OOH kan gestart worden met de opmaak van het eerste LIP. Wanneer het eerste LIP in de fase van adviesprocedure en opmaak eindvoorstel zit, kan gedacht worden aan de start van een volgend LIP.

Op die wijze kunnen de verschillende segmenten en onderdelen gefaseerd worden aangepakt, rekening houdend met de capaciteit van VLM qua personeel en de budgettaire mogelijkheden. De huidige inschatting is dat er 6 LIP's opgemaakt worden: een LIP per 'klein' segment, twee LIP's voor het grootste segment Uikhoven/Rekem, een LIP overkoepelend.

5 MOTIVERING VAN DE MEERWAARDE VAN DE INSTELLING VAN EEN LANDINRICHTINGSPROJECT IN HET PROJECTGEBIED MAASVALLEI FASE 2

De meerwaarde van de instelling van een landinrichtingsproject ‘Maasvallei fase 2’ is meervoudig:

- het projectgebied Maasvallei als belangrijk valleigebied met complexe processen ter uitvoering van het Vlaamse beleid (1)
- een bovenlokale context met daarin de nodige onderlinge afstemming (2)
- de meerwaarde van specifieke instrumenten uit de instrumentenkoffer landinrichting (3)
- de noodzaak aan bijkomende middelen voor realisatie van projecten (4)

De Maasvallei als belangrijk valleigebied met complexe processen ter uitvoering van het Vlaamse beleid (1)

De Maasvallei wordt o.a. in het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen benoemd als een belangrijke structurerende riviervallei voor Vlaanderen, waar ecologische waarden versterking vragen, landbouw en recreatie ontwikkelkansen krijgen en het winterbed van de Maas voldoende verruimd wordt. In het provinciaal ruimtelijk beleid spreekt men van Maasland/Maasvallei: geen door de mens gecreëerd concept met administratieve grenzen, maar een coherent landschap dat eeuwenlang door de Maas werd geboetseerd en structuur geeft aan de bredere Euregio.

De uitgestrektheid van de Maasvallei en de complexiteit van de processen die er spelen (hoogwaterveiligheid i.f.v. een veranderd klimaat, rivierverbreding, grindontginning, grensvervaging, leefbaarheidsvraagstukken in de dorpen, mobiliteit, ...) vormen echter ook haar uitdaging. De cultuurhistorische en landschappelijke eenheid die de Maasvallei van oudsher vormt, geplaagd door versnippering, verharding, afgesneden beken, het verdwijnen van erfgoed en erfgroen... kan op het terrein door landinrichting hersteld en versterkt worden. Die uitgestrektheid en complexiteit zijn de redenen tot een landinrichtingsvraag fase 2, in opvolging van fase 1. In landinrichting fase 1 werd aan de slag gegaan met deze enkele uitdagingen binnen twee segmenten, de noodzaak is groot om ook in de andere segmenten landinrichting in te zetten. De afgelopen jaren groeide de complexiteit nog verder met (ver)nieuw(d) Vlaamse beleid inzake klimaat, stikstofsanering en bebossing (zie ook 6.2).

Het landinrichtingsproject 'Maasvallei fase 2' zet deze complexe processen in doelstellingen om (zie hoofdstuk 4.1). In de doelstellingen is er focus op de realisatie van de Vlaamse doelen, waarbij de realisatie van lokale doelen (passend binnen Vlaamse prioriteiten) mee ondersteund worden. De beoogde inrichting draagt, zoals hoger al aangegeven, betekenisvol bij aan de kwaliteit van de omgeving en het landschap en de beleefbaarheid ervan. Hoewel het lint rond de N78 of 'Rijksweg' een dichte verstedelijking kent, is het karakter van de Maasvallei nog aanwezig in het snoer van Maasdorpen, het sterk verbrede winterbed en aanwezige open ruimte (landbouwcuurland) in het landschap tussen de dorpen. Het snoer van Maasdorpen en de open ruimte ertussen versterken, is een duidelijke doelstelling en prioriteit in deze aanvraag voor landinrichting. Hoewel een andere doelstelling (realisatie dynamische riviernatuur) zich ook richt op het buitendijks gebied (de winterbedding van de Maas), maar hier wordt vooral afgestemd met de partners die hier regulier werken. In deze doelstelling kan landinrichting zorgen voor een flankerend landbouwbeleid (met ruilgronden, vergoedingen, eventueel kleinschalige herverkavelingen). Ook de realisatie van een robuuste open ruimte verbinding tussen de Maasvallei en de Hoge Kempen is één van de doelstellingen waar landinrichting faciliterend of flankerend kan worden ingezet

Een bovenlokale context met daarin de nodige onderlinge afstemming (2)

De belangrijkste lopende processen in de Maasvallei zijn van groot maatschappelijk belang en vergen onderlinge afstemming. De ervaring van de VLM om landinrichting als een kwaliteitsinjectie te laten sporen met die lopende processen en ze, door te focussen op concrete plekken en concrete inrichtingen, te laten convergeren met lokaal beleid en financiële middelen, is een belangrijke hefboom. De Maasvallei is één langgerekt lint van riviernatuur, Maasdorpen en open ruimte. Omdat de sterke cultuurhistorische streekidentiteit en het gebiedsdekkend recreatieve netwerk kunnen zorgen voor een sterke streekbeleving bij inwoner en bezoeker, is het meer dan wenselijk om de geleverde inspanningen in Kessenich en Leut-Meeswijk-Vucht, ook verder te zetten in de rest van de Maasvallei. Eenheid creëren in visie en inrichting – en de zichtbare resultaten op het terrein – vergroot immers de toeristisch-economische waarde van het landschapspark.

Anderzijds biedt de ervaring die binnen het RivierPark Maasvallei is opgebouwd met het complexe maatschappelijke krachtenveld en het feit dat verschillende partners reeds zijn verzameld in een goed draaiende projectstructuur, grote voordelen voor de voortgang en slaagkansen van het landinrichtingstraject.

De bovenlokale aanpak zorgt bovendien voor toeristische meerwaarde omdat de Maasvallei als één bestemming wordt ervaren, maar ook voor leefbaarheid (toerisme als hefboom voor voorzieningen in kleine kernen) en sociale cohesie in de dorpen.

De grootschaligheid van de Maasvallei en de betrokkenheid van diverse beleidsdomeinen en bestuursniveaus wordt verder onderbouwd in hoofdstuk 6. Afstemming op Vlaams niveau binnen landinrichting betekent een grote meerwaarde.

Er is draagvlak voor globale samenhang, maar daadwerkelijk globaal afgestemde inrichting overstijgt de draagkracht van de lokale besturen en zou zonder landinrichtingsproject vervallen in vele kleine initiatieven en de facto een versnippering. Met name het snoer van Maasdorpen en de daartussen liggende open ruimte heeft zoveel gemeenschappelijke kenmerken, dat inrichting hier als één geheel en met één visie moet worden aangepakt door de slagkrachtige instrumenten die landinrichting biedt en die de lokale besturen overstijgt.

Specifieke instrumenten uit de instrumentenkoffer landinrichting (3)

De instrumenten van landinrichting in combinatie met de reeds aanwezige 'terreinkennis' en ervaring binnen het RLKM kan de landschapskwaliteit op niveau van de Maasvallei segmenten naar een noodzakelijk hoger niveau tillen. Er wordt maximaal gestreefd naar integratie en afstemming van met elkaar verwante functies in het buitengebied.

Om deze doelen te kunnen behalen zullen verschillende instrumenten moeten ingezet worden en dat op een gecoördineerde en geïntegreerde wijze. Hierbij zal gebruik gemaakt worden van de mogelijkheden van verschillende sectorale wetgevingen (bv. decreet onroerend erfgoed, decreet ruimtelijke ordening, decreet natuurbehoud, decreet integraal waterbeheer, gemeentewegende decreet,...) en zal ook de inzet van specifieke landinrichtingsmogelijkheden nodig zijn (uitvoering van inrichtingswerken, uitvoering inrichtingswerken uit kracht van wet, grondverwerving, vestigen van erfdienstbaarheden, beheerovereenkomsten, dienstenvergoedingen, herverkaveling ...). Bepaalde instrumenten vereisen daarbij de inhoudelijke expertise van de VLM voor een kwalitatieve uitvoering. De specifieke inzet van instrumenten dient uitgewerkt te worden in de verschillende landinrichtingsplannen.

Noodzaak aan bijkomende middelen voor realisatie van projecten (4)

Het laaghangend fruit (voor zover daar al sprake van was) inzake de verbetering van de landschapskwaliteit en het betrekken van bewoners en verwennen van bezoekers in de Maasvallei is reeds geplukt tijdens de voorbije 15 jaar van het RivierPark Maasvallei. In het traject dat tot dusver werd afgelegd bij de uitbouw van het RivierPark zijn een aantal zeer gevarieerde acties en deelprojecten gerealiseerd. Het kader hiervoor was en is het Plan van Aanpak Maasvallei en het daaruit voortvloeiende 'Charter Maasvallei, grensverleggend'. Daarnaast kan nu ook verwezen worden naar het masterplan i.k.v. het landschapspark.

Een verdere verwezenlijking van deze doelstellingen zullen bijgevolg veel inzet, bereidheid en creativiteit vergen van het bestaande partnerschap in het RivierPark. Subsidies landinrichting zijn nodig voor terreinrealisaties en eventueel grondverwerving.

De inzet van landinrichting zal ondanks de omvang van het projectgebied, de ruimtelijke spreiding van de beoogde acties en de eindigheid van middelen, zorgen voor een grote, zichtbare verandering op landschapsniveau. De eerste resultaten binnen Maasvallei fase 1 worden zichtbaar.

6 MOTIVERING WAARUIT BLIJKT DAT HET LANDINRICHTINGSPROJECT “MAASVALLEI – FASE 2” VOLDOET AAN HET DOEL VAN LANDINRICHTING EN DAT HET BIJDRAAGT AAN HET GELDEND (VLAAMSE) BELEID

6.1 HET LANDINRICHTINGSPROJECT MAASVALLEI – FASE 2 VOLDOET AAN HET DOEL VAN LANDINRICHTING

Wat is het decretale doel van landinrichting?

Het doel van landinrichting is decretaal vastgelegd in artikel 1.1.3 van het decreet van 28 maart 2014 als:

“...de afstemming en de toepassing op geïntegreerde wijze van instrumenten en de uitvoering van maatregelen die gericht zijn op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van functies en kwaliteiten van de ruimte.”

Motivering

Het landinrichtingsproject “Maasvallei – Fase 2” wordt ingezet in het kader van het in 2006 goedgekeurde Plan van Aanpak Maasvallei en het daaruit voortvloeiende ‘Charter Maasvallei, grensverleggend’. Beide zijn geïntegreerd en geactualiseerd in het Masterplan (en operationeel plan) van het landschapspark RivierPark Maasvallei. De doelstellingen van landinrichting Maasvallei Fase 2 zijn daarmee afgestemd (zie hoofdstuk 4.1)

De doelstellingen vertrekken vanuit de kern in het RivierPark, nl. de Maas binnen zijn winterbed (1), deinen dan uit naar de open ruimte (met beekvalleien, landbouwgebruik en andere landschapselementen) tussen het winterbed en de Maasdorpen (2, 3, 4 en 5) om te eindigen in de Maasdorpen (6) waar ook de routes voor wandelaars en fietsers (7) passeren. Er wordt steeds ingezet op betrokkenheid van bewoners (8) en algemene herkenbaarheid (9).

Het landinrichtingsproject zal bijdragen aan een grotere landschappelijke kwaliteit in het snoer van Maasdorpen en de open ruimte. De projectstructuur en het aantal participerende partners in het project RivierPark Maasvallei is op zich al een illustratie van het feit dat meerdere instrumenten en maatregelen op een geïntegreerde wijze worden afgestemd en ingezet.

De doelstellingen (nog om te vormen naar acties en deelprojecten in de landinrichtingsplannen) zijn uitermate gericht zijn op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van een aantal functies en kwaliteiten van de ruimte.

Zo wordt er sterk ingezet op acties voor behoud van:

- het authentieke en historische karakter van de verschillende maasdorpen;
- de erfgoedwaarden in het gebied;

- de natuurwaarden in het gebied;
- waardevolle kleine landschapselementen als groene linten in de open ruimte;
- belangrijke openruimteverbindingen tussen het RivierPark Maasvallei en het Nationaal Park Hoge Kempen.

Op het herstel van de functies en kwaliteiten van de ruimte, door:

- Het herstellen van de natuurwaarden (incl. sterk gedegradeerde beekvalleien) in delen van het projectgebied;
- Het herstellen van de erfgoedwaarden in delen van het projectgebied;
- Het herstellen van historische en functionele ‘open ruimte’ in de kernen van de Maasdorpen;
- Landschappelijke opschaling van de open ruimte door ontharding en de (her)aanleg van kleine landschapselementen.

Op het ontwikkelen van de functies en de kwaliteiten van de ruimte, door:

- In te zetten op dynamische riviernatuur binnen het winterbed van de Maas, ook in samenwerking met landbouwers;
- In te zetten op een duurzaam landbouwgebruik door het ontwikkelen van één of meerdere voedsellandschappen met de bijhorende ondersteuning van landbouwers die de landschapskwaliteiten van de Maasvallei willen integreren in hun bedrijfsvoering;
- Het verbeteren van de mogelijkheden van natuurverbindingen;
- Het ontwikkelen / verbeteren van de kernen van de Maasdorpen als toegangsdorp;
- Verder ontwikkelen van een kwaliteitsvol toeristisch-recreatief netwerk voor de Maasvallei in nauwe samenhang met de Nederlandse oever.

Tot slot is het voorgesteld projectgebied gelegen in een gebied dat volgens de gehanteerde definitie, als open ruimte kan beschouwd worden, aangezien: Het aandeel open ruimte in de Maasvallei bedraagt aan Vlaamse zijde zo’n 5685 ha of 73%. Dit zijn de natuur – en groengebieden, (landschappelijke waardevol) agrarisch gebied (met ecologisch belang), gebieden voor grindwinning en oppervlaktewaterdelfstoffen, recreatiegebieden in open ruimte en gebieden voor openbaar nut in open ruimte.

Er kan geconcludeerd worden dat het voorgesteld landinrichtingsproject “Maasvallei fase 2” voldoet aan de doelstellingen van landinrichting, vermeld in artikel 1.1.3. van het decreet van 28 maart 2014.

6.2 BIJDRAGE VAN HET LANDINRICHTINGSPROJECT MAASVALLEI AAN DE REALISATIE VAN DE DOELSTELLING VAN HET VLAAMSE BELEID

In het Regeerakkoord 2019-2024 worden verschillende doelstellingen vermeld met betrekking tot de open ruimte. In de beleidsnota’s voor Omgeving, voor Landbouw, Toerisme en Onroerend Erfgoed worden operationele doelen vermeld rond bebossing, ontharding, tegengaan van wateroverlast en strijd tegen de droogte (o.a. via stroomgebiedbeheerplannen), een groenblauwe dooradering, natuur en biodiversiteit, duurzame landbouw, landschapsontwikkeling, toeristisch aanbod en heel wat milieudoelen rond bv. klimaatadaptatie.

De Maasvallei is een gebied van Vlaams belang. In dit gebied kan landinrichting bijdragen aan vooropgestelde Vlaamse beleidsdoelen.

De krachtlijnen van het ruimtelijk beleid worden bepaald door het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV).

Er wordt zowel invulling gegeven aan het hoofddoel van het RSV rond duurzame ruimtelijke ontwikkeling, nl. Vlaanderen, open en stedelijk, als aan de opties voor het buitengebied.

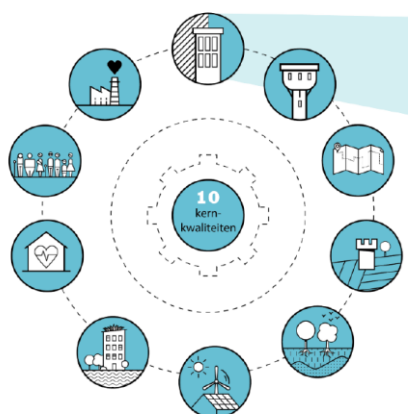
In de gewenste ruimtelijke structuur (RSV blz. 390) is de Maasvallei opgenomen als 'een gebied voor gebiedsgericht beleid voor de gebieden van de natuurlijke structuur'. Het RSV zegt hierover het volgende: "In het kader van een grensoverschrijdende ruimtelijke ontwikkelingsvisie worden de ecologische waarden versterkt, worden inpasbare vormen van landbouw en recreatie ontwikkeld en ondersteund en een ruimtelijke inkadering van de vastgelegde afbouw van grindwinning voorzien. Ook wordt het nodige waterbergend vermogen in de vallei gecreëerd."

In 2018 werd ook een strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) goedgekeurd die een toekomstbeeld omvat en een overzicht van beleidsopties op lange termijn. Voorliggend landinrichtingsplan geeft ook invulling aan deze strategische doelstellingen.

Geïntegreerde gebiedsontwikkeling streeft naar een realisatiegerichte samenwerkingspraktijk, die toelaat dat projecten en acties van individuele partijen elkaar versterken. Het maakt ook werk van een sterke lokale verankering en sterkere betrokkenheid van het lokale middenveld en burgers om zo meer maatwerk te bieden. Het ruimtelijk beleid schept de juiste voorwaarden voor gebiedsontwikkeling en treedt soms op als projectregisseur of projectrealisator voor een beperkt aantal vanuit een ruimere geografische scope gedefinieerde projecten.

Er wordt ingezet op klimaatadaptief waterbeheer en bijhorende procesnatuur, op ontharding van de open ruimte gekoppeld aan minstens een of meerdere van de andere doelstellingen, landschapsversterking, op bosuitbreiding (de uitbreiding van de hardhouthoutoobossen binnen het winterbed), op het verzekeren van toekomstmogelijkheden voor landbouw (met o.a. ruimte voor voedsel), behouden en ontwikkelen van natuur en landschap, ontsluiting en beleving.

Het landinrichtingsproject draagt bij in meer en mindere mate bij aan de 10 kernkwaliteiten⁹ van de strategische visie van het BRV en staat mee in voor een kwaliteitsvolle inrichting en een optimaal beheer van de omgeving:

- Gedeeld en meervoudig ruimtegebruik
- Klimaatbestendigheid
- Biodiversiteit, ecologische samenhang en bodemkwaliteit
- Herkenbaarheid, leesbaarheid en visuele aantrekkelijkheid van de omgeving
- Waardering van erfgoed en karakteristieken van het landschap
- Gezondheid
- Robuustheid en aanpasbaarheid
- Inclusief samenleven
- Energetische aspecten
- Economische vitaliteit

Gebiedsontwikkeling is de motor voor transformatie, en het is de bedoeling om vanuit de gebiedscoalitie te komen tot landinrichtingsplannen die realisaties versnellen en instrumenten en middelen bundelen. Landinrichting is een afstemmingsinstrument en zal werken met alle aanwezige partners in het gebied om te komen tot deze plannen.

Het voorgesteld landinrichtingsproject geeft uitvoering aan de beleidsintenties van de Vlaamse regering. Het project LIP Maasvallei fase 2 is verregaand in lijn met de beleidsnota Omgeving, maar ook met de beleidsnota's Toerisme, Landbouw, Erfgoed en Water. Hieronder wordt dit per beleidsnota gespecificeerd.

De beleidsnota Omgeving

De beleidsnota Omgeving verwijst naar het verhogen van het maatschappelijk draagvlak en betrokkenheid van de burger bij het omgevingsbeleid en het geïntegreerd werken (hoofdstuk 6, SD 1). De opmaak van een visie voor landinrichting in de Maasvallei betreft bewoners, overheden en lokale partners zoals het RLKM. Een co-creatief proces waarbij bewoners als ervaringsdeskundigen van hun leefomgeving worden gezien. Landinrichtingsproject Maasvallei fase 2 werkt daarbij verder op de opgedane ervaring vanuit fase 1 met bewoners als ambassadeurs en participatiemomenten.

Qua geïntegreerd werken (hoofdstuk 6, SD 2) is een gebiedsontwikkeling zoals het RivierPark Maasvallei een best practice, relevant omdat er elke dag op het terrein sector-overschrijdend wordt gewerkt. Er wordt synergie gezocht tussen meerdere maatschappelijke functies en belangen. Die benadering is ook de kern van deze landinrichtingsvraag. De beleidsnota Omgeving verwijst onder hoofdstuk 7 SD 3 opnieuw naar het belang van een geïntegreerde aanpak voor meer omgevingskwaliteit.

Hoofdstuk 7 SD 4 - belang van een robuuste open ruimte - benoemt het structurerende karakter van valleigebieden zoals de Maasvallei. Verder wordt het groenblauwe netwerk vernoemd dat zich

⁹ https://omgeving.vlaanderen.be/aan-de-slag-met-de-10-kernkwaliteiten-van-de-leefomgeving#paddle_components_text_block_45cad13c-921a-4890-a75d-570f051193b2

uitstrekt tot in het centrum van dorpen en het bebouwd weefsel dat vergroend en onthard dient te worden. In deze landinrichtingsvraag wordt verder toegelicht dat het snoer van Maasdorpen precies die herinrichting, ontharding en 'rewilding' via landinrichting vraagt (doelstelling 6). Door en tussen de historische dorpskernen dient dit groenblauwe netwerk versterkt te worden via landinrichting (doelstelling 3). Met name het herstel van beken (doelstelling 3) is bedoeld om tot het bebouwd weefsel door te kunnen dringen, bijv. in Maaseik.

De beleidsnota Omgeving verwijst verder naar het partnerschap tussen landbouw en natuur in de open ruimte, wat terugkomt in doelstelling 1 en doelstelling 2. Het uitdoofbeleid voor intensief landbouwgebruik in zones bestemd voor natuurrealisatie valt onder doelstelling 1.

De beleidsnota Omgeving geeft, nog in hoofdstuk 7, de krijtlijnen voor landinrichting, de versterking van water-, natuur- en klimaatdoelen en het belang van samenhang in toeristisch interessante gebieden. Precies deze doelen worden op de Maasvallei toegepast. Het instrument verwerving en grondmobiliteit kan in de uitwerking van het landinrichtingsproject een grote meerwaarde betekenen voor de realisatie van natuurbestemmingen (doelstelling 1) en de openruimteverbinding tussen de Maasvallei en de Hoge Kempen (doelstelling 4).

In voorliggend landinrichtingsproject worden dezelfde gebiedsgerichte uitdagingen (water, natuur, mobiliteit, landbouw...) vermeld als in hoofdstuk 12 - water - van de beleidsnota Omgeving. De ecologische inrichting van waterlopen is al van toepassing op de Maas zelf, maar ook andere beken (doelstelling 3) kunnen via landinrichting verbeterd worden.

De netto toename van natuur en bos die vermeld wordt in hoofdstuk 13 van de beleidsnota Omgeving vindt weerslag in de gebiedsgerichte uitdagingen binnen het winterbed van de Maas (doelstelling 1) en de openruimteverbinding tussen de Hoge Kempen en de Maasvallei (doelstelling 4). In het winterbed dient een evenwicht tussen de rol als belangrijke natuurcorridor en klimaatbuffer i.f.v. hoogwaterveiligheid gezocht te worden. Binnen het winterbed is er bijv. ruimte voor de versterking van de uitzonderlijke hardhoutoibossen, maar rekening dient gehouden te worden met de stroomgeulen bij hoogwater. Ook de natuurverweving of 'rewilding' in het snoer van Maasdorpen (doelstelling 6) beantwoordt aan de principes van de beleidsnota Omgeving.

In hoofdstuk 14 gaat de beleidsnota Omgeving verder in op plattelandsbeleid. Naast een aantal fysieke terreinrealisaties draagt ook het co-creatief proces van landinrichting bij tot de sociale cohesie en de betrokkenheid bij de eigen leefomgeving. Doelstelling 6 speelt in op de genoemde plattelandsuitdagingen zoals een kwalitatieve leefomgeving en leefbare dorpen en dit steeds vertrekkend vanuit de bewoners (doelstelling 8).

De beleidsnota Toerisme

De eerste focus 'Vlaanderen, natuurlijk!' is van toepassing op het RivierPark Maasvallei, dat een landschapspark 'avant la lettre' is. Deze landinrichtingsvraag als deelproject van het RivierPark Maasvallei zet in op die integrale visie: investeren in het landschap is investeren in het toeristisch potentieel. Het landinrichtingsproject zet letterlijk in op de landschapskwaliteit voor toerisme en recreatie.

Het RivierPark is een erkend landschapspark waarbij werd aangetoond dat het bezit over een uitgesproken landschapskwaliteit, waarin vanuit een integrale visie ruimte is voor recreatie, natuur, landbouw, wonen, bedrijvigheid en toerisme.

Het natuur- en landschapstoerisme zit in de lift in de Maasvallei. Zo liggen de meest befietste trajecten van het Limburgse Fietsrouten netwerk in de Maasvallei. Hiaten en tekortkomingen van het fiets- en wandelnetwerk vragen niettemin om oplossingen (doelstelling 7). Waar mogelijk leveren deze oplossingen een bijdrage aan andere doelen, zoals de groenblauwe dooradering van het landschap tot in de dorpen.

De beleidsnota Toerisme verwijst naar het belang van erfgoed. Ook de rijke cultuurhistorie en de duidelijke identiteit van de Maasvallei, en de mogelijke acties om de betekenis van het landschap door erfgoed te verhogen, worden vermeld in voorliggend landschapsproject.

De beleidsnota Landbouw

In de beleidsnota Landbouw wordt het belang van een juiste analyse van de impact op de landbouw bij gebiedsanalyses benoemd (SD 1, OD 1). De betrokkenheid van landbouwers en landbouworganisaties is van grote meerwaarde in deze landinrichtingsvraag (doelstelling 3). Hier wordt verder gebouwd op de opgedane ervaring vanuit landinrichtingsproject Maasvallei fase 1. De sector maakt deel uit van het partnerschap en de bestaande projectstructuren. De inzet van landinrichting, mogelijk flankerend landbouwbeleid, de rol en ervaring die de VLM daarbij heeft, kan de sector het vertrouwen geven dat nodig is om de uitdagingen te helpen realiseren.

In de beleidsnota Landbouw wordt het belang van ecosysteemdiensten die bijdragen aan milieu- en klimaatdoelstellingen, benadrukt. Doelstelling 3 draagt hier eveneens aan bij.

Wat betreft een sterk plattelandsbeleid is via de bestaande projectstructuren in de Maasvallei al een groot partnerschap ontstaan. Landinrichting kan daar verder op bouwen en via co-creatie en actieve bevraging input verzamelen en verwerken tot concrete acties en uitvoeringen. In de planfasen betrekken we de sectoren, actoren én bewoners als ervarings- en gebiedsdeskundigen om samen aan een gedragen plan te werken.

Tot slot wordt ook de kennisopbouw van het Expertisecentrum landbouw en klimaat (ELK) benoemd. De relevante kennis van het ELK, zeker als het gaat over recreatie en ecosysteemdiensten, passen we gebiedsdekkend toe tijdens de visievorming van de landinrichtingsplannen. Er wordt o.a. sterk ingezet op de bufferende rol die agrarische gebieden kunnen hebben, doelstelling 5 rond de voedsellandschappen speelt hier mee op in.

De beleidsnota Erfgoed

De beleidsnota Erfgoed stelt als doel dat het onroerend erfgoed als evident en integraal deel van onze leefomgeving, cultuur, identiteit en natie wordt gekoesterd. De zorg voor het onroerend erfgoed is het resultaat van actieve samenwerking en draagt bij aan een kwaliteitsvolle leefomgeving.

Het onroerend erfgoed in de Maasvallei maakt integraal deel uit van de leefomgeving en is een belangrijke factor binnen een geïntegreerde en duurzame gebiedsontwikkeling. De Maaslandse kasteeldomeinen, de dorpen met hun typisch stratenplan en Maaslandse architectuur, de rijke hoeve-architectuur, de molens en kerken zijn voorbeelden van beeldbepalende sites en plekken die worden gekoesterd door bewoners. Maar ook vele kleine erfgoedelementen die getuigen van een ver of recenter verleden zijn deel gaan uitmaken van het RivierPark Maasvallei.

In deze landinrichtingsvraag worden krachten gebundeld om zo de omgevingsuitdagingen sectoroverschrijdend aan te pakken, en samen te streven naar een betere omgevingskwaliteit. Via een gebiedsgerichte aanpak zal er voortdurend een wisselwerking zijn tussen mens, erfgoed en omgeving. De landschapsbiografie levert inzichten op die kunnen bijdragen aan ontwerp en inrichting. Landschapselementen leveren input voor initiatieven rond groenblauwe dooradering. Er zal zorg worden gedragen voor sites, die op een goede manier aan toekomstige generaties kunnen worden overgedragen. Via inrichting kan betekenis en invulling gegeven worden. Mensen kunnen zich op die manier ook weer beter identificeren met het bouwkundig- en landschappelijk erfgoed.

Beleidsnota Mobiliteit en Openbare Werken

De beleidsnota stelt dat Vlaanderen moet beveiligd worden tegen overstromingen en droogterisico (OD7.3). Ze verwijst naar het project “Ruimte voor de Maas” dat als strategisch plan werd opgesteld om Vlaanderen (mede) beter te beschermen tegen overstromingen. Dit plan is deels gerealiseerd, maar het is zaak het (versneld) te voltooien. Via doelstelling 1 zal landinrichting, in samenspraak met de Vlaamse Waterweg, bekijken of maatregelen landinrichting faciliterend en flankerend kunnen werken aan het beleid dat De Vlaamse Waterweg aan de Maas uitvoert. Daarnaast zet landinrichting ook in op klimaatadaptie door maatregelen te nemen om de gevolgen van toenemende droogte en waterschaarste op te vangen door te ontharden via doelstelling 2 (KLE’s en ontharding in de openruimte) en 6 (herinrichting van de dorpskernen door ontharden en vergroenen).

Actieplan Droogte en Wateroverlast

Deze landinrichtingsvraag draagt bij tot de doelstellingen in het actieplan Droogte en Wateroverlast door doelstelling 1 en 3. In landinrichting Maasvallei fase 1 wordt kleinschalig onderzocht of hergebruik van het opgepompte water in het mijnverzakkingsgebied mogelijk is (in de kasteelomgeving van Vilain XIII te Leut. Het zoeken naar een ruimere bestemming voor dit water ligt niet in de doelstellingen van landinrichting Maasvallei fase 2. De herinrichting van de dorpskernen en de groenblauwe dooradering van het landschap (doelstelling 6 en 3) zorgen voor een mildering van de effecten van klimaatverandering. De groenblauwe netwerken en ruimte voor beken en beekherstel beschermen tegen wateroverlast en droogte.

6.3 CONCLUSIE

Er kan geconcludeerd worden dat het voorgesteld landinrichtingsproject “Maasvallei fase 2” voldoet aan de doelstellingen van landinrichting, vermeld in artikel 1.1.3. van het decreet van 28 maart 2014.

Wat met dit landinrichtingsproject wordt beoogd, past volledig in het regeerakkoord 2019-2024 van de Vlaamse Regering en in de beleidsnota’s waaruit hierboven een aantal passages zijn geciteerd.

De doelstellingen in deze 2de fase van landinrichting bouwen verder op de inspanningen en opgedane ervaring van Maasvallei Fase 1. Zoals van bij de eerste aanvraag de bedoeling was wordt gevraagd landinrichting in te zetten in de volledige Maasvallei.

Het voorliggende *onderzoek naar de haalbaarheid en opportuniteit* en het omkaderende *masterplan* van het erkend Landschapspark zijn verregaand op elkaar afgestemd. Ook naast het traject naar een

Landschapspark werkt het landinrichtingsproject verder aan de uitbouw van het RivierPark, de doelstellingen werken verder op de reeds jarenlange samenwerking binnen het plan van aanpak “Maasvallei .. grensverleggend”. De erkenning als Landschapspark versterkt de slagkracht van het instrument landinrichting. En andersom is landinrichting een belangrijke hefboom om te kunnen werken aan de vooropgestelde parkdoelen. Landinrichting en de bijhorende uitvoeringen op terrein fungeren bovendien als vliegwiel voor andere investeringen in het gebied. Anderzijds kan landinrichting meeprofiteren van de intensivering van de samenwerking, de capaciteit van het projectbureau en de grensoverschrijdende uitbouw van het park.

De uitgestrektheid van de Maasvallei en de complexiteit van de processen die er spelen (hoogwaterveiligheid i.f.v. een veranderd klimaat, rivierverbreding, grindontginning, grensvervaging, leefbaarheidsvraagstukken in de dorpen, mobiliteit, ...) vormen een uitdaging. De cultuurhistorische en landschappelijke eenheid die de Maasvallei van oudsher vormt, geplaagd door versnippering, verharding, afgesneden beken, het verdwijnen van erfgoed en erfgroen... kan op het terrein door landinrichting hersteld en versterkt worden. De instrumenten landinrichting kunnen daarbij rechtstreeks gaan inrichten of faciliterend werken i.f.v. projecten van de Vlaamse of provinciale overheid.

Samengevat ligt de grootste rol voor landinrichting in de Maasdorpen en in de open ruimte tussen het winterbed en de Maasdorpen. Wat betreft het winterbed zelf en routes voor wandelaars en fietsers kan landinrichting faciliterend en flankerend werken of specifieke instrumenten inzetten. Ze lift daar echter mee op het reguliere beleid (en dus ook initiatief en uitvoering) van de partners.

Werken aan een kwaliteitsvolle omgeving ten dienste van de eigen bevolking, de recreant en de vrijetijdseconomie (inclusief toerisme) is een centrale gedachte in het project RivierPark Maasvallei. De realisatie van verschillende projecten op het terrein (onder meer via landinrichting Maasvallei fase 1) toont aan dat de aanpak van het project RivierPark Maasvallei werkt.

Door het instellen van het landinrichtingsproject Maasvallei – Fase 2, kan een verdere cruciale bijdrage geleverd worden aan de realisatie van het Vlaamse beleid in het projectgebied van de Maasvallei in het algemeen en aan de verdere realisatie van de doelstellingen uit het Plan van Aanpak van het RivierPark Maasvallei in het bijzonder.

7 REFERENTIELIJST

Agentschap voor Natuur en Bos, Rapport instandhoudingsdoelstellingen voor speciale beschermingszones: Uiterwaarden langs de Maas met Vijverbroek, Brussel, 2012.

Bureau Stroming en RLKM, Landschapsbiografie RivierPark Maasvallei, Genk, 2023.

Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid: Stroomgebiedbeheerplannen Schelde en Maas 2022-2027. Bekkenspecifiek deel Maasbekken (https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/maasbekken/bsd3_maasbekken-export-website.pdf)

De Jong J., Diermanse F., Agtersloot R., Geertsema T (2022). *Systeemwerking Maas en waterveiligheid. Onderzoek voor beleidstafel wateroverlast en hoogwater in opdracht van Rijkswaterstaat*, 204pp.

DOV. (2016, juni 20). *Digitale bodemkaart van het Vlaams Gewest: bodemtypes*. Opgeroepen op maart 28, 2022, van DOV Vlaanderen: <https://www.dov.vlaanderen.be/page/bodemkaarten>

DOV Verkenner. (sd). *DOV Verkenner: Virtuele boring op een puntlocatie*. Opgeroepen op maart 28, 2022, van Data Ondergrond Vlaanderen: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=verkenner>

Expertenpanel hoogwaterbeveiliging. (2022). *Weerbaar Waterland: ons voorbereiden op wat al gebeurt*. Opgeroepen op oktober 13, 2022, van <https://www.vmm.be/nieuws/archief/advies-weerbaar-waterland.pdf/view>

Foré P., Van Damme S. (2016). *De Polder mee-maken*. 192pp

Integraal Waterbeleid. (2020a, september 15). *Ontwerp stroomgebiedbeheerplannen Schelde en Maas 2022-2027 SGBP sectie: Benedenscheldebekken*. Antwerpen: Integraal Waterbeleid. Opgeroepen op december 15, 2021, van Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid: <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027>

Integraal Waterbeleid. (2020b). *Ontwerp stroomgebiedbeheerplannen Schelde en Maas 2022-2027 SGBP sectie: Netebekken*. Antwerpen: Integraal Waterbeleid. Opgeroepen op december 15, 2021, van <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027>

Integraal Waterbeleid. (2020c). *Ontwerp-Stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas 2022-2027 Grondwatersysteemspecifiek deel Centraal Kempisch Systeem*. Dienst Integraal Waterbeleid.

Integraal Waterbeleid. (sd). *Signaalgebieden*. Opgeroepen op december 20, 2021, van Integraal Waterbeleid: <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/beleidsinstrumenten/signaalgebieden>

OMGEVING. (2016). *Over de Rand: Onderzoek naar een toekomst voor de stadsrand*. Public Space.Vlaamse Milieumaatschappij. (2020). *Beoordelingsfiche Benedenvliet*. Vlaamse Milieumaatschappij. Opgehaald van <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-opervlaktewaterlichamen>

Provincie Limburg (2023), *Ontwerp Ruimtepact 20-40*.

RLKM (2007). *Plan van aanpak, Grensverleggend*.

RLKM, *Masterplan RivierPark Maasvallei, Genk, 2023*.

RLKM, *Masterplan Nationaal Park Hoge Kempen 20-40, 2020*.

Van Braeckel A. et. al.,(2018). PAS-gebiedsanalyse in het kader van herstelmaatregelen voor BE2200037 Uiterwaarden langs de Limburgse Maas en Vijverbroek. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2018 (54). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Van Braeckel A., Jocque M., Ecologische effecten van ingrepen en beheer op Europese natuurdoelen: Lange termijn doorrekening Grensmaas met Ecodyn. Afstemmen natuurbeheer en hoogwaterveiligheid in de Gemeenschappelijke Maas. Rapporten van het INBO, nr. 7, INBO, 2023.

Van Looy, K. (2009). Sedimentbeheerplan Gemeenschappelijke Maas. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2009 (INBO.R.2009.15). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Vandegeenberghe (2011). Voedsellandschap Inspiratieboek, 62pp.

VLM, 2020. Formulier voor de indiening van een inrichtingsvraag voor afweging door de programmacommissie landinrichting.

8 BIJLAGE

8.1 BIJLAGE 1: JURIDISCHE BASIS LANDINRICHTING

Het doel van landinrichting wordt in art. 1.1.3 van het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting omschreven als:

“De afstemming en de toepassing op geïntegreerde wijze van instrumenten en de uitvoering van maatregelen die gericht zijn op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van functies en kwaliteiten van de ruimte.”

Een landinrichtingsproject kan volgens artikel 3.1.1. van het decreet van 28 maart 2014 door de Vlaamse regering ingesteld worden onder volgende voorwaarden:

“De Vlaamse Regering kan een landinrichtingsproject instellen als het landinrichtingsproject bijdraagt tot de realisatie van het beleid dat:

- 1° ofwel de Vlaamse Regering voert op het vlak van het behoud, de bescherming en de ontwikkeling van functies en kwaliteiten van de open ruimte;*
- 2° ofwel een provincie of een gemeente voert op het vlak van het behoud, de bescherming en de ontwikkeling van functies en kwaliteiten van de open ruimte, als dat beleid past binnen de prioriteiten van de Vlaamse Regering;*
- 3° ofwel een publiekrechtelijke of een privaatrechtelijke rechtspersoon die in het Vlaamse Gewest is belast met taken van openbaar nut, uitvoert op het vlak van het behoud, de bescherming en de ontwikkeling van functies en kwaliteiten van de open ruimte, als de uitvoering van dat beleid past binnen de prioriteiten van de Vlaamse Regering.*

Een landinrichtingsproject wordt voorbereid en uitgevoerd met het oog op een participatieve, geïntegreerde en gebiedsgerichte aanpak. Dit houdt in dat de verschillende functies, kenmerken en

kwaliteiten die in het gebied voorkomen mee in overweging worden genomen bij het bepalen en het uitwerken van doelstellingen, maatregelen en de daarvoor in te zetten instrumenten, als die functies, kenmerken en kwaliteiten kunnen worden beïnvloed door de gevraagde inrichting of het gevraagde beheer van de open ruimte.

In het eerste en het tweede lid wordt verstaan onder open ruimte: een gebied waarin de onbebouwde ruimte overweegt maar waarin elementen van bebouwing en infrastructuur die samenhangen met de onbebouwde ruimte kunnen voorkomen en plaatselijk kunnen overwegen.”

Het besluit van de Vlaamse regering van 6 juni 2014 betreffende de landinrichting legt nadere regels vast m.b.t. landinrichting. Hierin o.a. nadere regels m.b.t. de toepassing van de in deel 2, Titel 1 van het decreet van 28 maart 2014 beschreven instrumenten in te zetten via landinrichtingsprojecten.

“Art. 3.1.1.1. *Een landinrichtingsproject kan ingesteld worden om een antwoord te bieden op een vraag naar inrichting of beheer van de open ruimte.*

Art. 3.1.1.2. *De minister geeft het agentschap de opdracht om een onderzoek naar de opportuniteit en de haalbaarheid van een landinrichtingsproject uit te voeren.*

Een onderzoek naar de opportuniteit en de haalbaarheid van een landinrichtingsproject omvat ten minste:

- 1° een motivatie van de meerwaarde van de instelling van een landinrichtingsproject in een welbepaald gebied;*
- 2° een motivatie waaruit blijkt dat het landinrichtingsproject voldoet aan het doel van landinrichting, vermeld in artikel 1.1.3 van het decreet van 28 maart 2014, en dat het voldoet aan het beleid, vermeld in artikel 3.1.1, eerste lid, van het voormelde decreet;*
- 3° een voorstel van landinrichtingsproject waarin het volgende is opgenomen:*
 - a) de doelstellingen van het landinrichtingsproject;*
 - b) de gebiedsafbakening van het landinrichtingsproject;*
 - c) een niet-limitatief overzicht van de partners die betrokken zijn bij de uitvoering van het landinrichtingsproject;*
 - d) een raming van de kosten van het landinrichtingsproject en een indicatie van de wijze van financiering van het landinrichtingsproject, alsook een raming van de subsidies voor landinrichting die vermoedelijk uitgekeerd zullen worden voor het landinrichtingsproject en voor uitvoeringsinitiatieven als vermeld in artikel 3.4.2 van het voormelde decreet.*

Art. 3.1.1.3. *Het onderzoek naar de opportuniteit en de haalbaarheid van het landinrichtingsproject wordt door het agentschap bezorgd aan de programmacommissie.*

De programmacommissie verleent advies aan het agentschap over het voorstel van landinrichtingsproject. Het agentschap kan op basis van dat advies het voorstel van landinrichtingsproject aanpassen.

Art. 3.1.1.4. *De dienst bezorgt de volgende stukken aan de minister, aan het college van burgemeester en schepenen van elke gemeente waarop het voorstel van landinrichtingsproject betrekking heeft, en aan de deputatie van elke provincie waarop het voorstel van landinrichtingsproject betrekking heeft:*

- 1° het onderzoek naar de opportuniteit en de haalbaarheid van een landinrichtingsproject, waarbij in voorkomend geval het voorstel van landinrichtingsproject is aangepast aan het advies van de programmacommissie;
- 2° het advies van de programmacommissie;
- 3° in voorkomend geval, de wijze waarop het agentschap rekening heeft gehouden met het advies van de programmacommissie.

Art. 3.1.1.5. De Vlaamse Regering keurt het voorstel van landinrichtingsproject goed en stelt het landinrichtingsproject in.

Art. 3.1.1.6. De beslissing van de Vlaamse Regering, vermeld in artikel 3.1.1.5, wordt door het agentschap bezorgd aan de volgende instanties:

- 1° het college van burgemeester en schepenen van elke gemeente waarop het ingestelde landinrichtingsproject betrekking heeft;
- 2° de deputatie van elke provincie waarop het ingestelde landinrichtingsproject betrekking heeft;
- 3° de programmacommissie.

8.2 BIJLAGE 2: JURIDISCHE EN BELEIDSMATIGE CONTEXT

Onderstaande tabel geeft een overzicht van juridische en beleidsmatige randvoorwaarden waarvan de relevantie voor het project en het projectgebied werd bekeken. Deze tabel is een eerste kadering van deze randvoorwaarden die relevant zijn voor deze fase van het project. In de toekomstige landinrichtingsplannen worden deze randvoorwaarden meer gedetailleerd besproken, waar relevant.

Zie kaarten 3 t.e.m. 7 voor het juridisch kader.

Tabel 1: juridische en beleidsmatige randvoorwaarden (datum maart 2023)

Juridische en beleidsmatige randvoorwaarden	Relevant	Bespreking van de relevantie
RUIMTELIJKE ORDENING		
Ruimtelijke plannen		
▪ Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen & Beleidsplan Ruimte	☒	Algemeen relevant
▪ Provinciale ruimtelijke structuur- & beleidsplannen	☒	Ruimtelijk structuurplan Provincie Limburg (2012) Ontwerp Beleidsplan Ruimte: Ruimtepact 2040 (2023)
▪ Gemeentelijke ruimtelijke structuur- & beleidsplannen	☒	Ruimtelijk structuurplan Kinrooi (2007) Ruimtelijk structuurplan Maaseik (2006) Ruimtelijk structuurplan Dilsen-Stokkem (2005) Ruimtelijk structuurplan Maasmechelen (2007) – Ontwerp beleidsplan Maasmechelen (2023) Ruimtelijk structuurplan Lanaken (2009)
Bestemmingen, voorschriften en vergunningen		
▪ Gewestplan	☒	Algemeen relevant
▪ Gewestelijk ruimtelijke uitvoeringsplannen (GRUP's)	☒	Binnen het projectgebied zijn volgende RUP's mogelijk relevant bij de opmaak van de LIP's:

Juridische en beleidsmatige randvoorwaarden	Relevant	Bespreking van de relevantie
		- Herstructurering Vissenakker en omgeving (Kinrooi) - Elerweerd
▪ Provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen (PRUP's)		Binnen het projectgebied zijn volgende RUP's mogelijk relevant bij de opmaak van de LIP's: - Openluchtrecreatief bedrijf Leeuwerikhof - Afbakening Kleinstedelijk gebied Maaseik - Kleinstedelijk Gebied Maasmechelen - RWZI Eisdien
▪ Bijzondere plannen van aanleg (BPA's) en algemene plannen van aanleg (APA's) en gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen	☒	Bij de opmaak van de LIP's dient onderzocht te worden welke BPA's / APA's / gemeentelijke RUP's relevant zijn voor de verdere uitwerking van de maatregelen.
▪ Gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen (R)		
▪ Stedenbouwkundige verordeningen	☒	Volgende stedenbouwkundige verordeningen zijn mogelijk relevant voor het project: ▪ Gewestelijke verordening hemelwater ▪ Gewestelijke verordening wegen voor voetgangersverkeer Er zijn geen gemeentelijke relevante stedenbouwkundige verordeningen.
▪ Omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen	☒	Relevant voor de uitvoering van vergunningsplichtige werken
BODEM		
Decreet betreffende de voorkoming en het beheer van afvalstoffen		
▪ Voorwaarden m.b.t. bagger- en ruimingsspecie en uitgraven bodem	☒	Relevant op niveau uitvoering werken
Decreet betreffende de bodemsanering en de bodembescherming		
▪ Voorwaarden en procedures m.b.t. grondverzet en verontreinigde gronden	☒	Relevant op niveau uitvoering werken O. a. te bekijken bronnen: - Bodemattesten - Analyse van de Grote Grondvraag - De bodemdossierkaart - De stortplaatskaart - Waterbodemverkenner
▪ PFAS verkenner en bijhorende No-regret maatregelen	☐	Er is één gekende locatie, maar i.k.v. de doelstellingen wordt niet verwacht dat landinrichting hier maatregelen neemt: - Maasmechelen, brandweeroefenterrein, Rijksweg 155
Erosiebesluit		
▪ Tegengaan bodemerisatie / erosiebestrijdingsplannen	☒	Binnen het projectgebied zijn weinig erosiegevoelige gronden.
GROND- EN OPPERVLAKTEWATER		
Decreet integraal waterbeleid		

Juridische en beleidsmatige randvoorwaarden	Relevant	Bespreking van de relevantie
▪ Bekkenbeheerplannen en Deelbekkenbeheerplannen	☒	Bekkenbeheerplan Maasbekken Deelbekken Noordoost-Limburg Deelbekken Zanderbeek en Vrietselbeek Deelbekken Kikbeek en Ziepbeek
▪ Stroomgebiedbeheerplannen	☒	Stroomgebiedbeheerplan Maas Het plangebied van het landinrichtingsplan is voor een klein stukje gelegen in een speerpuntgebied ter hoogte van de Bosbeek in Maaseik: klasse 3 - goede ecologische toestand na 2023 De rest is aandachtsgebied van de Maas I, II en III, waarvoor in het SGBP2022-2027 vooropgesteld wordt tegen 2033 de goede ecologische toestand te bereiken.
▪ Overstromingsgebieden / oeverzones	☒	Binnen het projectgebied zijn er geen overstromingsgebieden of oeverzones aangeduid (in toepassing van het decreet IWB)
▪ Signaalgebieden	☒	Binnen het projectgebied ligt het goedgekeurde signaalgebieden 'Park Mechelen aan de Maas'.
▪ Watertoets	☒	De watertoets is van toepassing op dit project
Wet op de onbevaarbare waterlopen		
▪ Categorisering van waterlopen en machtiging voor het werken aan waterlopen	☐	Er worden mogelijk werken aan onbevaarbare waterlopen voorzien
Decreet houdende maatregelen inzake het grondwaterbeheer		
▪ Oppervlaktewaterwingebieden	☐	Er zijn geen oppervlaktewaterwingebieden binnen de invloedssfeer van het project
▪ Grondwaterwinningen	☒	Grondwaterwingebied Eisden – Vrietselbeek – Meeswijk (III, II, I)
Decreet houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging van nitraten uit agrarische bronnen (Mestdecreet)		
▪ Bemestingsnormen	☒	Vooral relevant bij het ruilen en herverkavelen van landbouwgronden
NATUUR EN BOS		
Decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (Natuurdecreet)		
▪ Zorgplicht / standstill / algemene natuurtoets	☒	Algemeen relevant
▪ Te beschermen soorten volgens het soortenbesluit (categorie 1 en 2 in bijlage 1)	☒	Binnen het projectgebied komen te beschermen soorten voor (categorie 1, 2) Bittervoorn, Kleine modderkruiper, Kwartelkoning, Rivierdonderpad
▪ Strikt te beschermde soorten (bijlage 3 Natuurdecreet of bijlage 1, categorie 3 soortenbesluit)	☒	Binnen het projectgebied komen strikt te beschermen soorten voor Boomkikker, Europese bever, Kamsalamander, Otter, Poelkikker, Rivierrombout
▪ Omgevingsvergunning voor vegetatiewijzigingen	☒	Voor werken in uitvoering van een goedgekeurd natuurinrichtingsproject/landinrichtingsplan/ruilverkavelingsplan geldt een vrijstelling van deze vergunningsplicht

Juridische en beleidsmatige randvoorwaarden	Relevant	Bespreking van de relevantie
▪ VEN	☒	Een deel van het projectgebied is aangeduid als VEN-gebied: Grensmaas Noord (416_1) Maasvallei van Stokkem tot Heppeneert - Deelgebied 1. Projectgrindwinning Elerweerd (462) Grensmaas Zuid (416_2)
▪ Speciale beschermingszones	☒	In het projectgebied komt volgend habitatrictlijngebied voor: Uiterwaarden langs de Limburgse Maas en Vijverbroek (BE2200037). In het noorden van het projectgebied komt volgend vogelrichtlijngebied voor: Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof (BE2221314)
▪ Soortenbeschermingsprogramma's	☒	Binnen het projectgebied komen volgende soorten voor waarvoor een soortenbeschermingsprogramma is opgemaakt: Bever, boomkikker, poelkikker, otter
▪ Vlaamse of erkende reservaten	☒	Binnen het projectgebied liggen erkende reservaten - Vijverbroek, Maasweerden, Maaswinkel, Oude Weerd (Natuurpunt vzw) - Dal van de Grensmaas (Limburgs Landschap vzw) - Kraaienbos (ANB)
▪ Natuurrichtplan	☐	Geen natuurrichtplan opgemaakt binnen het projectgebied
Bosdecreet		
▪ Bosbeheerplan	☒	Binnen het projectgebied een aantal uitgebreide bosbeheerplannen van toepassing: Ommersteyn - Grootbroek
▪ Bosreservaten	☒	Binnen het projectgebied liggen het bosreservaat Kraaienbos.
▪ Algemene verbodsbepalingen	☒	Relevant op niveau uitvoering werken. Voor bepaalde werken zal mogelijk een machtiging van het bosbeheer vereist zijn
▪ Ontbossingen	☒	Het project omvat geen ontbossingen
▪ Kappingen	☒	Relevant op niveau uitvoering werken. Voor het uitvoeren van kappingen zal indien nodig een machtiging worden aangevraagd aan het bosbeheer
▪ Toegankelijkheid	☒	Er worden geen wijzigingen aan de toegankelijkheid van bossen voorzien.
Veldwetboek		
▪ Bebossing van agrarische bestemmingen	☒	Het project voorziet mogelijk het bebossen van agrarische bestemmingen, dat wordt in een latere fase verder uitgewerkt.
ONROEREND ERFGOED		
Onroerend Erfgoeddecreet		
▪ Vastgestelde inventarissen - Landschapsatlas - Inventaris van archeologische zones - Inventaris van bouwkundig erfgoed - Inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde	☒	Binnen het projectgebied zijn er veel erfgoed elementen aanwezig waarvoor een zorg- en motivatieplicht geldt omdat ze zijn opgenomen in een vastgestelde inventaris. Het betreft (delen van) hoeves, woningen, kapellen, kastelen, windmolens,

Juridische en beleidsmatige randvoorwaarden	Relevant	Bespreking van de relevantie
- Inventaris van historische tuinen en parken		
▪ Onroerendergoedrichtplannen	☒	Een deel van projectgebied is aangeduid als onroerendergoedrichtplan: Maasvallei tussen Maaseik en Maasmechelen.
▪ Erfgoedlandschappen	☒	Een deel van projectgebied is aangeduid als erfgoedlandschap door overdruk in RUP : Elerweerd
▪ Beheerplannen	☒	Volgende beheerplannen zijn actief binnen het projectgebied: - Maaseik: stadscentrum – Marktplaats – Minderbroedersklooster – Capucijnenklooster – St. Catharinakerk – Stadhuis - Den verkeerde Werelt – Drossaardhuis – Brugerhuis – Apotheek Van Venckenray – stadwoning Vosken – Bosstraat 38 - Elen: parochiekerk St. Pieter met kerkhof en kerkhofmuur - Dilsen Stokkem: hoeve het Lemke - Oud Dilsen: rentmeesterswoning Hooghuis – Stroombierbrouwerij St. Jozef – voormalige kapelanie - Leut: kasteel en park Vilain XIII - Rekem: Oud – Rekem – Museum kerk – Herenhuis St. Pieter 24
▪ Beschermingen - Beschermd landschap - Beschermd monument - Beschermd stads-en dorpsgezicht - Beschermd archeologische site	☒	Binnen het projectgebied zijn beschermde erfgoed elementen aanwezig waarvoor een instandhoudingsplicht en een toelatings-/ meldingsplicht geldt: <u>Beschermd landschappen</u>: Vijverbroek – De Sloot – Kasteel Vilain XIII met park – kasteel van Hocht <u>Beschermd monumenten</u>: vele kastelen, kerken, hoeves, woningen, kloosters, maar ook de burchtsite Kessenich, het kasteel Ommersteyn en omgeving, het kasteelpark te Stokkem, de wallen te Stokkem en het kasteel van Hocht. <u>Beschermd stads- en dorpsgezichten</u>: verschillende rondom kasteel, kerken, windmolens en oude hoeves, maar ook gedeelten van de dorpscentra van Leut, Maaseik, Oud-Rekem en Smeermaas <u>Beschermd archeologische site</u>: Romeinse Vicus op plateau De Kommel
▪ Archeologienota	☒	Er worden (mogelijk) werken uitgevoerd waarvoor een archeologienota vereist is.
▪ Meldingsplicht	☒	Relevant op niveau uitvoering werken
LANDBOUW		
Randvoorwaarden gemeenschappelijk landbouwbeleid		
▪ Randvoorwaarden m.b.t. ruilen en/of herverkaveling van gronden in landbouwgebruik	☒	Het project kan voorzien in de ruil en/of herverkaveling van gronden waarbij rekening dient te worden gehouden met een aantal randvoorwaarden
Agrarisch recht		
▪ Pachtwet	☒	Relevant bij verwerving gronden, recht van voorkoop pachter en waardeverlies van gronden (gebruikswaardeverlies) bij inrichtingswerken uit kracht van wet of erfdiensbaarheden

Juridische en beleidsmatige randvoorwaarden	Relevant	Bespreking van de relevantie
RECREATIE		
▪ Recreatief fietsroutenetwerk	☒	Mogelijk relevant tijdens de verdere uitwerking van de landinrichtingsplannen.
▪ Recreatief wandelnetwerk	☒	Mogelijk relevant tijdens de verdere uitwerking van de landinrichtingsplannen.
▪ Provinciaal Beleidsplan	☒	Gastenplan 2020-2025 (en opvolgers)
MOBILITEIT		
▪ Mobiliteitsplannen	☒	Gemeentelijke mobiliteitsplannen mogelijk relevant bij de verdere uitwerking van de landinrichtingsplannen.
▪ Gemeentewegendecreet	☒	Relevant bij aanleg of afschaffen van (trage) wegen
▪ Functioneel fietsroutenetwerk	☒	Fietssnelweg Zuid-Willemsvaart F78 Bovenlokaal: via N78, Weg naar Geneuth naar NL, Molenveld naar het voetveer van Stokkem, Maaseik naar de Maasbrug
JACHT		
Jachtdecreet		
▪ Jachtrechten	☒	De in het projectgebied aanwezige jachtrechten vormen een aandachtspunt bij het eventueel ruilen/herverkavelen van gronden
MILIEUBELEID		
▪ Provinciale en gemeentelijke Milieubeleidsplannen	☒	Mogelijk relevant voor de projectdoelstellingen, verder uit te werken bij de opmaak van de landinrichtingsplannen.
▪ Mer-(screenings)plicht	☐	Het project omvat waarschijnlijk geen MER-plichtige activiteiten, verder uit te werken bij de opmaak van de landinrichtingsplannen.
KLIMAAT		
▪ Gemeentelijk klimaatbeleid	☒	De betrokken gemeenten ondertekenden het burgemeestersconvenant voor klimaat en energie 2030.
▪ Vlaams klimaat en energieplan en Vlaamse adaptatieplan	☒	Relevant voor de projectdoelstellingen
OVERIGE RELEVANTE RANDVOORWAARDEN		
▪ Beheerovereenkomsten	☒	Mogelijk relevant bij het ruilen / herverkavelen van percelen waar beheerovereenkomsten voor zijn afgesloten
▪ Recht van voorkoop	☒	Mogelijk relevant bij het verwerven van gronden
▪ Aanwezigheid van leidingen	☒	Mogelijk relevant in geval van grondwerken in gebieden met omvangrijke leidingstraten (b.v. grote gasleidingen). In het projectgebied lopen o.a. leidingen van Fluxys, Air Liquide en PPS.
▪ Grinddecreet	☒	Algemeen relevant

8.3 BIJLAGE 3: KAARTENATLAS

Kaart 1: Situering RivierPark Maasvallei

Kaart 2: Projectperimeter per segment

Kaart 3: Juridisch kader: gewestplan

Kaart 4: Juridisch kader: natuur

Kaart 5: Juridisch kader: water

Kaart 6: Juridisch kader: landbouw

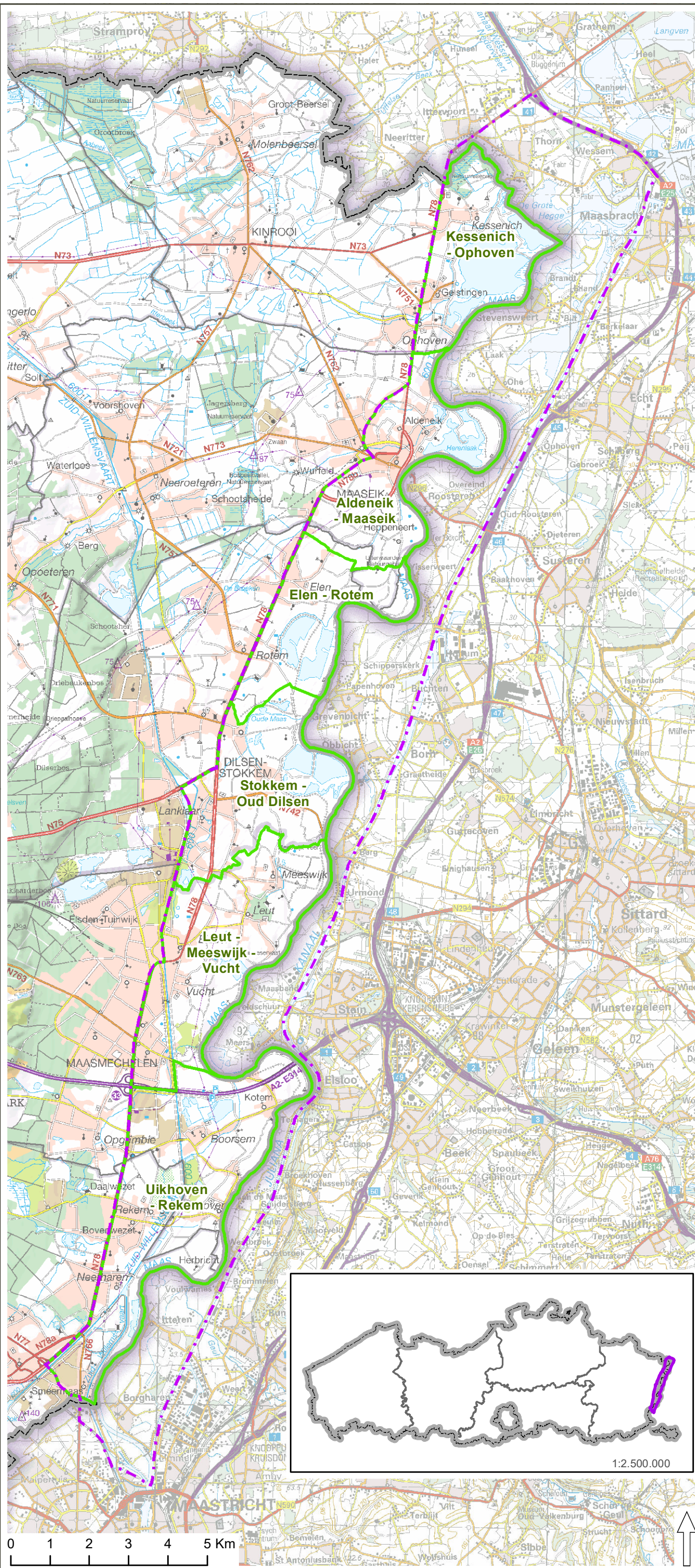
Kaart 7: Juridisch kader: onroerend erfgoed

Kaart 8: Open ruimte

8.4 BIJLAGE 4: FORMULIER VOOR DE INDIENING VAN EEN INRICHTINGSVRAAG VOOR AFWEGING DOOR DE PROGRAMMACOMMISSIE (RIVIERPARK MAASVALLEI FASE 2)

Onderzoek naar de opportuniteit
en de haalbaarheid

Kaart 1: Situering RivierPark Maasvallei

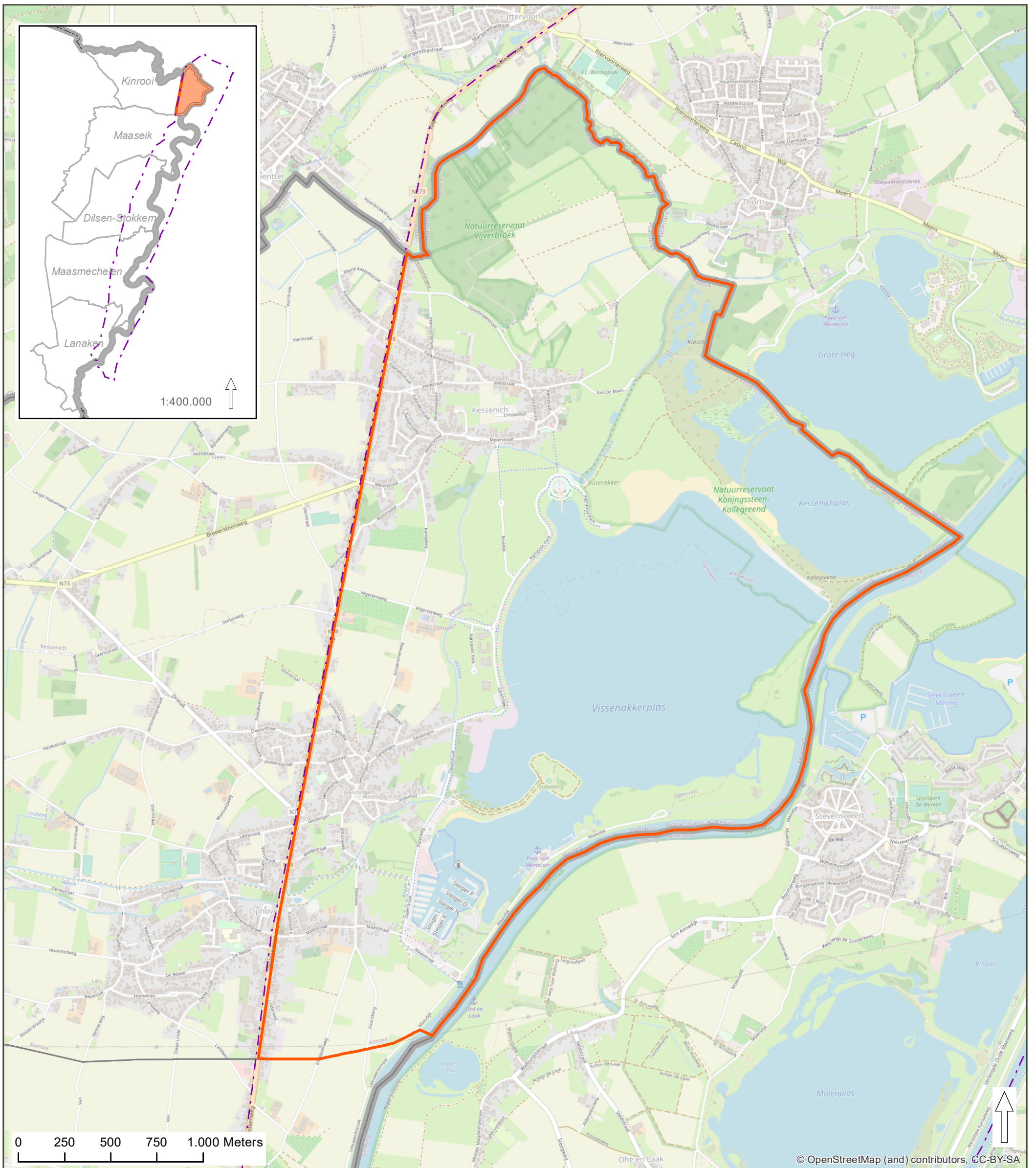

Legende

- RivierPark Maasvallei
- segmenten RivierPark Maasvallei
- gewestgrens/ rijksgrens
- gemeentegrens

bron:
 - Topografische kaart 1/100.000, raster, NGI, opname 2001 – 2006
 - Administratieve grenzen België, Nationaal Geografisch Instituut (NGI, 2019)
 - Het voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, Digitaal Vlaanderen, toestand 04/01/2019 (Digitaal Vlaanderen, 2019)

aangemaakt op : september 2023

LANDINRICHTING
Maasvallei Fase 2

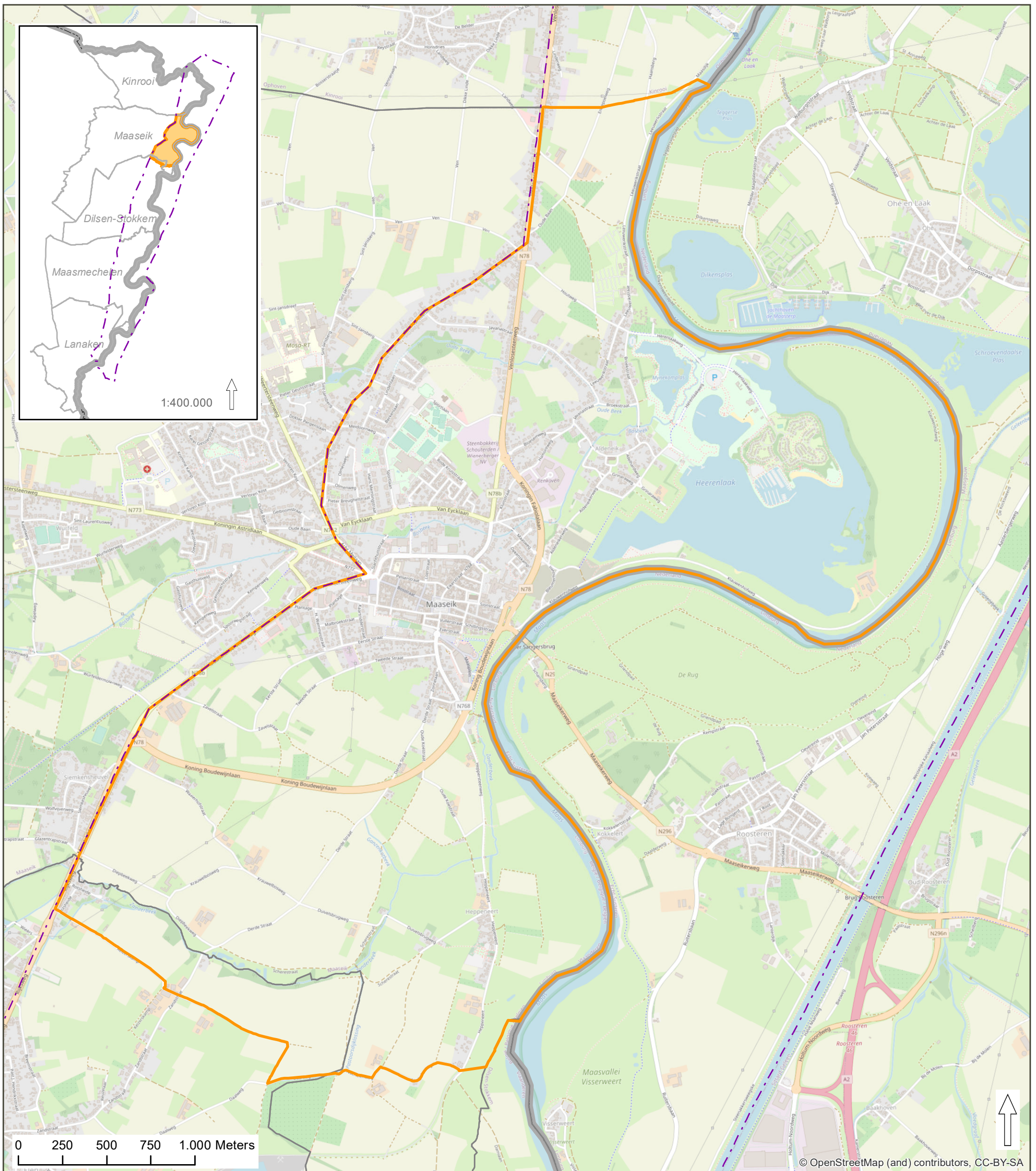
- RivierPark Maasvallei
- segment Kessenich-Ophoven
- gemeentegrens
- gewestgrens/ rijksgrens

Bron:
- Open Street Map - auteurs, kleur (OpenStreetMap Foundation 2021)
- het voorlopige referentiebestand gemeentegrenzen, Digitaal Vlaanderen, toestand 4.01.2019

aangemaakt op: september 2023

Onderzoek naar de opportuniteit en de haalbaarheid

Detailkaart 2a
Situering segment Kessenich-Ophoven

LANDINRICHTING
Maasvallei Fase 2

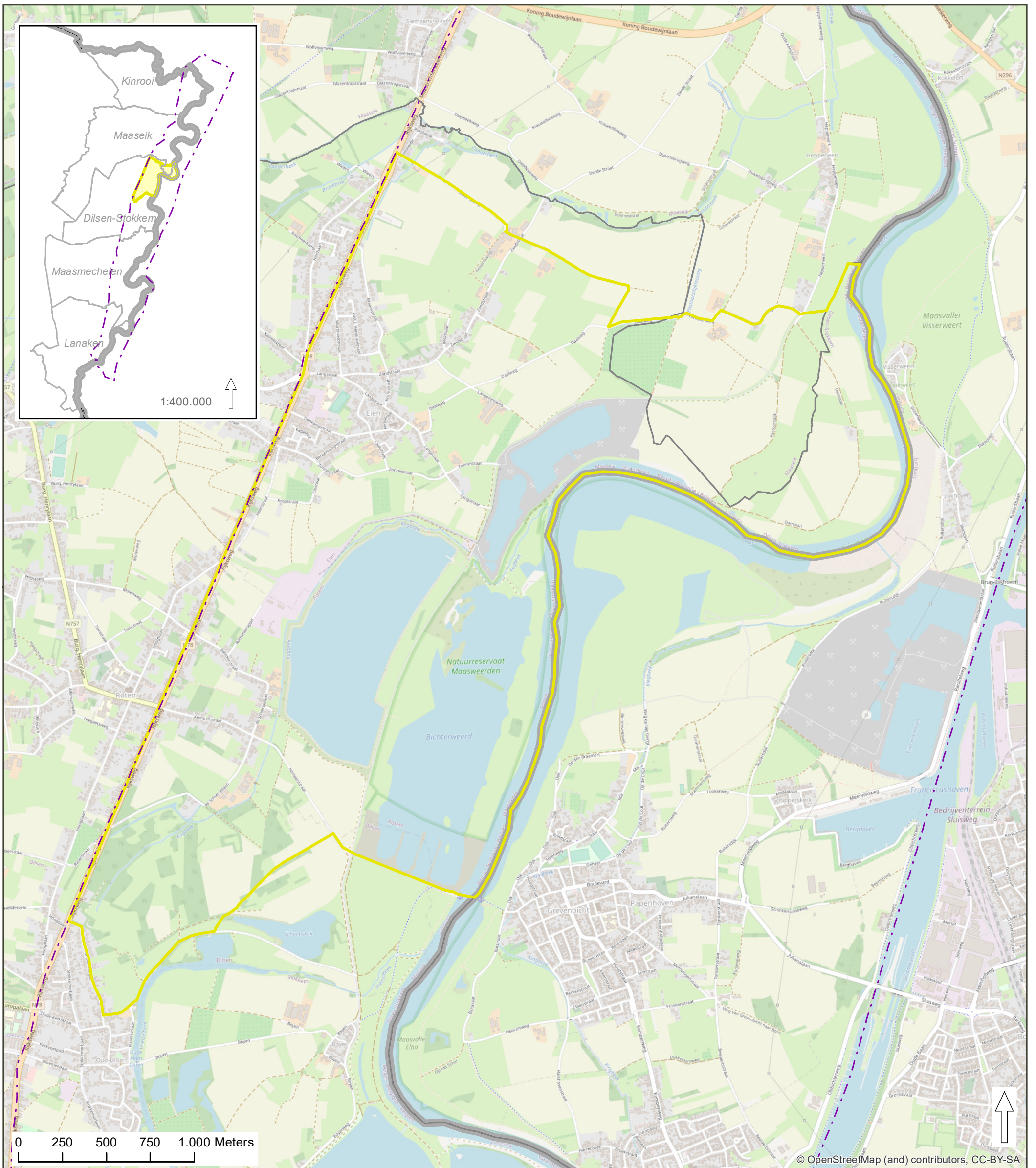
- RivierPark Maasvallei
- segment Aldeneik-Maaseik
- gemeentegrens
- gewestgrens/ rijksgrens

Bron:
- Open Street Map - auteurs, kleur (OpenStreetMap Foundation 2021)
- het voorlopige referentiebestand gemeentegrenzen, Digitaal Vlaanderen, toestand 4.01.2019

aangemaakt op: september 2023

Onderzoek naar de opportuniteit en de haalbaarheid

Detailkaart 2b
Situering segment Aldeneik-Maaseik

LANDINRICHTING
Maasvallei Fase 2

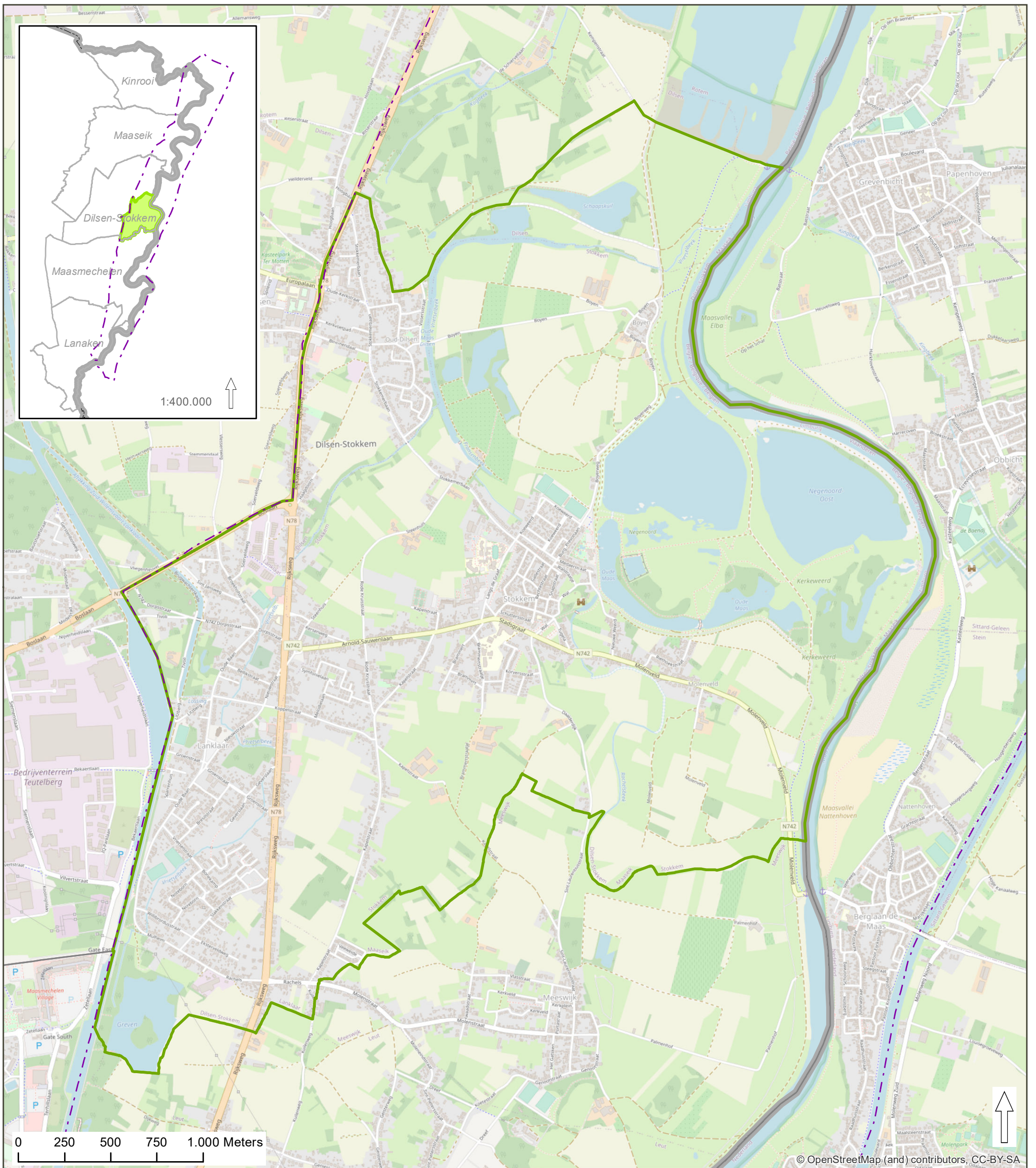
- RivierPark Maasvallei
- segment Elen-Rotem
- gemeentegrens
- gewestgrens/ rijksgrens

Bron:
- Open Street Map - auteurs, kleur (OpenStreetMap Foundation 2021)
- het voorlopige referentiebestand gemeentegrenzen, Digitaal Vlaanderen, toestand 4.01.2019

aangemaakt op: september 2023

Onderzoek naar de opportuniteit en de haalbaarheid

Detailkaart 2c
Situering segment Elen-Rotem

LANDINRICHTING
Maasvallei Fase 2

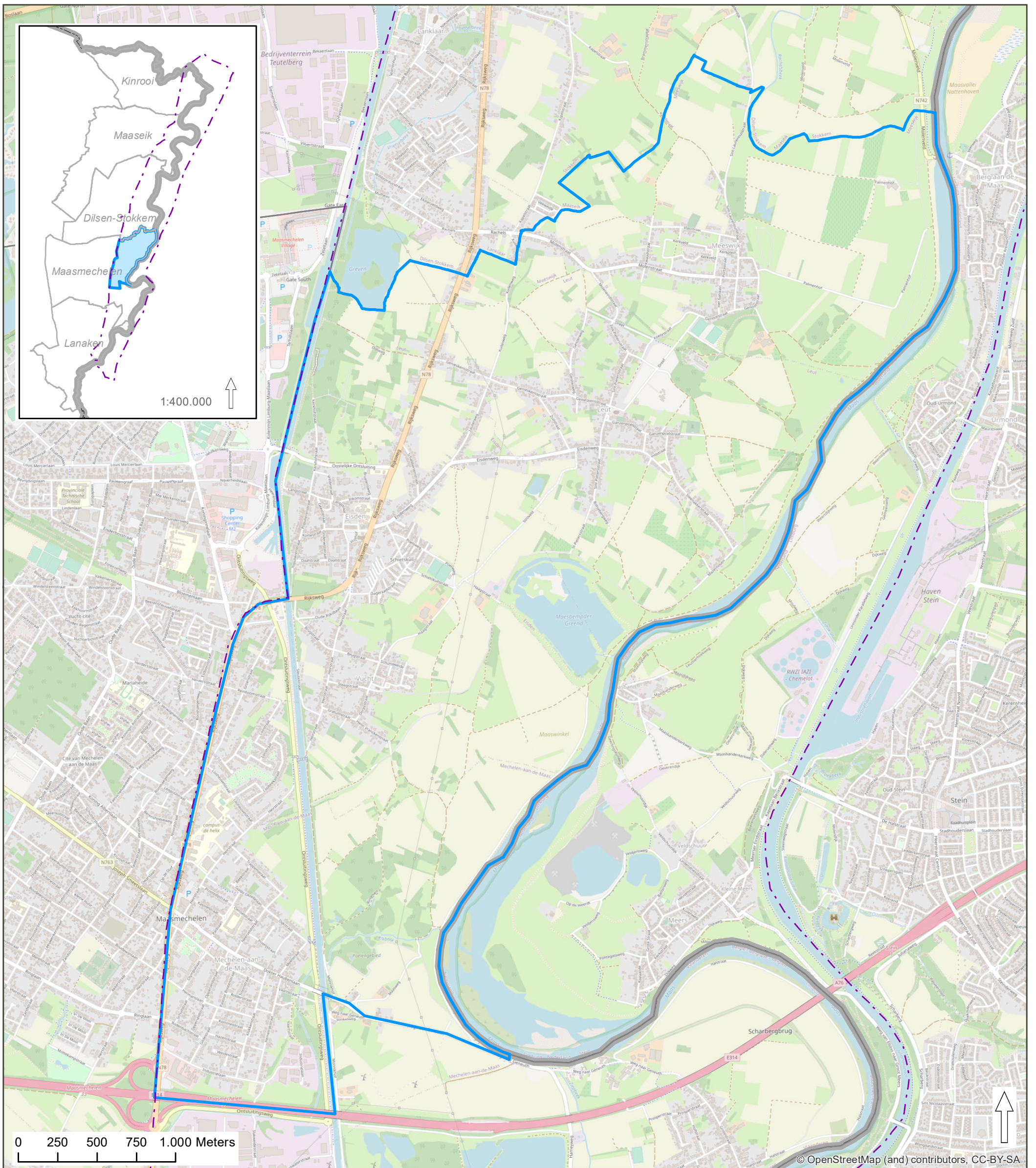
- RivierPark Maasvallei
- segment Stokkem-Oud Dilsen
- gemeentegrens
- gewestgrens/ rijksgrens

Bron:
- Open Street Map - auteurs, kleur (OpenStreetMap Foundation 2021)
- het voorlopige referentiebestand gemeentegrenzen, Digitaal Vlaanderen, toestand 4.01.2019

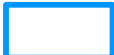

aangemaakt op: september 2023

Onderzoek naar de opportuniteit en de haalbaarheid

Detailkaart 2d
Situering segment Stokkem-Oud Dilsen

LANDINRICHTING
Maasvallei Fase 2

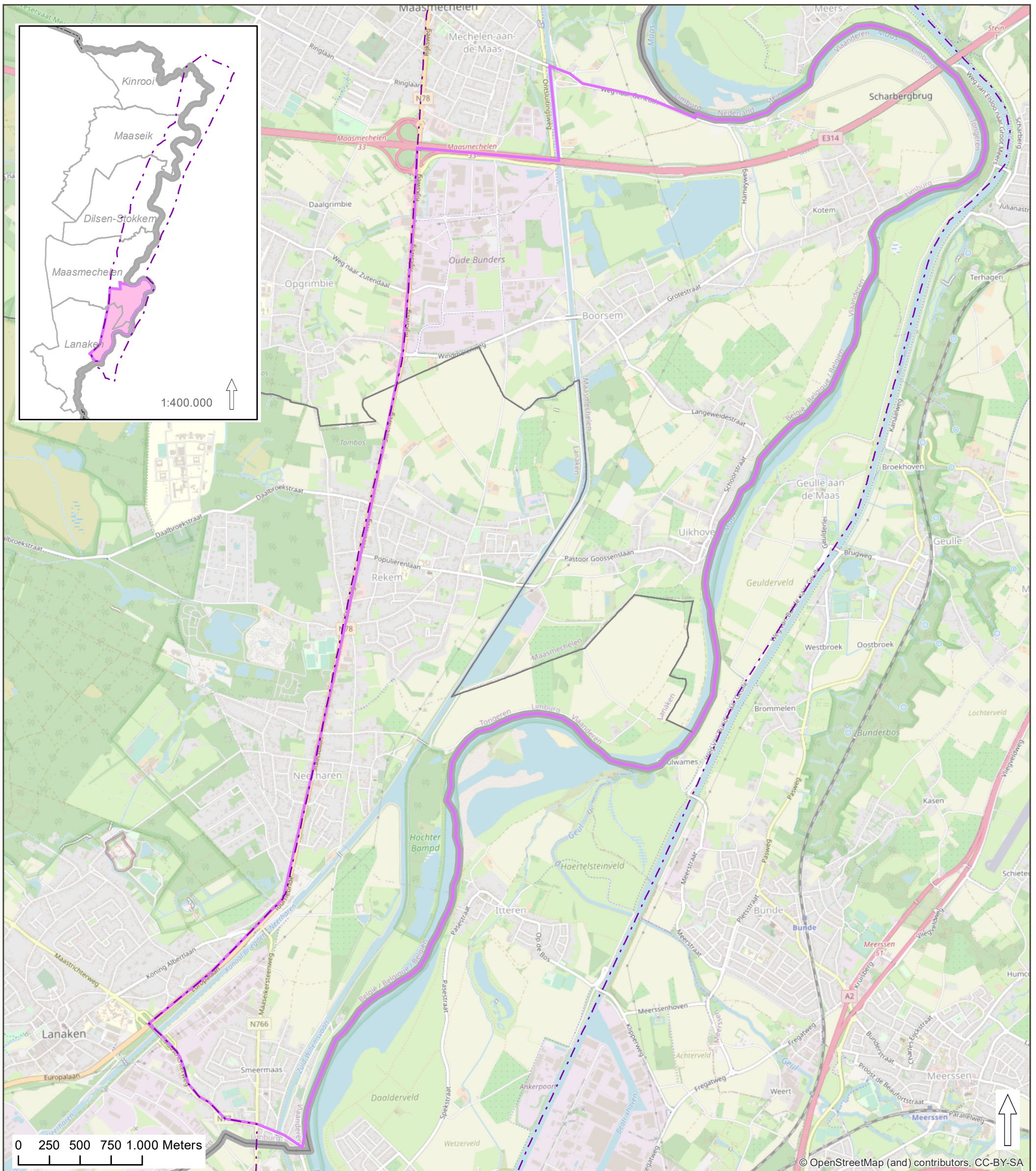
- RivierPark Maasvallei
- segment Leut-Meeswijk-Vucht
- gemeentegrens
- gewestgrens/ rijksgrens

Bron:
 - Open Street Map - auteurs, kleur (OpenStreetMap Foundation 2021)
 - het voorlopige referentiebestand gemeentegrenzen, Digitaal Vlaanderen, toestand 4.01.2019

aangemaakt op: september 2023

Onderzoek naar de opportuniteit en de haalbaarheid

Detailkaart 2e
 Situering segment Leut-Meeswijk-Vucht

LANDINRICHTING
Maasvallei Fase 2

- RivierPark Maasvallei
- segment Uikhoven-Rekem
- gemeentegrens
- gewestgrens/ rijksgrens

Bron:
 - Open Street Map - auteurs, kleur (OpenStreetMap Foundation 2021)
 - het voorlopige referentiebestand gemeentegrenzen, Digitaal Vlaanderen, toestand 4.01.2019

aangemaakt op: september 2023

Onderzoek naar de opportuniteit en de haalbaarheid

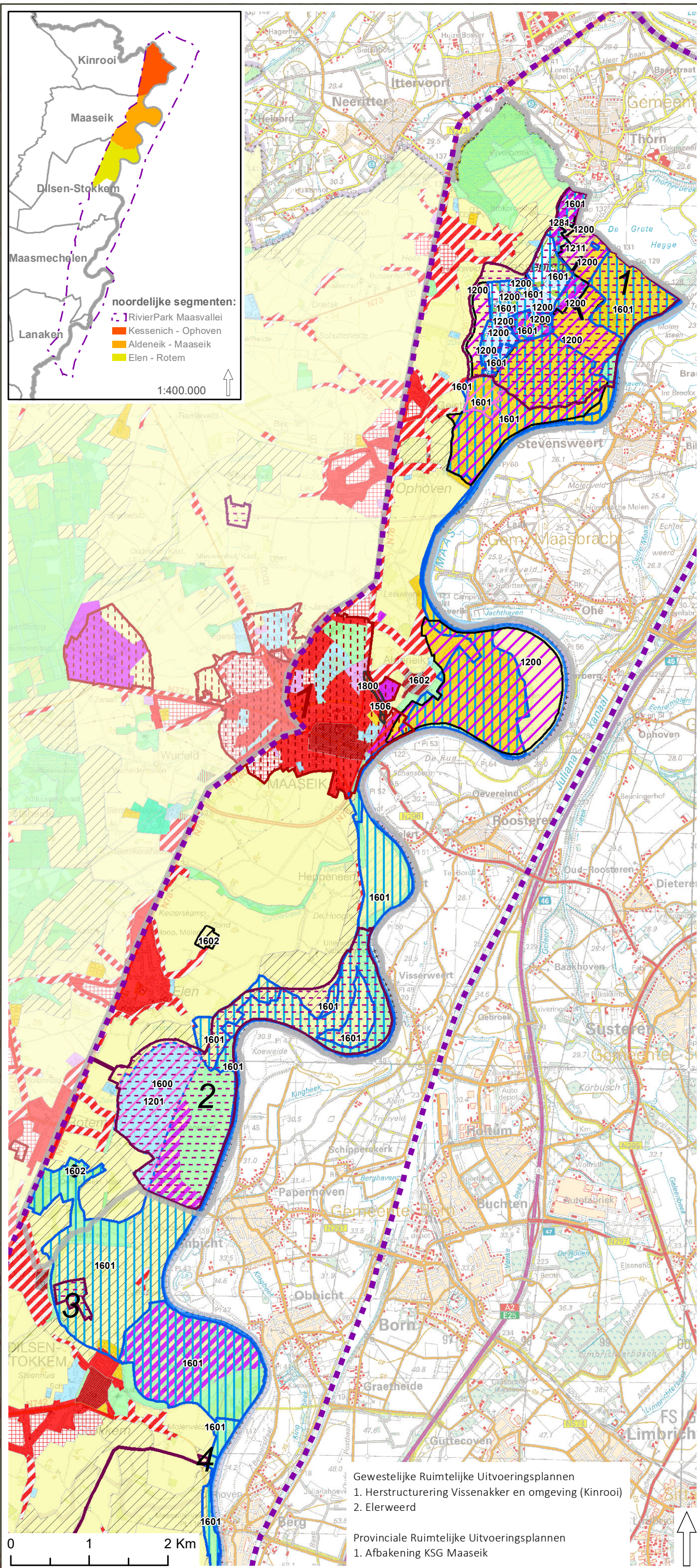
Detailkaart 2f
 Situering segment Uikhoven-Rekem

LANDINRICHTING Maasvallei Fase 2

Onderzoek naar de opportuniteit en de haalbaarheid

Segmenten:
Kessenich - Ophoven
Aldeneik - Maaseik
Elen - Rotem

Kaart 3a: Gewestplan

- RivierPark Maasvallei
 - Maasvallei noordelijk deel
 - Gewestelijke RUP - deelgebieden
 - Provinciale RUP - deelgebieden
- GWP Bestemming Grondvlak**
- 0100 - woongebieden
 - 0101 - woongeb. met cultureel- histor. en/of esthet. waarde
 - 0102 - woongebieden met landelijk karakter
 - 0103 - woongeb. met landelijk - en kultur.- histor. en/of esthet.w.
 - 0105 - woonuitbreidingsgebieden
 - 0130 - pleisterplaats voor nomaden of woonwagenbewoners
 - 0132 - gebied voor stedelijke ontwikkeling
 - 0200 - gebieden voor gemeensch.vorz. en openbaar nut
 - 0400 - recreatiegebieden
 - 0401 - gebieden voor dagrecreatie
 - 0430 - gebieden voor jeugdcamping
 - 0500 - parkgebieden
 - 0600 - bufferzones
 - 0700 - groengebieden
 - 0701 - natuurgebieden
 - 0702 - natuurb. met wetensch. waarde of natuurreservaten
 - 0710 - zone voor natuurontwikkeling
 - 0800 - bosgebieden
 - 0900 - agrarische gebieden
 - 0901 - landschappelijk waardevol agrarische gebieden
 - 0910 - agrarische gebieden met ecologisch belang
 - 1000 - industriegebieden
 - 1100 - ambachtelijke bedrijven en kmo's
 - 1212 - ontginningsgeb. met nabestemming natuurontwikkeling
 - 1213 - ontginningsgeb. met nabestemming recreatie en natuur
 - 1504 - bestaande waterwegen
- GWP voorschriften overdruk**
- 1200 - ontginningsgebieden
 - 1201 - uitbreidingen van ontginningsgebieden
 - 1211 - kleiontginingsgebieden
 - 1281 - reservegebieden voor kleiontginning
 - 1505 - aan te leggen waterwegen
 - 1506 - reservatiegebieden
 - 1600 - omranding waterwinningsgebieden
 - 1601 - overstromingsgebieden
 - 1602 - gebied met cultureel- histor. en/of esthet. waarde
 - 1800 - op te heffen reservatiestrook

bron:
- Vectoriële toestand van het Gewestplan, Vlaams Planbureau voor Omgeving, toestand 01/01/2020 (MercatorNet, 2020)
- Gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen, toestand 08/11/2022, Vlaams Planbureau voor Omgeving, (MercatorNet, 2022)
- Provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen, toestand 14/03/2022, Vlaams Planbureau voor Omgeving, (MercatorNet, 2022)
- Topografische kaart 1/50.000, raster, NGI

aangemaakt op : september 2023

LANDINRICHTING Maasvallei Fase 2

Onderzoek naar de opportuniteit
en de haalbaarheid

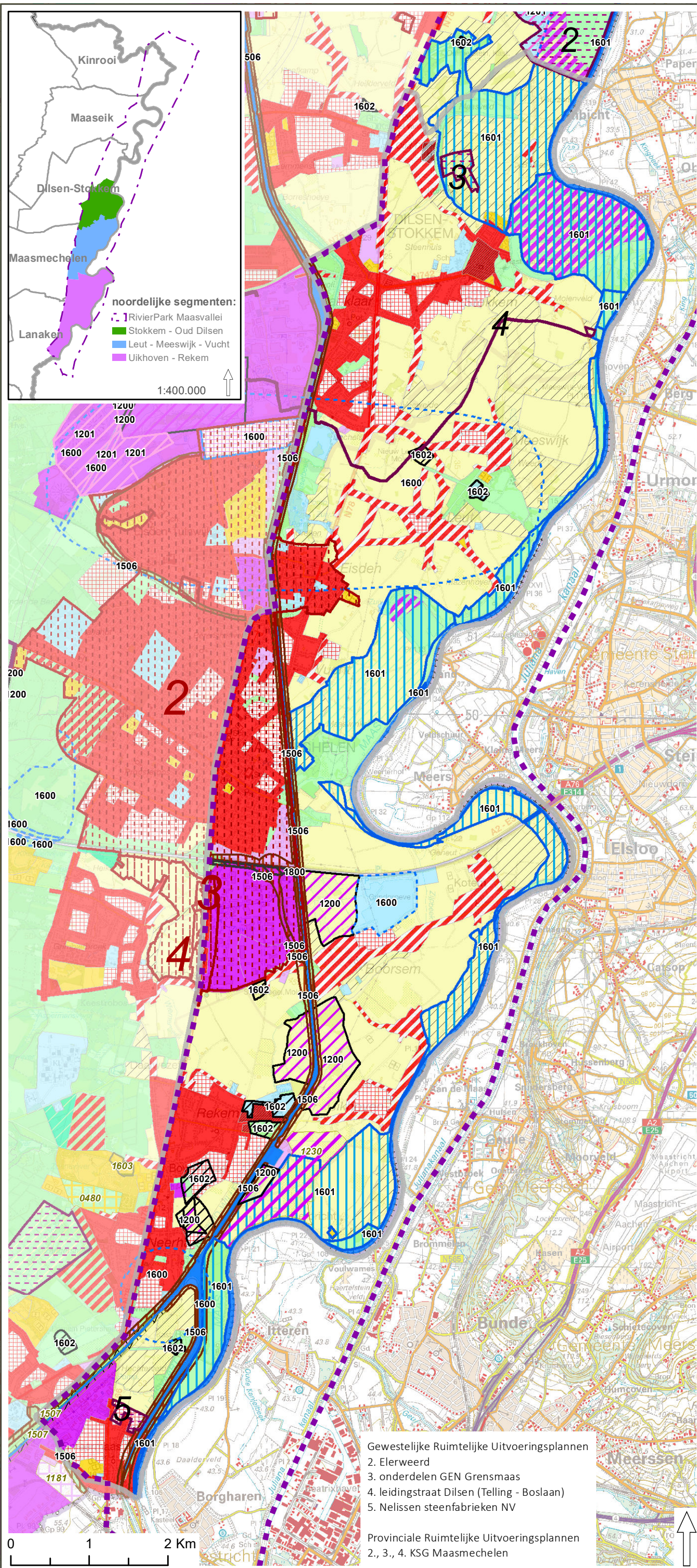
Segmenten:

Stokkem - Oud Dilsen

Leut - Meeswijk - Vucht

Uikhoven - Rekem

Kaart 3b: Gewestplan

noordelijke segmenten:
 RivierPark Maasvallei
 Stokkem - Oud Dilsen
 Leut - Meeswijk - Vucht
 Uikhoven - Rekem

1:400.000

0 1 2 Km

Gewestelijke Ruimtelijke Uitvoeringsplannen
 2. Elerweerd
 3. onderdelen GEN Grensmaas
 4. leidingstraat Dilsen (Telling - Boslaan)
 5. Nelissen steenfabrieken NV

Provinciale Ruimtelijke Uitvoeringsplannen
 2., 3., 4. KSG Maasmechelen

- RivierPark Maasvallei
- Maasvallei zuidelijk deel
- Gewestelijke RUP - deelgebieden
- Provinciale RUP - deelgebieden
- GWP Bestemming Grondvlak**
 - 0100 - woongebieden
 - 0101 - woongeb. met cultureel- histor. en/of esthet. waarde
 - 0102 - woongebieden met landelijk karakter
 - 0103 - woongeb. met landelijk - en kultur.- histor. en/of esthet.w.
 - 0104 - woonpark
 - 0105 - woonuitbreidingsgebieden
 - 0130 - pleisterplaats voor nomaden of woonwagenbewoners
 - 0182 - uitbreidingsgebieden voor stedelijke functies
 - 0200 - gebieden voor gemeensch.vorz. en openbaar nut
 - 0400 - recreatiegebieden
 - 0401 - gebieden voor dagrecreatie
 - 0500 - parkgebieden
 - 0600 - bufferzones
 - 0700 - groengebieden
 - 0701 - natuurgebieden
 - 0702 - natuurgeb. met wetensch. waarde of natuurreservaten
 - 0710 - zone voor natuurontwikkeling
 - 0734 - bijzonder groengebied (cfr paardefokkerij)
 - 0800 - bosgebieden
 - 0810 - bosgebieden met ecologisch belang
 - 0900 - agrarische gebieden
 - 0901 - landschappelijk waardevol agrarische gebieden
 - 0910 - agrarische gebieden met ecologisch belang
 - 1000 - industriegebieden
 - 1100 - ambachtelijke bedrijven en kmo's
 - 1212 - ontginningsgeb. met nabestemming natuurontwikkeling
 - 1500 - bestaande autosnelwegen
 - 1504 - bestaande waterwegen
 - 1700 - landelijke gebieden
- GWP voorschriften overdruk**
 - 1200 - ontginningsgebieden
 - 1201 - uitbreidingen van ontginningsgebieden
 - 1506 - reservatiegebieden
 - 1600 - omranding waterwinningsgebieden
 - 1601 - overstromingsgebieden
 - 1602 - gebied met cultureel- histor. en/of esthet. waarde
 - 1800 - op te heffen reservatiestrook
- Voorschriften**
 - 0480 - reservegebieden voor recreatie
 - 1181 - reservegebieden voor ambachtelijke bedrijven en kmo's
 - 1230 - tijdelijk ontginningsgebied (tot 31/12/1981)
 - 1507 - erfdiensbaarheidsgebieden
 - 1603 - zone voor renovatie (ZR)

bron:
 - Vectoriële toestand van het Gewestplan, Vlaams Planbureau voor Omgeving, toestand 01/01/2020 (MercatorNet, 2020)
 - Gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen, toestand 08/11/2022, Vlaams Planbureau voor Omgeving, (MercatorNet, 2022)
 - Provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen, toestand 14/03/2022, Vlaams Planbureau voor Omgeving, (MercatorNet, 2022)
 - Topografische kaart 1/50.000, raster, NGI

aangemaakt op : september 2023

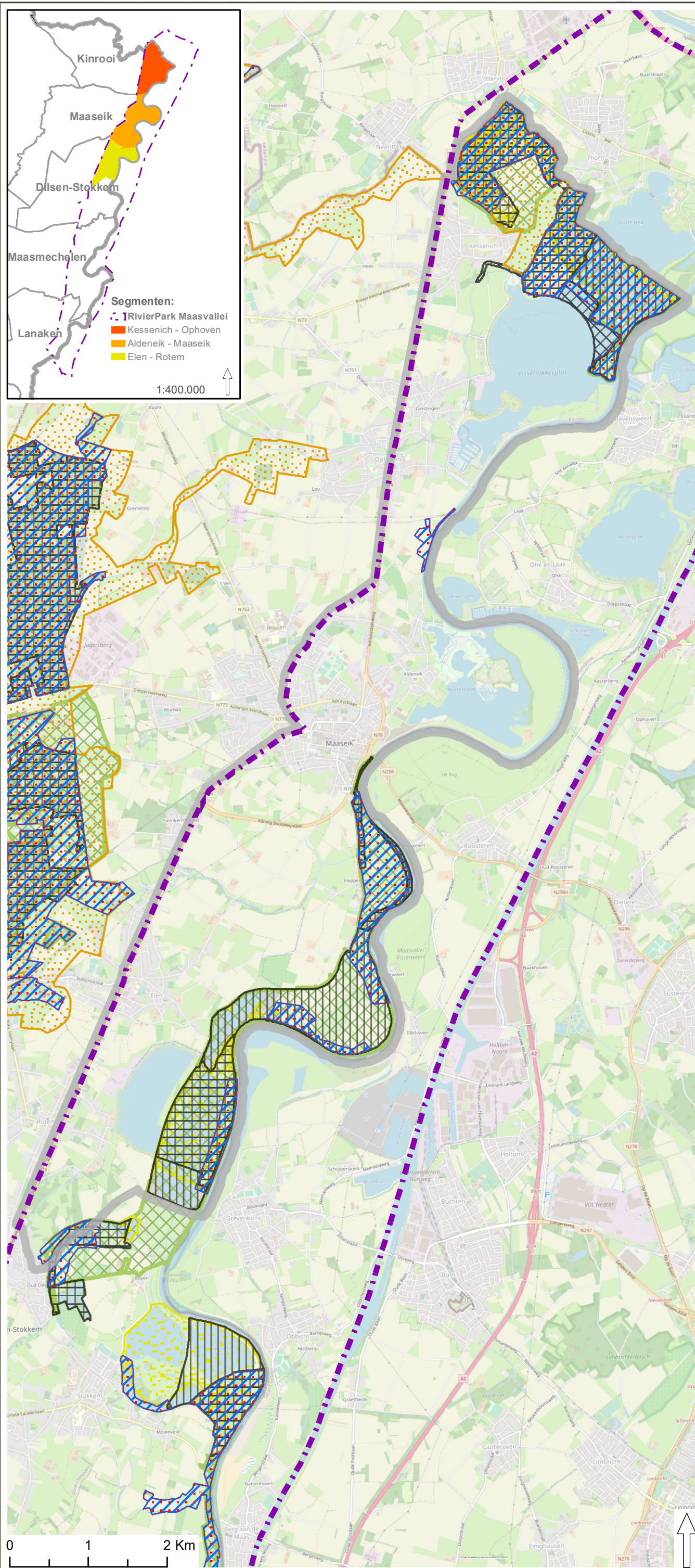

LANDINRICHTING Maasvallei Fase 2

Onderzoek naar de opportuniteit
en de haalbaarheid

Segmenten:
Kessenich - Ophoven
Aldeneik - Maaseik
Elen - Rotem

Kaart 4a: Juridisch kader Natuur

- RivierPark Maasvallei
- Maasvallei - noordelijke deel
- SBZ Habitatrichtlijn
- SBZ Vogelrichtlijn
- Vlaams Ecologisch Netwerk**
 - Grote eenheid natuur
 - Grote eenheid natuur in ontwikkeling
 - Natuurverwevingsgebied
- Natuurbeheerplannen/ Natuurstreefbeelden**
 - Erkend Natuurreservaat
 - Visiegebieden Natuurreservaat
 - Prioritering Stikstofsanering (Prioriteit 2)

bron:
 - OpenStreetMap-auteurs, kleur (OpenStreetMap Foundation, 2021)
 - de Habitatrichtlijngebieden, ANB, toestand 2013 (MercatorNet, 2014)
 - de Vogelrichtlijngebieden, toestand 22/07/2005 (Agentschap voor Natuur en Bos, 2006)
 - de VEN-gebieden, Agentschap Natuur en Bos, toestand 04/2019 met correcties 06/2019 (MercatorNet, 2019)
 - beheerplannen voor bossen en natuurgebieden in Vlaanderen, toestand 25 januari 2022, ANB (MercatorNet, 2022)
 - Visiegebieden natuurreservaat, toestand 13/10/2010 (ANB, 2010)

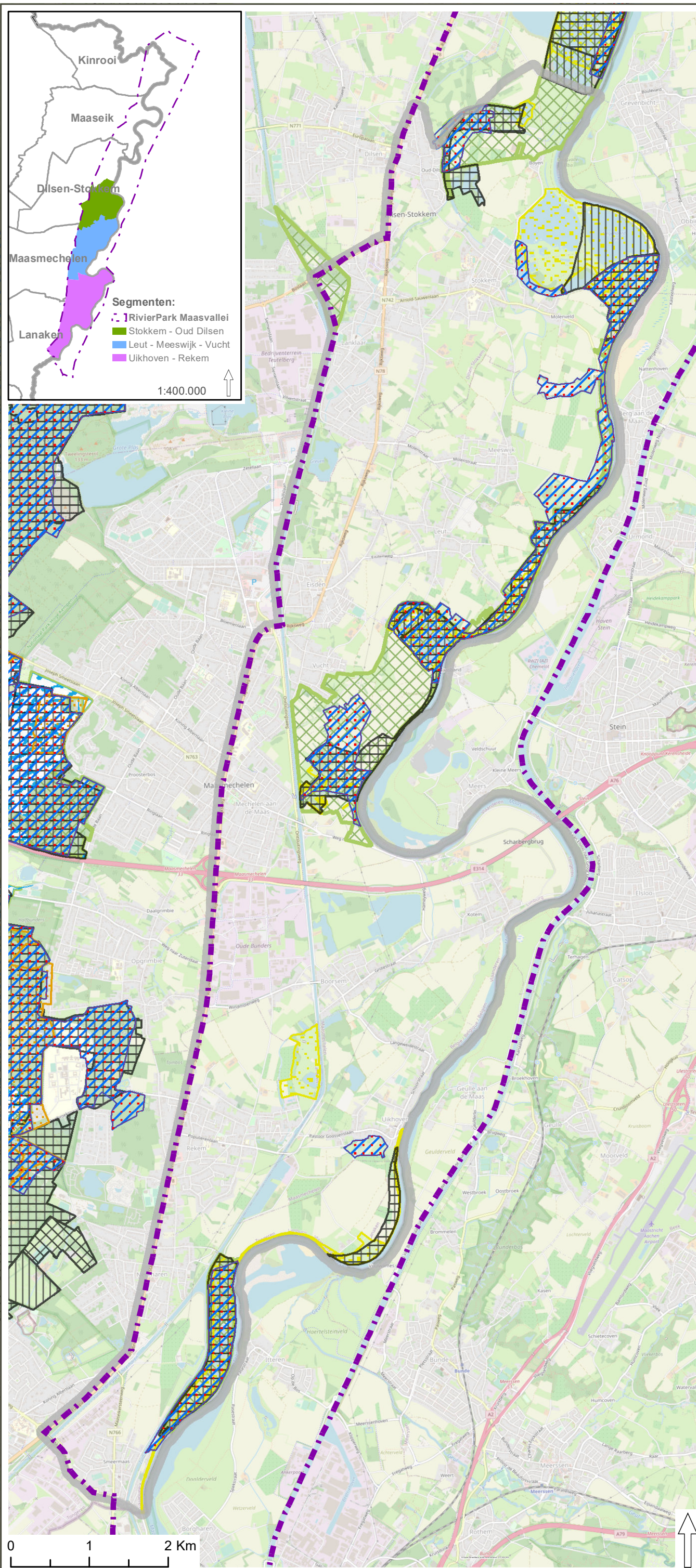
aangemaakt op : september 2023

LANDINRICHTING Maasvallei Fase 2

Onderzoek naar de opportuniteit
en de haalbaarheid

Segmenten:
Stokkem - Oud Dilsen
Leut - Meeswijk - Vucht
Uithoven - Rekem

Kaart 4b: Juridisch kader Natuur

- RivierPark Maasvallei
- Maasvallei - zuidelijk deel
- SBZ Habitatrichtlijn
- SBZ Vogelrichtlijn
- Vlaams Ecologisch Netwerk**
 - Grote eenheid natuur
 - Grote eenheid natuur in ontwikkeling
 - Natuurverwevingsgebied
- Natuurbeheerplannen/ Natuurstreefbeelden**
 - Vlaams Natuurreservaat
 - Erkend Natuurreservaat
 - Visiegebieden Natuurreservaat
 - Prioritering Stikstofsanering (Prioriteit 2)

bron:
 - OpenStreetMap-auteurs, kleur (OpenStreetMap Foundation, 2021)
 - de Habitatrichtlijngebieden, ANB, toestand 2013 (MercatorNet, 2014)
 - de Vogelrichtlijngebieden, toestand 22/07/2005 (Agentschap voor Natuur en Bos, 2006)
 - de VEN-gebieden, Agentschap Natuur en Bos, toestand 04/2019 met correcties 06/2019 (MercatorNet, 2019)
 - beheerplannen voor bossen en natuurgebieden in Vlaanderen, toestand 25 januari 2022, ANB (MercatorNet, 2022)
 - Visiegebieden natuurreservaat, toestand 13/10/2010 (ANB, 2010)

aangemaakt op : september 2023

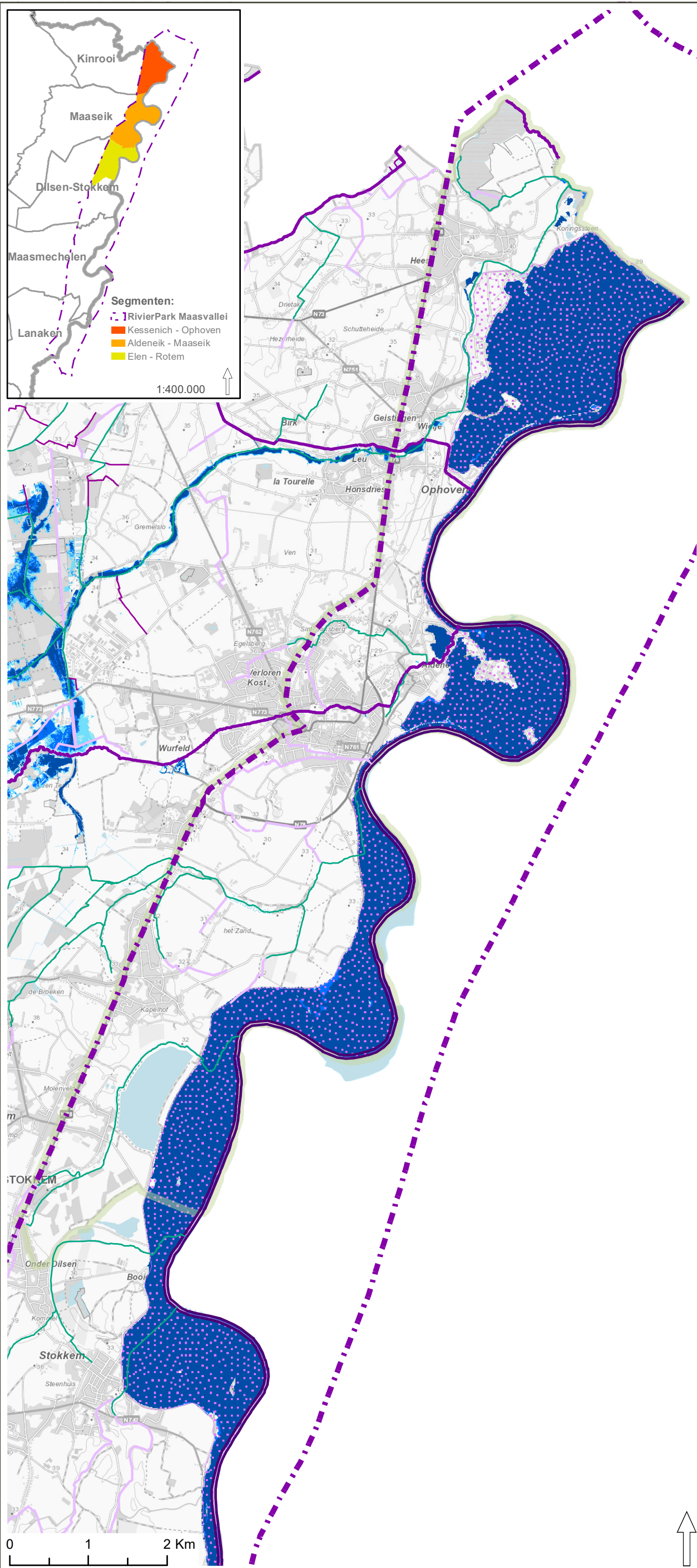
LANDINRICHTING

Maasvallei Fase 2

Onderzoek naar de opportuniteit en de haalbaarheid

Segmenten:
 Kessenich - Ophoven
 Aldeneik - Maaseik
 Elen - Rotem

Kaart 5a: Juridisch kader Water

- RivierPark Maasvallei
- Maasvallei - noordelijk deel
- Winterbed van de Maas
- Overstromingsgevoeligheid fluviaal**
 - kleine kans onder klimaatverandering
 - kleine kans
 - middelgrote kans
- VHA waterlopen per categorie**
 - Bevaarbaar
 - Geklasseerd, eerste categorie
 - Geklasseerd, tweede categorie
 - Niet geklasseerd
 - Gracht van algemeen belang

bron:
 - Waterlopen en waterwegen in Vlaanderen, toestand 15/03/2023, Vlaamse Milieumaatschappij (Digitaal Vlaanderen, 2023)
 - Informatieplicht overstromingsgevoeligheid (fluviaal, pluviaal en vanuit zee), versie 01/01/2023, Vlaamse Milieumaatschappij, (Vlaamse Milieumaatschappij, 2023)
 - Winterbedkaart ten behoeve van de Watertoets, (Vlaamse Waterweg 2023)
 - Cartoweb, kleur, NGI en EuroGeographics (2021)

Aangemaakt op: september 2023

LANDINRICHTING Maasvallei Fase 2

Onderzoek naar de opportuniteit
en de haalbaarheid

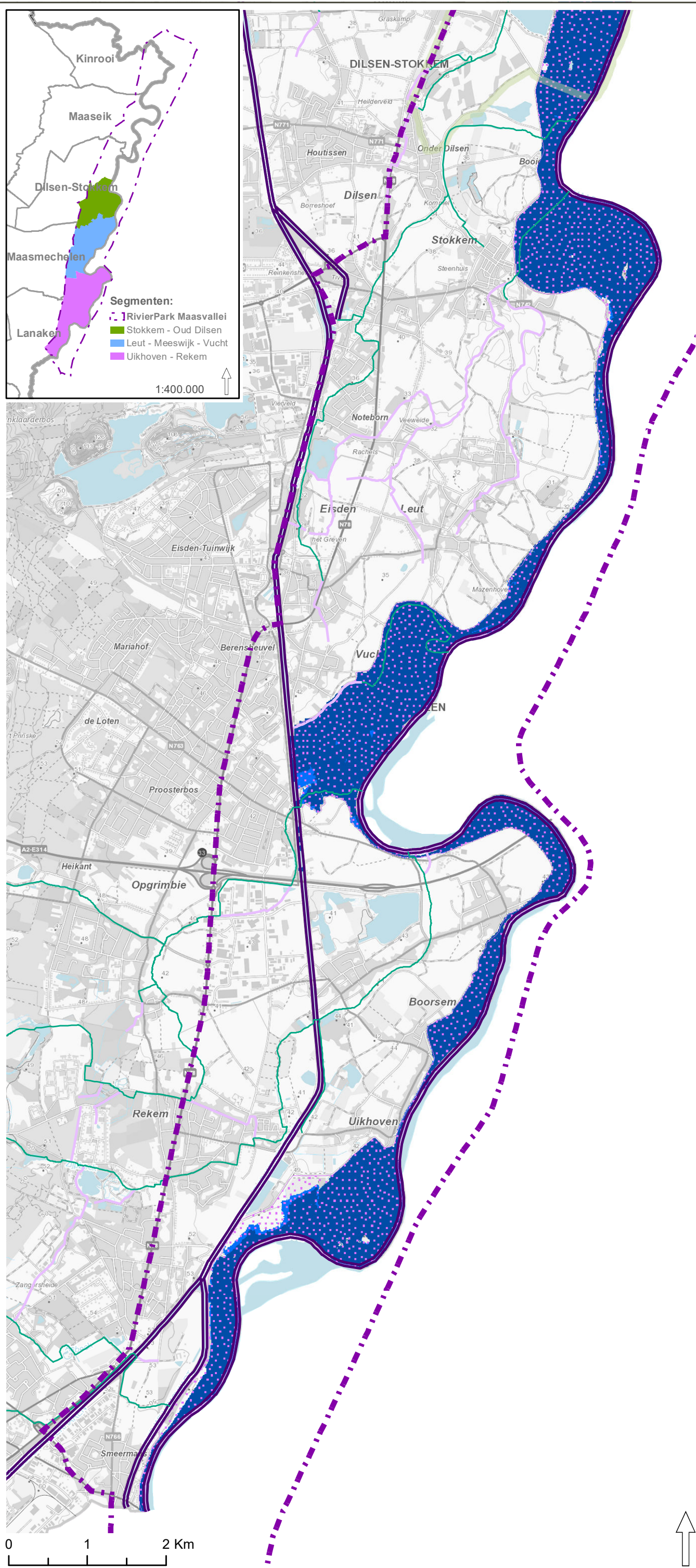
Segmenten:

Stokkem - Oud Dilsen

Leut - Meeswijk - Vucht

Uikhoven - Rekem

Kaart 5b: Juridisch kader Water

bron:
- Waterlopen en waterwegen in Vlaanderen, toestand 15/03/2023, Vlaamse Milieumaatschappij (Digitaal Vlaanderen, 2023)
- Informatieplicht overstromingsgevoeligheid (fluviaal, pluviaal en vanuit zee), versie 01/01/2023, Vlaamse Milieumaatschappij, (Vlaamse Milieumaatschappij, 2023)
- Winterbedkaart ten behoeve van de Watertoets, (Vlaamse Waterweg 2023)
- Cartoweb, kleur, NGI en EuroGeographics (2021)

Aangemaakt op: september 2023

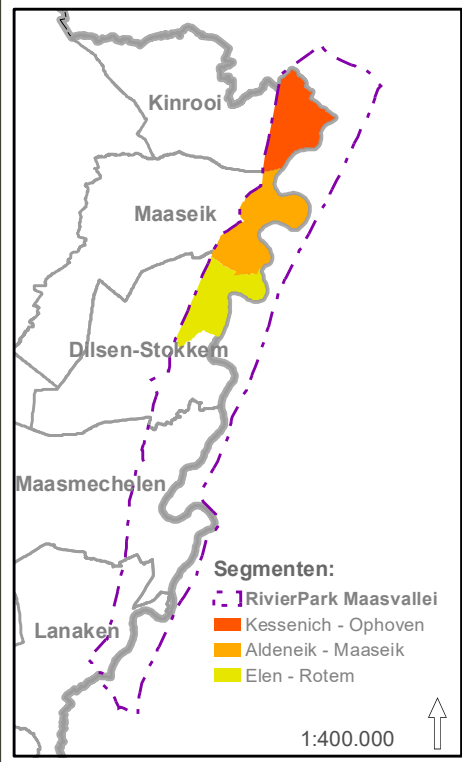
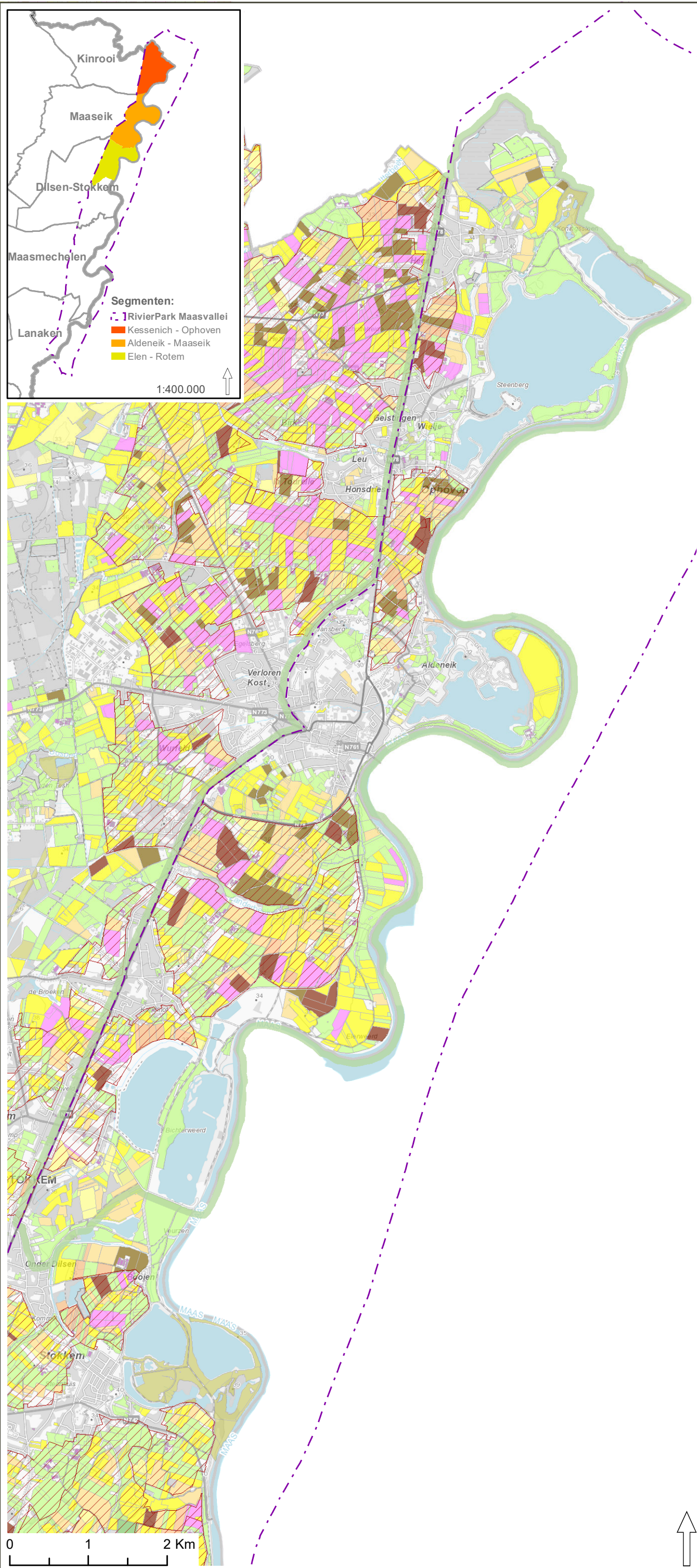
LANDINRICHTING

Maasvallei Fase 2

Onderzoek naar de opportuniteit en de haalbaarheid

Segmenten:
 Kessenich - Ophoven
 Aldeneik - Maaseik
 Elen - Rotem

Kaart 6a: kader Landbouw

- [] RivierPark Maasvallei
 - [] Maasvallei - noordelijk deel
 - [] Herbevestigd Agrarisch Gebied Maasland
- Landbouwgebruikspcelen ALV, 2022**
- [] Landbouwinfrastructuur
 - [] Groenten, kruiden en sierplanten
 - [] Grasland
 - [] Voedergewassen
 - [] Aardappelen
 - [] Suikerbieten
 - [] Granen, zaden en peulvruchten
 - [] Maïs
 - [] Overige gewassen
 - [] Fruit en Noten
 - [] Houtachtige gewassen
 - [] Water

bron:
 - AGNAS - Herbevestigde agrarische gebieden, toestand 09/02/2013 (Dept. RWO, Afdeling Ruimtelijke Planning, 2013)
 - De landbouwgebruikspcelen, Departement Landbouw en Visserij, toestand 2022 (Digitaal Vlaanderen 2023)
 - Cartoweb, kleur, NGI en EuroGeographics (2021)

Aangemaakt op: september 2023

LANDINRICHTING Maasvallei Fase 2

Onderzoek naar de opportuniteit
en de haalbaarheid

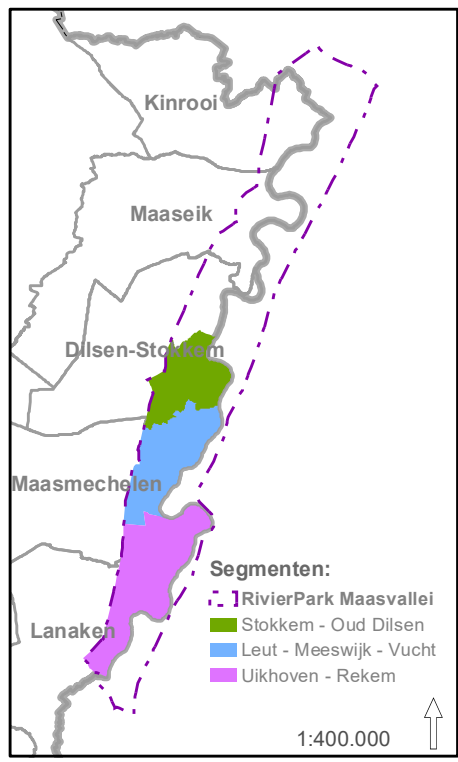
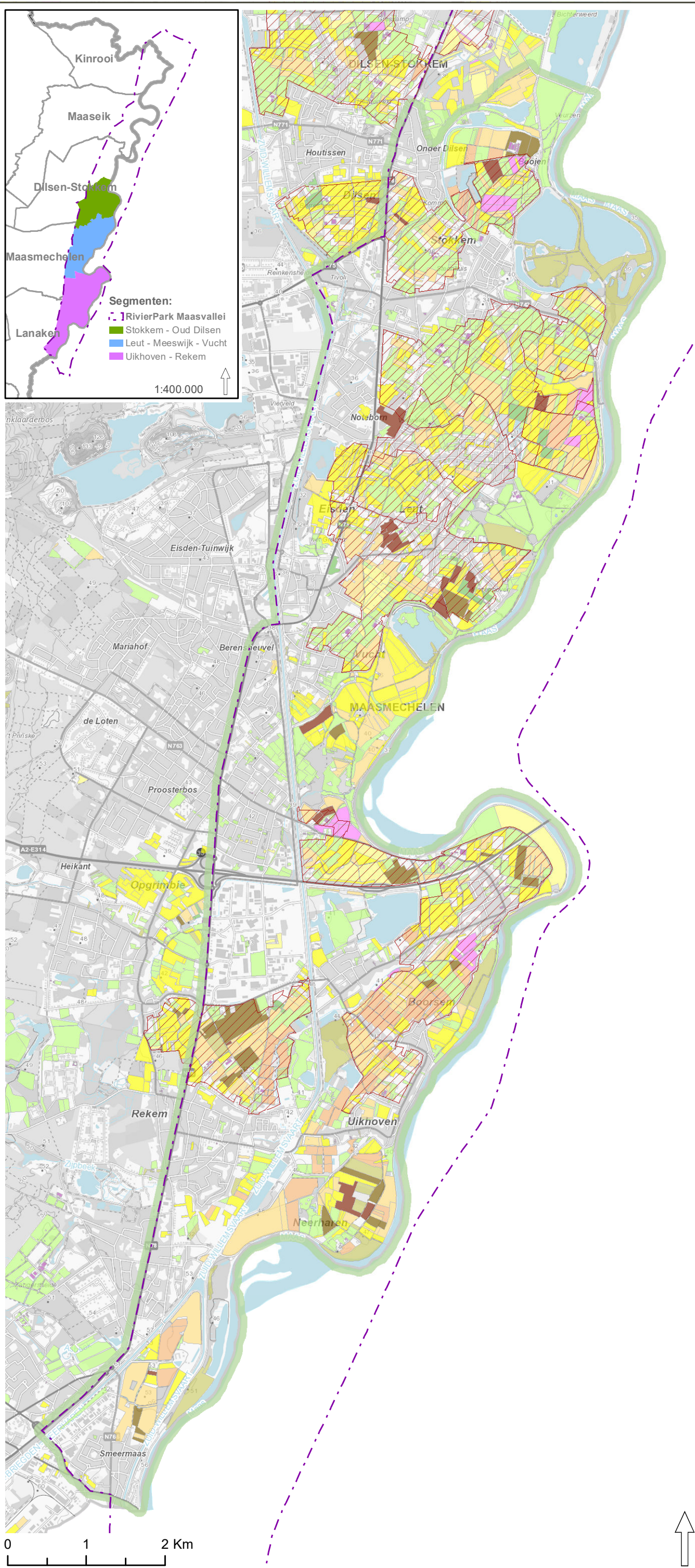
Segmenten:

Stokkem - Oud Dilsen

Leut - Meeswijk - Vucht

Uikhoven - Rekem

Kaart 6b: kader Landbouw

- [] RivierPark Maasvallei
 - [] Maasvallei - zuidelijk deel
 - [] Herbevestigd Agrarisch Gebied Maasland
- Landbouwgebruikspcelen ALV, 2022**
- [] Landbouwinfrastructuur
 - [] Groenten, kruiden en sierplanten
 - [] Grasland
 - [] Voedergewassen
 - [] Aardappelen
 - [] Suikerbieten
 - [] Granen, zaden en peulvruchten
 - [] Maïs
 - [] Overige gewassen
 - [] Fruit en Noten
 - [] Houtachtige gewassen
 - [] Water

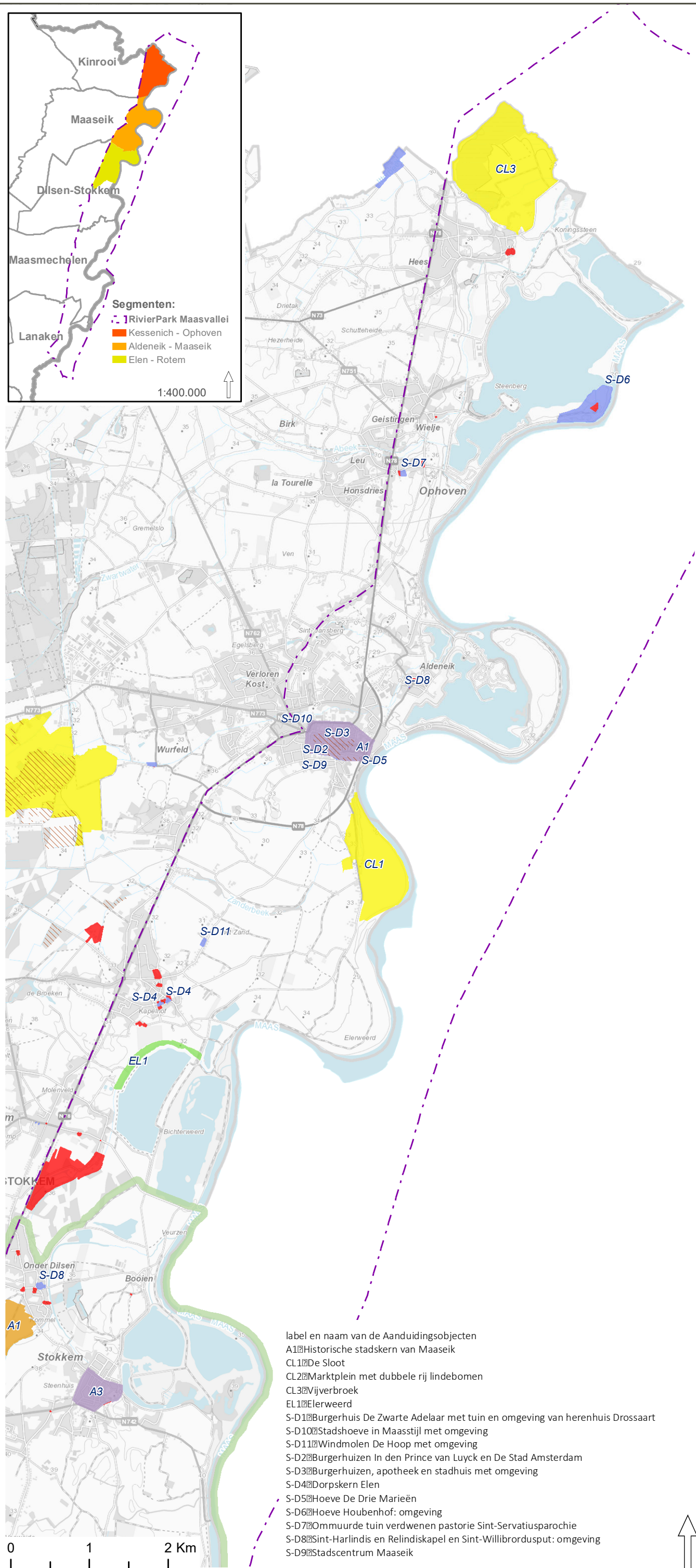
bron:
 - AGNAS - Herbevestigde agrarische gebieden, toestand 09/02/2013 (Dept. RWO, Afdeling Ruimtelijke Planning, 2013)
 - De landbouwgebruikspcelen, Departement Landbouw en Visserij, toestand 2022 (Digitaal Vlaanderen 2023)
 - Cartoweb, kleur, NGI en EuroGeographics (2021)

Aangemaakt op: september 2023

Onderzoek naar de opportuniteit
en de haalbaarheid

Segmenten:
Kessenich - Ophoven
Aldeneik - Maaseik
Elen - Rotem

Kaart 7a:
Juridisch kader Onroerend Erfgoed

- [- -] RivierPark Maasvallei
- [] Maasvallei - zuidelijk deel
- [/ /] Beheersplannen onroerend erfgoed
- Beschermde en Vastgestelde Erfgoedobjecten**
- [] Beschermd monument
- [] Beschermd stads- of dorpsgezicht, intrinsiek
- [] Beschermd cultuurhistorisch landschap
- [] Erfgoedlandschap
- [] Beschermd archeologische site
- [] Vastgestelde archeologische zone

- label en naam van de Aanduidingsobjecten
- A1 Historische stadskern van Maaseik
 - CL1 De Sloot
 - CL2 Marktplein met dubbele rij lindebomen
 - CL3 Vijverbroek
 - EL1 Elerweerd
 - S-D1 Burgerhuis De Zwarte Adelaar met tuin en omgeving van herenhuis Drossaart
 - S-D10 Stadshoeve in Maasstijl met omgeving
 - S-D11 Windmolen De Hoop met omgeving
 - S-D2 Burgerhuizen In den Prince van Luyc en De Stad Amsterdam
 - S-D3 Burgerhuizen, apotheek en stadhuis met omgeving
 - S-D4 Dorpskern Elen
 - S-D5 Hoeve De Drie Marieën
 - S-D6 Hoeve Houbenhof: omgeving
 - S-D7 Ommuurde tuin verdwenen pastorie Sint-Servatiusparochie
 - S-D8 Sint-Harlandis en Relindiskapel en Sint-Willibrordusput: omgeving
 - S-D9 Stadscentrum Maaseik

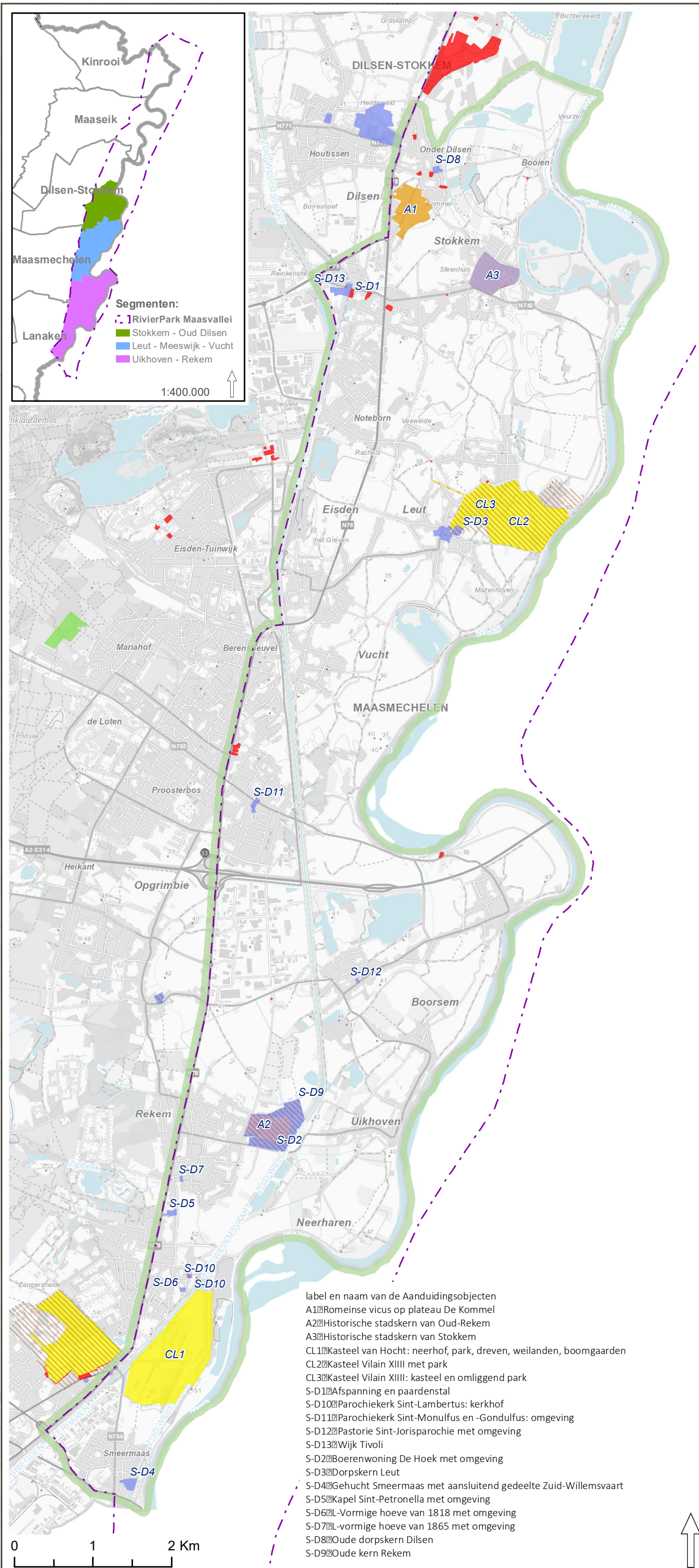
bron:
- Verzamellaag van alle beschermde en vastgestelde erfgoed in Vlaanderen, Agentschap Onroerend Erfgoed, toestand juli 2023 (MercatorNet, 2023)
- Beheersplannen onroerend erfgoed, Agentschap Onroerend Erfgoed, situatie juli 2023 (MercatorNet, 2023)
- Cartoweb, kleur, NGI en EuroGeographics (2021)

Aangemaakt op: september 2023

Onderzoek naar de opportuniteit
en de haalbaarheid

Segmenten:
Stokkem - Oud Dilsen
Leut - Meeswijk - Vucht
Uikhoven - Rekem

Kaart 7b:
Juridisch kader Onroerend Erfgoed

bron:
- Verzamelaag van alle beschermde en vastgestelde erfgoed in Vlaanderen, Agentschap Onroerend Erfgoed, toestand juli 2023 (MercatorNet, 2023)
- Beheersplannen onroerend erfgoed, Agentschap Onroerend Erfgoed, situatie juli 2023 (MercatorNet, 2023)
- Cartoweb, kleur, NGI en EuroGeographics (2021)

Aangemaakt op: september 2023

LANDINRICHTING Maasvallei Fase 2

Onderzoek naar de opportuniteit
en de haalbaarheid

Segmenten:
Kessenich - Ophoven
Aldeneik - Maaseik
Elen - Rotem

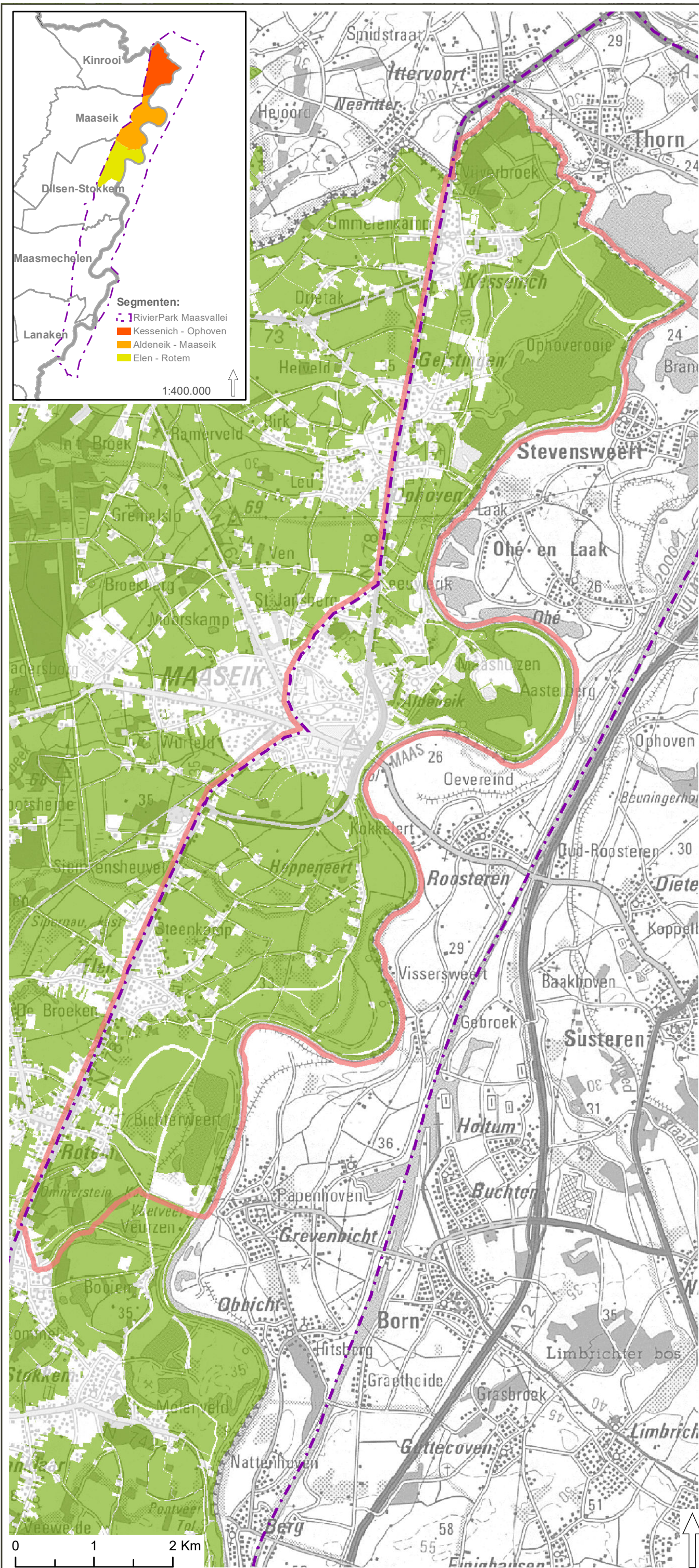
Kaart 8a:
niet-bebouwde Open Ruimte

 RivierPark Maasvallei
 Maasvallei noordelijk deel
 niet bebouwde open ruimte gebieden

Deze OpenRuimte kaart omvat de, buiten de kernen gelegen, grote onbebouwde landbouw-, natuur-, bos-, park- en recreatiegebieden van Vlaanderen. Deze worden doorsneden met infrastructuur en versnipperd door allerlei bebouwing (particuliere woningen, landbouwvelden, loodsen, bedrijfsgebouwen, ...) en de bijbehorende percelen en tuinen die niet tot de open ruimte behoren.

bron:
- WMS Mercator Publieke View Service, niet-bebouwde Open Ruimte in Vlaanderen, toestand 2019,
- Topografische kaart 1/100.000, raster, zwartwit, NGI, opname 1986-1990

aangemaakt op : september 2023

Onderzoek naar de opportuniteit
en de haalbaarheid

Segmenten:

Stokkem - Oud Dilsen

Leut - Meeswijk - Vucht

Uikhoven - Rekem

Kaart 8b:

niet-bebouwde Open Ruimte

--- RivierPark Maasvallei

Maasvallei zuidelijk deel

niet bebouwde open ruimte gebieden

Deze OpenRuimte kaart omvat de, buiten de kernen gelegen, grote onbebouwde landbouw-, natuur-, bos-, park- en recreatiegebieden van Vlaanderen. Deze worden doorsneden met infrastructuur en versnipperd door allerlei bebouwing (particuliere woningen, landbouwvelden, loodsen, bedrijfsgebouwen, ...) en de bijhorende percelen en tuinen die niet tot de open ruimte behoren.

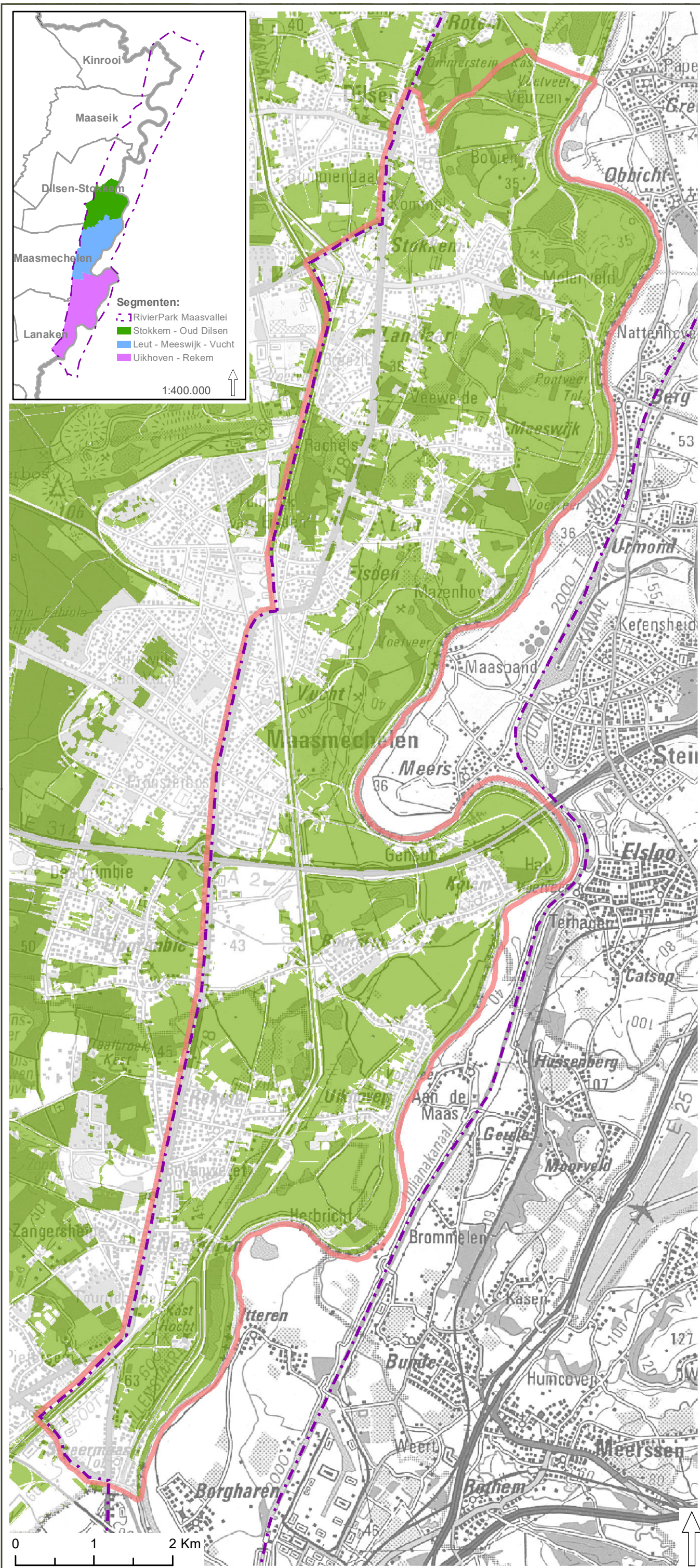
bron:

- WMS Mercator Publieke View Service, niet-bebouwde Open Ruimte in Vlaanderen, toestand 2019,
- Topografische kaart 1/100.000, raster, zwartwit, NGI, opname 1986-1990

aangemaakt op : september 2023

Vlaamse
overheid

FORMULIER

VOOR DE INDIENING VAN EEN INRICHTINGSVRAAG

VOOR AFWEGING DOOR DE

PROGRAMMACOMMISSIE LANDINRICHTING

2020

INHOUD

1	Context.....	3
2	Projectinformatie.....	3
2.1	Naam van het project	3
2.2	Identiteit initiatiefnemer / Partnerschap	3
2.3	Situering	4
2.3.1	Beschrijving van de vraag	4
2.3.2	Situering van het gebied	4
2.3.3	Lopende processen	9
2.3.4	Inhoud van de opdracht	10
2.3.5	Proces en timing van de opdracht	11
2.4	Toetsing aan de afwegingscriteria voor inrichtingsvragen	11
2.4.1	Voortraject VLM	11
2.4.2	Afwegingscriteria programmacommissie	16
2.5	Samenvatting van de vraag aan VLM	25
2.6	Overzicht van de bijlagen	26

Bijlage – Tabel Fase 2

1 CONTEXT

De programmacommissie voor landinrichting heeft de opdracht om de minister van Omgeving te adviseren over de programmering van landinrichtingsprojecten in de open ruimte. Het betreft een groepering en rangschikking van inrichtingsvragen, waar de initiatiefnemer een cofinanciering bijdraagt voor de realisatie van een landinrichtingsproject. Meer informatie over de afwegingsmethodiek is beschikbaar voor de leden van de programmacommissie in de “Leidraad bij de afweging van landinrichtingsprojecten”.

2 PROJECTINFORMATIE

2.1 NAAM VAN HET PROJECT

RivierPark **Maasvallei fase 2**: naar een betekenisvol en kwalitatief landschapspark.

2.2 IDENTITEIT INITIATIEFNEMER / PARTNERSCHAP

De vraag voor de inzet van het instrument landinrichting komt van de stuurgroep van het **RivierPark Maasvallei**, het landschapspark dat door de gebiedsgerichte projectwerking van het Regionaal Landschap Kempen en Maasland wordt ontwikkeld tussen Lanaken en Kinrooi. Deze Vlaamse stuurgroep is samengesteld uit volgende **kernpartners**:

- bestuurders van 5 Maaslandse steden en gemeenten (Kinrooi, Maaseik, Dilsen-Stokkem, Maasmechelen, Lanaken)
- de provincie Limburg vertegenwoordigd door de gedeputeerden van de provincie Limburg bevoegd voor respectievelijk Leefmilieu en Toerisme
- Toerisme Limburg
- Projectbureau Maasvallei van het Regionaal Landschap Kempen en Maasland is opdrachthouder en zorgt voor de voortgang en projectcoördinatie

Binnen de overlegstructuur van het RivierPark Maasvallei functioneert naast de stuurgroep **ook een projectgroep** waarin de **relevante stakeholders** zoals de Vlaamse¹, provinciale en gemeentelijke administraties zijn vertegenwoordigd alsook de landbouw (Boerenbond), de natuurbeweging (Natuurpunt en Limburgs Landschap), de rivierbeheerder (De Vlaamse Waterweg) en de grindsector (Steengoed Projecten).

Sinds 2017 wordt het RivierPark Maasvallei **grensoverschrijdend** met Nederland uitgebouwd. Negen Nederlandse partners hebben het concept RivierPark Maasvallei geadopteerd, en dragen financieel en organisatorisch bij in de uitbouw van het project op de oostelijke Maasoever. Het spreekt voor zich dat deze vraag voor landinrichting enkel betrekking heeft op het Vlaamse deel van het RivierPark en haar Vlaamse partners.

¹ Departement Omgeving, Agentschap Onroerend Erfgoed, Vlaamse Landmaatschappij, Agentschap voor Natuur en Bos

2.3 SITUERING

2.3.1 Beschrijving van de vraag

In 2006 werd het RivierPark Maasvallei boven de doopvont gehouden middels de goedkeuring door de kernpartners van het Plan van Aanpak “Maasvallei,... Grensverleggend!”. De ambitie van dit plan was om het Vlaamse deel van de Maasvallei uit te bouwen tot één groot landschapspark met gemeenschappelijke doelstellingen en met een gecoördineerde aanpak. Dit kwam de daaropvolgende jaren op kruissnelheid.

Het streven toen en nu is enerzijds de **win-win** tussen natuur- en landschapsversterking en anderzijds landschapstoerisme en -recreatie, waarbij de synergie tussen verschillende belangen en sectoren kansen creëert voor het landschap. Het toeristisch-recreatief potentieel in de ‘Grote Landschappelijke Eenheid Maasvallei’² is hoog, maar vergt een constante aandacht voor haar intrinsieke kwaliteiten (riviernatuur, erfgoed, Maaslandse eigenheid, de Maas als imposante laaglandrivier). Waar enigszins denkbaar wordt met belangrijke spelers in het gebied, zoals de grind- en de landbouwsector, naar concrete samenwerking gezocht.

In de afgelopen 15 jaar werd het RivierPark Maasvallei driemaal erkend als een Strategisch Open Ruimte Project. Deze erkenning in combinatie met een Europees project, een Limburg Sterk Merk injectie en de samenwerking in het ruime grinddossier met een inbreng uit het grindfonds (2012-2020) resulteerde in een lange reeks terreinacties en projecten op het snijvlak van natuur en toerisme/recreatie. Hierbij ging veel aandacht naar kansen voor natuur in het winterbed van de rivier en werd geïnvesteerd in recreatieve ontsluiting (wandelen, fietsen, veerponten, routing...) en communicatie.

Een **structurele en betekenisvolle investering met behulp van een aangepast instrumentarium, in de landschapskwaliteit in en rond de dorpskernen** van de destijds aangeduide 8 (nu 6) segmenten³ van de Maasvallei, werd van bij aanvang van het RivierPark Maasvallei in het vooruitzicht gesteld maar bleef een gemis. Precies daarom werd in 2011, en wordt nu opnieuw in 2020, beroep gedaan op het instrument **landinrichting**.

In december 2011 gaf de toenmalige minister bevoegd voor Landinrichting het mandaat aan de VLM voor de start van een ‘LIP Maasvallei, fase 1’, met de boodschap dat het in deze fase 1 slechts om 2 van de 6 segmenten van de vallei kon gaan, namelijk Kessenich-Ophoven en Leut-Meeswijk-Vucht. Maar de vraag en de ambitie van de Stuurgroep was van meet af aan duidelijk: landinrichting inzetten in het volledige projectgebied van het RivierPark Maasvallei.

² Grote landschappelijke eenheden passen in de gebiedsgerichte werking van de provincie Limburg. GLE’s zijn gebieden die omwille van gemeenschappelijke landschapkenmerken, de aanwezige natuurwaarden en de bodemsamenstelling een eenheid vormen.

³ In het initiële Plan van Aanpak (2006) werd om redenen van werkbaarheid de Maasvallei opgedeeld in 8 delen of zgn. segmenten. Later in het proces groeide het inzicht dat sommige segmenten beter konden worden samen gevoegd, waardoor er momenteel een opdeling in 6 segmenten wordt gehanteerd. Zo werden o.m. de segmenten Leut-Meeswijk en Eidsden-Vucht herleid tot het segment Leut-Meeswijk-Vucht. Dat grotere segment maakt deel uit van LIR Maasvallei fase 1.

In het 'LIP Maasvallei **fase 1**' is sterk gevorderd: het landinrichtingsplan 'Kessenich in Zich(t)' ligt ter goedkeuring bij de minister, het landinrichtingsplan voor Leut-Meeswijk-Vucht is in opmaak. De stuurgroep van het RivierPark Maasvallei is zich heel erg bewust van de meerwaarde van het gevoerde proces, de aanpak en straks ook de uitvoering, dankzij het instrument landinrichting.

Gezien de vooruitgang in fase 1 en in lijn met de initiële vraag van 2011 acht de stuurgroep nu het moment gekomen om 'LIP Maasvallei **fase 2**' aan te vragen. Zo kunnen, in de overige 4 segmenten, een aantal kernkwaliteiten van de regio tegelijkertijd behoud worden voor vershraling en veel meer nog, betekenisvol worden versterkt.

Zodoende wil de verdere ontwikkeling van het RivierPark Maasvallei een opmerkelijke bijdrage leveren aan de Vlaamse open ruimte doelen. Om dit te bereiken in een breed samenwerkingsverband van actoren en tegen de context van een complex maatschappelijk en bestuurlijk krachtenveld, zal het instrumentarium van landinrichting optimaal en ambitieus moeten worden ingezet.

Bovendien past deze vraag in de beslissing van de programmacommissie om landinrichting prioritair in te zetten in het kader van Vlaamse strategische open ruimte projecten en/of als vervolg op bestaande landinrichtingsprojecten.

2.3.2 Situering van het gebied

Het RivierPark Maasvallei dat initieel aan de Vlaamse oever werd ontwikkeld, strekt zich momenteel uit over **beide oevers** van de Grensmaas (of 'Gemeenschappelijke Maas'), in het hart van de Euregio Maas-Rijn. Een uniek stukje Europa waar mens, dier, plant en water samen komen. De Maas die enerzijds de grens is tussen beide Limburgen, is anderzijds de levensader in dit grensoverschrijdende landschap tussen Lanaken/Maastricht in het zuiden, en Kinrooi/Thorn in het noorden (zie figuur 1). Op de oevers van deze grote landschappelijke eenheid ontwikkelde zich bovendien een cultuurhistorische rijkdom met een grote herkenbaarheid inzake architectuur, landgebruik, gewoontes en taal.

Dit 46 km lange Maastraject (op een totaal traject van 950 km) is uniek in België en Nederland, omdat de Maas hier vrij afstroomt en niet gestuwd is. De scheepvaart vindt plaats op kanalen aan weerszijden van het RivierPark Maasvallei. Hier kent de rivier - na een grote ommezwaai na overstromingen in de jaren 1990 - natuurlijke **rivierdynamiek**. De Gemeenschappelijke Maas is een cruciale transnationale ecologische schakel tussen vier nabijgelegen natuurparken die als kraamkamer fungeren voor tal van kwetsbare soorten, m.n. Nationaal Park de Meinweg (NL), Nationaal Park Hoge Kempen (B), Nationaal Park Eifel (D) en Natuurpark Hoge Venen (B). De twee laatste zijn landschaps-ecologisch nog sterk gelinkt aan de Maasvallei via de vrij gave landschappen en beekvalleien (o.m. de Geul) van het Nederlands-Limburgse Heuvelland (zie figuur 2).

Het Vlaamse deel van het RivierPark Maasvallei heeft een oppervlakte van 7.781 ha en situeert zich grotendeels in het buitengebied, weliswaar rakend aan sterk verstedelijkte kernen, zoals Maaseik en Maasmechelen (zie figuur 3). Het betreft delen van de vijf Maaslandse gemeenten Kinrooi, Maaseik, Dilsen-Stokkem, Maasmechelen en Lanaken. In het oosten vormt de Maas de grens van het Vlaamse deel van het projectgebied. In het westen wordt het projectgebied voornamelijk begrensd door de 'Rijksweg' of N78.

Figuur 1: Grensoverschrijdende perimeter van het RivierPark Maasvallei

De eigenheid van de Maasvallei wordt sterk bepaald door de rivier, die vandaag na tal van rivierverspreidingen, bij piekdebieten een totale oppervlakte of 'winterbed' van 4.136 ha kan innemen. Dit winterbed wordt begrensd door de winterdijken, die het snoer van Maasdorpen droog houden in natte periodes, wanneer de

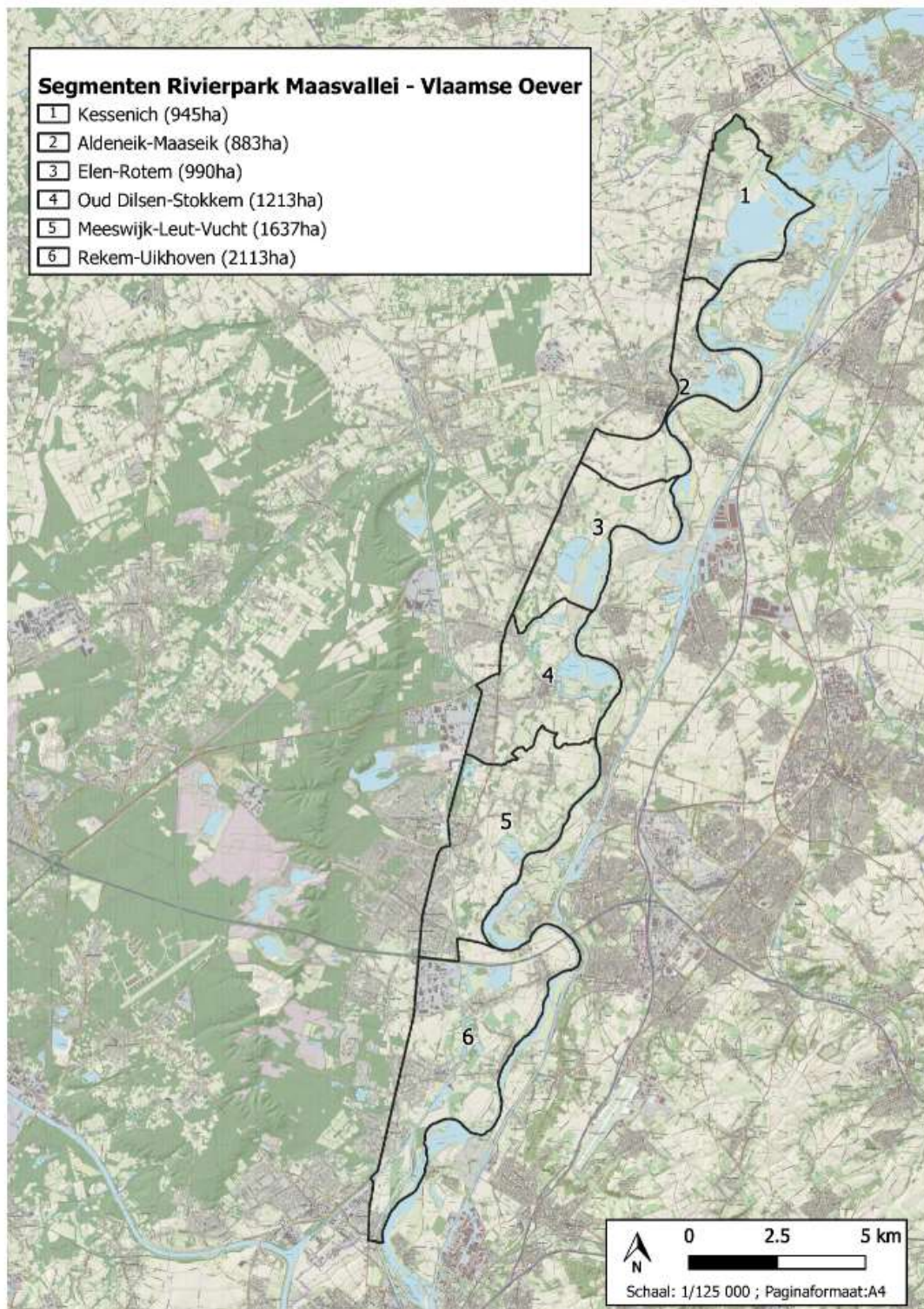
Maas kan 'zwellen' tot een debiet van 3000 m³ per seconde (!). Aan Vlaamse zijde is het winterbed zo'n 2.300 ha, waarvan ongeveer 900 ha een groene bestemming heeft. Bij de start van de ontwikkeling van het RivierPark Maasvallei was dat zo'n 140 ha.

In en aan de rand van het natuurlijke winterbed van deze onvoorspelbare regenrivier ontwikkelden zich doorheen de eeuwen meerdere kleine landelijke kernen: Kessenich, Geistingen, Ophoven, Aldeneik, Elen, Rotem, Oud-Dilsen, Stokkem, Meeswijk, Leut, Vucht, Kotem, Boorsem, Oud-Rekem, Uikhoven en Smeermaas. Zij vormen samen het 'snoer van Maasdorpen'. Vijf van deze dorpen zijn in het kader van de ontwikkeling van het RivierPark Maasvallei uitgekozen en gepromoot als **de vijf toegangsdorpen** tot het RivierPark Maasvallei. Van noord naar zuid betreft het: Kessenich, Aldeneik, Stokkem, Leut en Oud-Rekem. Vandaag liggen al deze dorpen dus veilig binnendijks (niet in het winterbed) en maken ze deel uit van het ruimere cultuurlandschap waarin landbouw de grootste grondgebruiker is.

Figuur 2: Situering van de Maasvallei in de Euregio

Figuur 3: Segmenten RivierPark Maasvallei – Vlaamse oever

2.3.3 Lopende processen

Hieronder worden de belangrijkste lopende processen onder de paraplu van het RivierPark Maasvallei opgesomd.

- De grensoverschrijdende uitbouw van het RivierPark Maasvallei middels de uitvoering van een **samenwerkingsovereenkomst** tussen de 9 betrokken **Nederlandse besturen en ngo's**. RLKM voert die overeenkomst in opdracht van Nederland uit rond gemeenschappelijke thema's als recreatie, natuur, zwerfvuil, routes en communicatie.
- De vaststelling (2019) en verdere uitwerking van de **nota 'Evaluatie en Toekomst'** als actualisatie van het Plan van Aanpak RivierPark Maasvallei uit 2006, met het oog op een toekomstige mogelijke erkenning als Vlaams landschapspark.
- Landinrichting spoor 1 '**Maasvallei fase 1**': valleisegmenten 'Kessenich-Ophoven' en 'Leut-Meeswijk-Vucht' zoals toegelicht in 2.3.1.
- De ontwikkeling van het huidige Maascentrum **De Wissen** in Dilsen-Stokkem tot de toekomstige hoofdtoegangspoort tot het RivierPark Maasvallei.
- De realisatie van een **fietsbrug** over de Maas in Maastricht (op een steenworp van Smeermaas) en een haalbaarheidsonderzoek voor een fietsbrug centraal in het RivierPark, kaderend in het toeristisch beleid van de provincie Limburg.
- De voorbereiding van een project '**kunst in de publieke ruimte**' van Z33 in de Maasvallei.
- De goedkeuring door de Vlaamse Regering van het Masterplan 20-40 van Nationaal Park Hoge Kempen waar onder meer een belangrijke **natuurverbinding** tussen de Hoge Kempen en de Maasvallei als doel is opgenomen.
- **Projectgrindwinning Elerweerd** (160ha) als eerste concreet project in uitvoering van het aangepaste grinddecreet (2009). Ook in de toekomst zullen er nog **grindwinningsdossiers** worden ontwikkeld in de Maasvallei. Dergelijke projecten zijn mogelijk i.f.v. hoogwaterveiligheid en/of natuurontwikkeling en onder voorbehoud van een consensus over het totale project (inclusief herinrichting, nieuwe eigenaar, flankerende maatregelen, ruimtelijke bestemming, enz) tussen alle betrokken partijen.
- Rivierkundige ingrepen in het kader van **hoogwaterveiligheid** door De Vlaamse Waterweg als rivierbeheerder. De Vlaams Nederlandse Bilaterale Maascommissie (VNBM) zorgt voor grensoverschrijdende afstemming over dit rivierbeheer. Tussen de rivierbeheerders en het RivierPark Maasvallei ontstond er een intensieve samenwerking. Het eerstvolgende rivierverbredingsproject, vaak gekoppeld aan natuurontwikkeling, vindt plaats in Mazenhoven.
- Het Vlaamse proces o.l.v. het ANB om te komen tot de realisatie van de **instandhoudingsdoelstellingen i.k.v. Natura 2000**, dat zeker zijn impact zal hebben op het natuurbeheer in de verschillende habitatrichtlijngebieden in het RivierPark Maasvallei.
- De opgaven rond waterkwaliteit (VMM, Maasbekken) op de beken die vanuit de Hoge Kempen in de Maas stromen (o.a. Bosbeek en Ziepbeek), en de gebiedsoverstijgende zwerfvuilproblematiek (OVAM, VMM, Vlaamse Waterweg).

2.3.4 Inhoud van de opdracht

Gezien de omvang van het projectgebied werd er in het initiële Plan van Aanpak 'Maasvallei... Grensverleggend' voor gekozen om de Maasvallei op te delen in **segmenten**. Per segment werd een wandelgebied uitgewerkt, allen verbonden door een lange-afstandswandeling en het fietsrouten netwerk. Van meet af aan was het streven om per segment via een landinrichtingsplan werk te maken van concrete acties op meso- en microniveau inzake omgevingskwaliteit. De segmenten Kessenich-Ophoven en Leut-Meeswijk-Vucht zijn in uitvoering in het landinrichtingsproject Maasvallei Fase 1.

Deze vraag heeft tot doel om een gelijkaardig traject op te zetten voor de vier resterende segmenten van de Maasvallei: **Aldeneik - Maaseik, Elen - Rotem, Oud-Dilsen - Stokkem en Uikhoven - Rekem** (zie figuur 3). De stuurgroep Maasvallei vraagt aan de VLM om in nauwe samenspraak met het projectbureau van het RivierPark voor deze 4 segmenten geïntegreerde landinrichtingsplannen voor te bereiden, op te maken en uit te voeren. Concreet betekent dit het actief samen zoeken naar kansen om de omgevingskwaliteit (ruimtelijk, landschaps-ecologisch, toeristisch-recreatief, erfgoed) een betekenisvolle injectie te geven. Dat impliceert ook het inventariseren van de huidige knelpunten in het terrein. Een eerste staalkaart van mogelijke acties bevindt zich in bijlage (tabel fase 2), de welke dient aangevuld en aangepast te worden in samenspraak met het lokale weefsel, om na voldoende verfijning over te gaan tot uitvoering.

De opdracht richt zich tot het **snoer van Maasdorpen**, maar beperkt zich niet tot de dorpskernen. Precies het verweven van de ecologische infrastructuur met deze streekeigen dorpjes ('**Rewilding**'), alsook het betekenisvol versterken van de kwaliteit van het **cultuurlandschap** tussen/rond de dorpen, vormt de inhoud van de opdracht.

De inhoud van deze vraag voor landinrichting fase 2 in de Maasvallei wordt hierna verder uitgewerkt aan de hand van **9 gebiedsgerichte uitdagingen** die elk met indicatieve voorbeelden gestaafd zijn in de bijlage (tabel fase 2). In de tabel worden de acties ook gekoppeld aan de 'kernkwaliteiten voor omgevingskwaliteit'. Verder in het aanvraagformulier worden deze 9 gebiedsgerichte uitdagingen ook gekoppeld met het actuele Vlaamse beleid.

Deze 9 uitdagingen werden na inventarisatie op het terrein als volgt geformuleerd:

1. Maximale aanleg en handhaving van 'kleine landschapselementen' op openbaar domein, met de recreatieve hoofdstructuur als potentiële drager
2. Aanleg van 'kleine landschapselementen' in het landbouwgebied in de gehele Maasvallei
3. Realisatie van natuurbestemmingen van het gewestplan die nu zonevreed gebruik kennen
4. Realisatie van robuuste natuur- en open ruimte verbinding tussen de Maasvallei en de Hoge Kempen
5. Herinrichting van Maaslandse dorpspleinen en -kernen
6. Ruimte voor beken en beekherstel
7. Het versterken van toeristisch-recreatieve verbindingen en -inrichtingen
8. Erfgoedwaarden versterken en valoriseren
9. Investeren in aantrekkelijkheid en vergroening van toegangswegen naar startdorpen

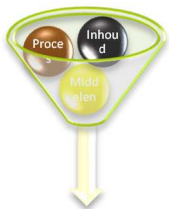
2.3.5 Proces en timing van de opdracht

De bestaande overlegstructuren binnen de ontwikkeling van het RivierPark Maasvallei zijn een **stabiele basis** voor het landinrichtingsproject. Binnen de projectstructuur van RivierPark Maasvallei van stuurgroep en projectgroep, werken tal van partners en sectoren al jaren samen (zie ook 2.2). Bovendien werd er voor landinrichting Maasvallei fase 1 al een **planbegeleidingsgroep** opgericht, die een opstart van landinrichting Maasvallei fase 2 vlot kan begeleiden.

Landinrichting kan verder bouwen op het geleverde werk uit de strategische projecten. Ze kan de doelen uit het Plan van Aanpak 'Maasvallei... Grensverleggend!' en de nota 'Evaluatie en Toekomst' (2019) mee realiseren door de inzet van de instrumentenkoffer. De mogelijkheden voor synergie die er zijn op vlak van natuur- en landschapsontwikkeling, landbouw, waterbeheer, erfgoed, toerisme-recreatie... kunnen dankzij de instrumenten van landinrichting verder worden benut. Landinrichting is daarbij **complementair** aan de andere processen en projecten in het gebied.

Voor de start van het Onderzoek naar de Opportuniteit en de Haalbaarheid wordt gemikt op 2021. Gelet op de uitgestrektheid van het gebied zal de uitwerking van diverse landinrichtingsplannen **gefaseerd** verlopen (zoals ook gebeurd is in landinrichting Maasvallei fase 1). Zie ook punt 2.5 voor een indicatieve timing.

2.4 TOETSING AAN DE AFWEGINGSCRITERIA VOOR INRICHTINGSVRAGEN

De toetsing van een inrichtingsvraag aan de afwegingscriteria is geen wiskundige oefening waarbij scores opgeteld worden en de vraag met de hoogste score automatisch het best gerangschikt wordt. De afwegingscriteria begeleiden het gesprek over de nieuwe projecten in de projectenportefeuille landinrichting en laten ruimte om te werken aan een evenwicht in soorten projecten (qua omvang/complexiteit/ experimenteel karakter/...).

2.4.1 Voortraject VLM

Betreft het een concrete vraag naar inrichting van de open ruimte ?

Ja

Licht je antwoord toe.

De vraag slaat op een geïntegreerde aanpak van het buitengebied in het RivierPark Maasvallei, met name de uitgewaaierde dorpen omgeven door hun ruimtelijk en ecologisch versnipperde open ruimte. Belangrijke en maatschappelijk gevoelige uitdagingen zijn daarbij:

- **'Rewilding'** van het buitengebied. Het behoud, herstel of ontwikkeling van de groenblauwe dooradering van de Maasvallei binnendijks: de landbouw- en landelijke omgeving buiten de winterbedding van de rivier (bijlage tabel fase 2, uitdaging 1, 2 en 6). Meer concreet gaat het over:

- ruimte voor en herstel van de meest kansrijke beken zoals Zanderbeek, Wrietselbeek en de doortocht van de Bosbeek in de rand van het stedelijk gebied van Maaseik. Ook delen van beken die zeer sterk zijn gedegradeerd door mijnverzakking en/of hun ondergrondse doortochten door bewoond gebied kunnen kansen voor verbetering gebruiken (Zuurveldbeek, Kogbeek, Ziepbeek, Kikbeek).
 - een krachtige impuls om - met draagvlak van gemeentebesturen en landbouwers - de ecologische infrastructuur (KLE) in het binnendijkse cultuurlandschap te versterken.
 - de reeds bestaande recreatieve hoofdassen (fietsroutenetwerk en langeafstandswandeling Maasvallei) optimaal aangrijpen om er ook in het openbaar domein groene linten van te maken, de ecologische infrastructuur (groenblauwe dooradering) te versterken en dit met volle steun en inbreng van de gemeentebesturen.
- het realiseren van welbepaalde groene bestemmingen in de onmiddellijke omgeving van de Maas (bijlage tabel fase 2, uitdaging 3), zoals in Heppeneert en langs de Zanderbeek.
 - de realisatie van een robuuste natuur- en open ruimte verbinding tussen de Maasvallei en de Hoge Kempen, zoals ook toegelicht in het Masterplan 20-40 van Nationaal Park Hoge Kempen, ter hoogte van de Oude Weerd - N78 - Daalbroek (bijlage tabel fase 2, uitdaging 4).
 - Herinrichten, ontharden en 'rewilden' van de Maaslandse dorpspleinen/dorpskernen (bijlage tabel fase 2, uitdaging 5), waarvan de dorpskern van Elen, Boorsem en Smeermaas enkele voorbeelden zijn.
 - Versterken van de toeristisch-recreatieve infrastructuur/verbindingen (bijlage tabel fase 2, uitdaging 7), bijvoorbeeld tussen Aldeneik en Maaseik of rond Ommersteyn.
 - Inzetten op bepaalde erfgoedelementen die in de afgelopen jaren nog niet voldoende aandacht kregen in de ontwikkeling van het RivierPark, maar wel kansen bieden (bijlage tabel fase 2, uitdaging 8), zoals bepaalde dorpskernen, de kasteeldomeinen en het religieus erfgoed. Het is de bedoeling om landinrichting fase 2 in te zetten als een hefboom om expertise en middelen uit het beleidsdomein Onroerend Erfgoed te activeren. De samenwerking in het LIP Kessenich in Zich(t) (in fase 1) is daarvan een goed voorbeeld.
 - Het vergroenen en aantrekkelijker maken van bepaalde wegen en verbindingen naar toegangsdorpen en toeristische kruispunten in het RivierPark (bijlage tabel fase 2, uitdaging 9).

Zal de inrichting bijdragen aan Vlaamse beleidsdoelen ?

Ja.

Het project LIP Maasvallei fase 2 is verregaand in lijn met de beleidsnota Omgeving, maar ook met de beleidsnota's Toerisme, Landbouw, Erfgoed en Water. Hieronder wordt dit per beleidsnota gespecificeerd.

De beleidsnota Omgeving

De beleidsnota Omgeving verwijst naar het verhogen van het maatschappelijk draagvlak en betrokkenheid van de burger bij het omgevingsbeleid en het geïntegreerd werken (hoofdstuk 6, SD 1). De opmaak van een visie voor landinrichting in de Maasvallei betreft bewoners, lokale partners, RLKM en gemeente. Een co-creatief proces waarbij bewoners als ervaringsdeskundigen van hun leefomgeving worden gezien.

Qua geïntegreerd werken (hoofdstuk 6, SD 2) is een gebiedsontwikkeling zoals het RivierPark Maasvallei een best practice, relevanter dan ooit omdat er elke dag op het terrein sector-overschrijdend wordt gewerkt. Er

wordt synergie gezocht tussen meerdere maatschappelijke functies en belangen. Die benadering is ook de kern van deze landinrichtingsvraag. De beleidsnota Omgeving verwijst onder hoofdstuk 7 SD 3 opnieuw naar het belang van een geïntegreerde aanpak voor meer omgevingskwaliteit, reeds toegelicht in deze landinrichtingsvraag.

Hoofdstuk 7 SD 4 - belang van een robuuste open ruimte - benoemt het structurerende karakter van valleigebieden zoals de Maasvallei. Verder wordt het groenblauwe netwerk vernoemd dat zich uitstrekt tot in het centrum van dorpen en het bebouwd weefsel dat vergroend en onthard dient te worden. In deze landinrichtingsvraag wordt verder toegelicht dat het snoer van Maasdorpen precies die herinrichting, ontharding en 'rewilding' via landinrichting vraagt (uitdaging 1 - KLE, 5 - dorpskernen). Door en tussen de historische dorpskernen dient dit groenblauwe netwerk versterkt te worden via landinrichting (uitdagingen 1 en 2 - KLE, uitdaging 4 - openruimteverbinding, en uitdaging 6 - beekherstel). Met name het herstel van beken (uitdaging 6) is bedoeld om tot het bebouwd weefsel door te kunnen dringen.

De beleidsnota Omgeving verwijst verder naar het partnerschap tussen landbouw en natuur in de open ruimte, wat terugkomt in uitdaging 2 in deze landinrichtingsvraag. Het uitdoofbeleid voor landbouwgebruik in zones bestemd voor natuurrealisatie, komt letterlijk terug in uitdaging 3.

De beleidsnota Omgeving geeft, nog in hoofdstuk 7, de krijtlijnen voor landinrichting, de versterking van water-, natuur- en klimaatdoelen en het belang van samenhang in toeristisch interessante gebieden. Precies deze doelen worden op de Maasvallei toegepast middels deze landinrichtingsvraag. Het instrument verwerving en grondmobiliteit is in deze landinrichtingsvraag van grote meerwaarde voor uitdagingen 3 en 4 (realisatie natuurbestemmingen, open ruimte verbinding tussen de Maasvallei en de Hoge Kempen).

In deze landinrichtingsvraag worden dezelfde gebiedsgerichte uitdagingen (water, natuur, mobiliteit, landbouw...) vermeld als in hoofdstuk 12 - water - van de beleidsnota Omgeving. De ecologische inrichting van waterlopen is al van toepassing op de Maas zelf, maar ook andere beken (uitdaging 6) kunnen via landinrichting verbeterd worden.

De netto toename van natuur en bos die vermeldt wordt in hoofdstuk 13 van de beleidsnota Omgeving vindt weerslag in de gebiedsgerichte uitdagingen 1 en 2 (KLE) en 4 (open ruimte verbinding tussen de Hoge Kempen en de Maasvallei). Ook de natuurverweving of 'rewilding' in het snoer van Maasdorpen (uitdaging 5) beantwoordt aan de principes van de beleidsnota Omgeving.

In hoofdstuk 14 gaat de beleidsnota Omgeving verder in op plattelandsbeleid. Naast een aantal fysieke terreinrealisaties draagt ook het co-creatief proces van landinrichting bij tot de sociale cohesie en de betrokkenheid bij de eigen leefomgeving. Uitdaging 5 (dorpskernen) speelt in op de genoemde plattelandsuitdagingen zoals een kwalitatieve leefomgeving en leefbare dorpen.

De beleidsnota Toerisme

De eerste focus 'Vlaanderen, natuurlijk!' is van toepassing op het RivierPark Maasvallei, dat een landschapspark 'avant la lettre' is. Deze landinrichtingsvraag als deelproject van het RivierPark Maasvallei zet

in op die integrale visie: investeren in het landschap is investeren in het toeristisch potentieel. Uitdagingen 5 (dorpskernen), 7 (toeristisch-recreatieve verbindingen en inrichtingen) en 9 (aantrekkelijke toegang tot startdorpen) zetten letterlijk in op de landschapskwaliteit voor toerisme en recreatie.

De in de bijlage opgelijste acties dragen bij tot de toeristische 'bestemming' RivierPark Maasvallei. Het natuur- en landschapstoerisme zit in de lift in de Maasvallei. Zo liggen de meest befietste trajecten van het Limburgse Fietsrouten netwerk in de Maasvallei. Hiaten en tekortkomingen van het fiets- en wandelnetwerk vragen niettemin om oplossingen. Waar mogelijk leveren deze oplossingen een bijdrage aan andere doelen, zoals de groenblauwe dooradering van het landschap tot in de dorpen (zie hoger).

De beleidsnota Toerisme verwijst naar het belang van erfgoed. Ook de rijke cultuurhistorie en de duidelijke identiteit van de Maasvallei, en de mogelijke acties om de betekenis van het landschap door erfgoed te verhogen, worden vermeld in deze landinrichtingsvraag (uitdaging 8 - erfgoedwaarden).

De beleidsnota Landbouw

In de beleidsnota Landbouw wordt het belang van een juiste analyse van de impact op de landbouw bij gebiedsanalyses benoemd (SD 1, OD 1). Met name voor uitdagingen 2 (KLE), 3 (realisatie natuurbestemming) en 4 (open ruimteverbinding) is de betrokkenheid van landbouwers en landbouworganisaties van grote meerwaarde in deze landinrichtingsvraag. De sector maakt deel uit van het partnerschap en de bestaande projectstructuren. De inzet van landinrichting en de rol en ervaring die de Vlaamse Landmaatschappij daarbij heeft, kan de sector het vertrouwen geven dat nodig is om de uitdagingen te helpen realiseren.

In de beleidsnota Landbouw wordt het belang van ecosysteemdiensten die bijdragen aan milieu- en klimaatdoelstellingen, benadrukt. Uitdaging 2 (KLE in landbouwgebied) draagt hier eveneens aan bij.

Wat betreft een sterk plattelandsbeleid is via de bestaande projectstructuren in de Maasvallei al een groot partnerschap ontstaan. Landinrichting kan daar verder op bouwen en via co-creatie en actieve bevraging input verzamelen en verwerken tot concrete acties en uitvoeringen. In de planfasen betrekken we de sectoren, actoren én bewoners als ervarings- en gebiedsdeskundigen om samen aan een gedragen plan te werken

Tot slot wordt ook de kennisopbouw van het Expertisecentrum landbouw en klimaat (ELK) benoemd. De relevante kennis van het ELK, zeker als het gaat over recreatie en ecosysteemdiensten, passen we gebiedsdekkend toe tijdens de visievorming van de landinrichtingsplannen.

De beleidsnota Erfgoed

De beleidsnota Erfgoed stelt als doel dat het onroerend erfgoed als evident en integraal deel van onze leefomgeving, cultuur, identiteit en natie wordt gekoesterd. De zorg voor het onroerend erfgoed is het resultaat van actieve samenwerking en draagt bij aan een kwaliteitsvolle leefomgeving.

Het onroerend erfgoed in de Maasvallei maakt integraal deel uit van de leefomgeving en is een belangrijke factor binnen een geïntegreerde en duurzame gebiedsontwikkeling. De Maaslandse kasteeldomeinen, de

dorpen met hun typisch stratenplan en Maaslandse architectuur, de rijke hoeve-architectuur, de molens en kerken zijn voorbeelden van beeldbepalende sites en plekken die worden gekoesterd door bewoners. Maar ook vele kleine erfgoedelementen die getuigen van een ver of recenter verleden zijn deel gaan uitmaken van het RivierPark Maasvallei.

In deze landinrichtingsvraag worden krachten gebundeld om zo de omgevingsuitdagingen (voor erfgoed gebundeld in uitdaging 8) sector-overschrijdend aan te pakken, en samen te streven naar een betere omgevingskwaliteit. Via een gebiedsgerichte aanpak zal er voortdurend een wisselwerking zijn tussen mens, erfgoed en omgeving. De analyse van het landschap in de Maasvallei zal inzichten opleveren die kunnen bijdragen aan ontwerp en inrichting. Landschapselementen leveren input voor initiatieven rond groenblauwe dooradering. Er zal zorg gedragen worden voor sites, die op een goede manier aan toekomstige generaties kunnen worden overgedragen. Via inrichting kan betekenis en invulling gegeven worden. Mensen kunnen zich op die manier ook weer beter identificeren met het bouwkundig- en landschappelijk erfgoed.

Actieplan Droogte en Wateroverlast

Deze landinrichtingsvraag draagt bij tot de doelstellingen in het actieplan Droogte en Wateroverlast door uitdaging 6 (ruimte voor beken en beekherstel). Bovendien kan onderzocht worden of het weggepompte water in het mijnverzakkingsgebied kan benut worden voor een van de gestelde uitdagingen. De herinrichting van de dorpskernen en de groenblauwe dooradering van het landschap (uitdagingen 4, 5 en 6) zorgen voor een mildering van de effecten van klimaatverandering. De groenblauwe netwerken en ruimte voor beken en beekherstel beschermen tegen wateroverlast en droogte.

Zie je mogelijkheden om het project te realiseren via de eigen werking van een andere entiteit van de Vlaamse overheid dan VLM ?

Neen.

Licht je antwoord toe.

Om Maasvallei-breed de omgevingskwaliteit, met accent op **inhoudelijke** landschapskwaliteit, structureel te bevorderen en te versterken, beschikt de VLM (met landinrichting spoor 1) als enige Vlaamse entiteit over het meest aangewezen instrumentarium uit de instrumentenkoffer landinrichting. Desalniettemin is ook in het verleden de meerwaarde gebleken van het betrekken van andere Vlaamse beleidsdomeinen, zoals natuur, landbouw, water en toerisme en het activeren van subsidies uit deze beleidslijnen. Ook in fase 2 is die betrokkenheid essentieel.

Naast haar instrumenten is ook de ervaring van de VLM op vlak van **samenwerking** met lokale partners zeer versterkend aan de bestaande gebiedscoalitie van het RivierPark Maasvallei. De stuurgroep benadrukt de waarde van het proces dat de VLM heeft gevoerd/voert in landinrichting fase 1. Ook het Regionaal Landschap Kempen en Maasland is grote voorstander om de goede samenwerking met de VLM verder te zetten.

Gaat het om louter flankerend beleid (verzachting van impact van een investeringsproject op open ruimte) ?

Neen.

Met deze aanvraag wordt een gebiedsdekkende versterking van de inhoudelijke landschapskwaliteit en omgevingskwaliteit in ruime zin beoogd, waarvan de deelprojecten ook zullen bijdragen aan het klimaatrobuuster maken van de Maasvallei⁴.

Welk financieel engagement heeft de initiatiefnemer/het partnerschap?

Omcirkel je antwoord en licht toe :

volledige financiering (zowel personeelskosten VLM als investeringskosten) ~~cofinanciering~~ niet duidelijk

Conform de aanpak in het Landinrichtingsproject Maasvallei fase 1 is er ook voor fase 2 de intentie om op dezelfde manier te werk te gaan, waarbij er een cofinanciering van 30% wordt gezocht als het gaat om inrichting en van 50% als het gaat om grondzaken. Naast die specifieke cofinanciering is er ook de vaste bijdrage van de gemeentelijke en provinciale partners aan de algemene uitbouw van het RivierPark Maasvallei.

Heel wat van de resultaten die de afgelopen 15 jaar in het RivierPark Maasvallei werden geboekt, kwamen tot stand dankzij een complexe, arbeidsintensieve ‘bladerdeegfinanciering’ waarbij het projectbureau financiële middelen uit Europese, Vlaamse, Provinciale en gemeentelijke bronnen kon samenbrengen. Ook in landinrichting Maasvallei fase 2 zullen er bijkomende middelen worden gezocht om acties in de 9 verschillende uitdagingen te kunnen realiseren, bijv. in de beleidsdomeinen toerisme, onroerend erfgoed, natuur, water en mobiliteit. Verschillende beleidsdomeinen en -niveaus kunnen zo mekaars impact op het terrein versterken. Een investering in de Maasvallei door Landinrichting fase 2 is daarbij een cruciale hefboom.

2.4.2 Afwegingscriteria programmacommissie

De programmacommissie werkt met volgende afwegingscriteria.

⁴ De investering in landschapskwaliteit in de Maasvallei, en de daaruit voortvloeiende baten voor economie en klimaat werden in 2018 door de UHasselt onderzocht. S. Daniëls e.a, Economische waardering van de maatschappelijke baten van de herinrichtingsmaatregelen van de Maasvallei, UHasselt, 2018.

2.4.2.1 Strategische Vlaamse doelen

In hoeverre zal het project een bijdrage leveren tot deze strategische Vlaamse beleidsdoelen? **Beschrijf vooral wat je wil doen rond deze thema's op het terrein met de landinrichting of de interactie die de landinrichting met deze thema's zal hebben.**

Licht je antwoord toe.

Onder punt 2.4.1. werd aan de hand van de beleidsnota's van de bevoegde ministers reeds toegelicht dat aan het merendeel van 6 onderstaande beleidsdoelen een bijdrage wordt geleverd. Hierna geven we aan welke van de 9 gebiedsgerichte uitdagingen, geformuleerd onder 2.3.4. uit deze aanvraag voor landinrichting bijdragen aan ieder van de 6 Strategische Vlaamse doelen. De concrete voorbeelden die genoemd worden bevinden zich integraal in de bijlage, tabel fase 2.

Beleidsdoel 1: deze landinrichtingsvraag zet sterk in op de veerkracht van de beekvallei-systemen binnen het grotere structurerende karakter van de Maasvallei (uitdaging 6 - ruimte voor beken en beekherstel). De Maasvallei kent enkele beken waarvan het herstel kansrijk is, zoals de Zanderbeek, Wrietselbeek en Bosbeek.

Ook delen van beken die sterk zijn gedegradeerd door mijnverzakking en/of hun ondergrondse doortochten door bewoond gebieden, kunnen kansen voor verbetering gebruiken (Zuurveldbeek, Kogbeek, Ziepbeek, Kikbeek).

Beleidsdoel 2: op groenblauwe dooradering zet uitdaging 6 ook in, o.m. door de aanpak van de doortocht van de Bosbeek door de stedelijke rand van Maaseik. Maar ook de aanpak van de Maaslandse dorpen en hun invalswegen (uitdaging 5 en 9) met focus op ontharden en 'rewilding' draagt bij aan dit beleidsdoel.

Beleidsdoel 3: De drie zones die zijn aangegeven in de bijlage tabel fase 2 onder uitdaging 3 (realisatie van natuurbestemmingen die nu een zonevreemd gebruik kennen), nl. Heppeneert, Zanderbeek, Herbricht-Uikhoven zijn alle drie opgenomen in het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Met deze uitdaging wordt natuur op papier (opname in VEN) omgezet in daadwerkelijke natuur.

Beleidsdoel 4: De realisatie van de natuur- en open ruimte verbinding Oude Weerd-N78-Daalbroek die in deze landinrichtingsvraag is opgenomen (uitdaging 4), draagt sterk bij aan de ontsnippering en de veerkracht van de open ruimte door de Maasvallei en de Hoge Kempen met mekaar te verbinden.

Beleidsdoel 5: Het herstel, versterken of ontwikkelingen van groenblauwe dooradering in het landbouwgebied komt sterk terug in deze landinrichtingsvraag, met name in de geformuleerde uitdagingen 1, 2 (KLE) en 6 (ruimte voor beken). De indicatieve acties in de bijlage tabel fase 2 dragen op die manier bij aan de basisnatuurkwaliteit in het landbouwgebied, het milderen van gevolgen van klimaatopwarming, maar ook de toename van de waardering van het landbouwgebied door niet-landbouwers die hier wonen en vaak ook recreëren. Meer waardering voor wat er gebeurt in het landbouwgebied zal weliswaar niet de fysieke veerkracht van het landbouwgebied verhogen, maar via een groter draagvlak bij de bredere bevolking, zeker de veerkracht van de landbouwsector ten goede komen.

Beleidsdoel 6: De missie van dit project is om een betekenisvolle bijdrage te leveren aan de inhoudelijke landschapskwaliteit van het RivierPark Maasvallei. Hierbij gaat het niet enkel om het visueel-landschappelijke beeld, hoewel dat ook belangrijk is. Een kwaliteitsvol landschap gaat verder dan esthetiek. Landschappen moeten ook cognitief gelezen worden, dan gaat het om inhoud. Erfgoedwaarden en biodiversiteit zijn wezenlijke ingrediënten van die inhoud. Heel wat landschappelijk erfgoed (bijv. de typische 'maasheggen', oude geulen of beekbeddingen, veldkruisen...) verdween door opschaling van landbouw en verstedelijking. Uitdaging 8 zet in op die erfgoedwaarden.

De uitdaging voor dit landinrichtingsproject is net om aan te tonen dat productieve landbouw, biodiversiteit (via groenblauwe dooradering), erfgoed en belevingswaarde voor inwoner en bezoeker hand in hand kunnen gaan in de Maasvallei. Met het laatste stukje vrij afstromende Maas (46km) beschikt dit landschap bovendien over de grootst mogelijke troef om zich te profileren als een uniek klimaatlandschap in de Benelux. Ook de uitdagingen 1, 2, 3, 5 en 6 dragen verder bij aan de inhoudelijke landschapskwaliteit die in dit beleidsthema wordt bedoeld.

Opgelet: deze 6 beleidsthema's zijn nog gekoppeld aan de beleidsdoelstellingen van de vorige legislatuur. De programmacommissie landinrichting werkt momenteel aan een actualisatie van de beleidsthema's. Een eerste

schriftelijke ronde maakte duidelijk dat we daarvoor best fysiek samenkomen. De Coronacrisis zorgt voor uitstel van deze samenkomst. Van zodra de actuele beleidsthema's gevalideerd zijn, neemt VLM contact met je op als we meer informatie nodig hebben.

1. Bijdrage van een project tot het verhogen van de veerkracht van rivier- en beekvalleissystemen & de bescherming van het kustmilieu
2. Bijdrage van een project tot het realiseren van toegankelijke en groenblauwdooraderde randstedelijke open ruimtegebieden
3. Bijdrage van een project tot het realiseren van het Vlaams Ecologisch Netwerk en het Integraal Verwevend en Ondersteunend Netwerk (incl. het realiseren van de Europese natuurdoelen voor het Natura 2000-netwerk)
4. Bijdrage van een project tot het flankerend beleid aan nieuwe infrastructuurwerken, of van ontsnipperende projecten bij bestaande grote infrastructuurwerken, als hefboom voor het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit, het versterken van de veerkracht en de samenhang van de open ruimte
5. Bijdrage van een project tot het veerkrachtig inrichten van landbouwgebieden
6. Bijdrage van een project tot het versterken van waardevolle landschappen en onroerend erfgoed (landschappelijk, bouwkundig en archeologisch)

In hoeverre gaat de inrichting aan deze thema's werken ?

- Recreatie

Uitdaging 7 (het versterken van de toeristisch-recreatieve verbindingen) en 9 (aantrekkelijke toegang naar startdorpen) zijn geformuleerd om ook op vlak van toerisme en recreatie het landschap op een kwaliteitsvolle manier te ontsluiten, met de aanleg van ontbrekende schakels en het aantrekkelijker maken van bepaalde trajecten. Inrichtingen komen wandelaars en fietsers ten goede, verbinden betekenisvolle plekken met elkaar, of markeren de grensoverschrijdende beleving van het RivierPark. Ook uitdaging 8 (erfgoedwaarden) speelt in op het thema recreatie. Het RivierPark kent immers die typische sterke combinatie van riviernatuur enerzijds en de rijke Maaslandse cultuurhistorie anderzijds. Door inrichting vinden typerende kasteeldomeinen en Maasdorpen opnieuw aansluiting bij de streekbeleving. De kers op de taart is uitdaging 5 (herinrichten dorpskernen), waar diverse vormen van recreatie, horeca en diensten samenkomen.

- Klimaatadaptatie & -mitigatie

Uitdaging 1 en 2 (KLE), 3 (realisatie natuurbestemming), 4 (natuurverbinding), 5 (ontharden en vergroenen Maasdorpen) en 6 (beekherstel) zullen bescheiden maar in deze context realistische bijdragen leveren aan zowel klimaatadaptatie als -mitigatie. Het 'rewilden' in en rond de dorpen en de ontharding die daarmee gepaard gaat, draagt bij aan een klimaatadaptieve en gezonde leefomgeving. De onmiddellijke nabijheid van en de relatie tot het uitgestrekte winterbed zoals toegelicht onder 2.3.2 maakt van de Maasvallei evenwel een belangrijke bovenlokale klimaatbuffer.

- Energie

Deze inrichtingsvraag bevat in deze fase van het proces geen acties gericht op het energithema.

- Bebossing

Uitdaging 4 (realisatie van robuuste natuur en open ruimte verbinding tussen de Maasvallei en de Hoge Kempen) bevat kansen voor bebossing. In het partnerschap biedt de complementariteit en afstemming van

landinrichting door de VLM enerzijds en rivierverbreding door de Vlaamse Waterweg anderzijds, eveneens kansen voor bebossing (cfr onderzoek naar uitbreiding Kraaienbos in fase 1). Uitdagingen 1, 2 (KLE) en 3 (realisatie natuurbestemming) kunnen ook aangegrepen worden voor bebossing op kleine schaal, verspreid in het landschap.

- **Voedsellandschappen**

In uitdaging 2 (KLE's in landbouwgebied) kan zeker de omgeving rond Ommersteyn⁵ nog meer dan vandaag uitgroeien tot een voedsellandschap en verdient o.a de wijnteelt (EU keurmerk Maasvallei) de nodige aandacht. Maar ook in uitdaging 5 (dorpskernen) zitten mogelijkheden naar plukbossen of hoogstamboomgaarden.

- **Materialenlandschappen (met het oog op circulaire of lokale economie, biodiversiteit,...)**

Uitdaging 1 en 2 (KLE), 3 (realisatie natuurbestemming) en 4 (realisatie van robuuste natuur en open ruimte verbinding) zorgen voor toename van de biodiversiteit, hetgeen o.m. de bestuiving bevordert door de aanwezigheid van meer nuttige insecten, of de onderdrukking van plagen op natuurlijke wijze. De uitdagingen zorgen ook voor een toename van de biomassa-productie (gelinkt aan CO2-opslag) en de opbrengst ervan kan (lokaal) worden aangewend (houtsnipper, compostering). De inzet van grindontginning in het kader van rivierverbreding, natuurontwikkeling en recreatie is reeds een bestaand gegeven.

- **Structureel vasthouden van water; infiltratie**

Uitdaging 5 (dorpskernen) en 6 (beekherstel) werken aan een betere waterhuishouding (minder wateroverlast, meer infiltratie en vertraagde afvoer) en verhogen de waterbeschikbaarheid voor landbouw.

Heeft de geplande inrichting een innovatief karakter? In hoeverre worden er elementen voorgesteld die voorlopen op gekende beleidskaders en een experimentele invulling willen geven aan nieuwe beleidsnoden en ontwikkelingen?

Vanuit bestuurlijk perspectief situeren de genoemde valleisegmenten van de Maasvallei zich aan de uiterste oostelijke grens van Vlaanderen, ver weg van de Vlaamse ruit. Vanuit **landschappelijk en ecologisch perspectief** echter, zijn de genoemde valleisegmenten het hart van een grensoverschrijdende Euregio met duidelijke landschappelijke kenmerken en eenheid, aan zowel de Vlaamse als de Nederlandse oever van de Maas. Landinrichting fase 2 levert een substantiële bijdrage aan die grensoverschrijdende streekidentiteit, weliswaar van op de Vlaamse oever, maar in een innovatieve **internationale context**, nl. de ontwikkeling van het RivierPark Maasvallei, waaraan ook de Nederlandse partijen bijdragen.

Natuur en landschap als speerpunt in het toeristisch beleid ('Vlaanderen, natuurlijk!' en 'Florerende bestemmingen' en weldra een kader voor Vlaamse landschapsparken) duikt voor het eerst expliciet op in de nieuwe beleidskaders. Het Regionaal Landschap Kempen en Maasland combineert samen met haar partners beide aspecten in het RivierPark Maasvallei. **Investeren in het landschap is investeren in het toeristisch potentieel.** Deze landinrichtingsvraag bouwt verder op dit principe, waardoor de VLM in de Maasvallei een voorbeeldfunctie vervult ten aanzien van deze nieuwe ontwikkeling in het beleid.

⁵ Een grote zorgboerderij met historische landerijen, gelegen in Dilsen-Stokkem

De verschillende bestuursniveaus in Vlaanderen zijn rijk aan prachtige beleidsvisies, plannen en studies. Ook spreekt ieder regeerakkoord sinds begin jaren 1990 van de vorige eeuw van **geïntegreerd werken**. De ervaring leert dat veel visies en plannen én het geïntegreerd werken zelf, moeizaam of halfslachtig worden omgezet in de praktijk. Met deze inrichtingsvraag worden beleid en praktijk - zoals met eerdere projecten in de werking van het RivierPark - opnieuw verbonden, en is synergie en complementariteit van meerdere functies en belangen van de basishouding. Het begrip geïntegreerd werken is niet innovatief, de daadwerkelijke toepassing ervan wel.

2.4.2.2 Inrichtingsnood open ruimte

Met deze vragen willen we vooral inzicht krijgen in het verschil dat inrichting op het terrein kan maken. De focus van je antwoord moet liggen op de elementen die belangrijk zijn in een gebied en voor de open ruimte in Vlaanderen én nood hebben aan inrichting. Beschrijf dus vooral wat je wil doen op het terrein met de landinrichting.

Het begrip omgevingskwaliteit kan ondersteuning bieden. Het gaat hier om de concrete bijdrage die het project beoogt aan de kwaliteit van de open ruimte van een bepaalde plek in zijn globaliteit:

1. Er is een optimale verhouding van bebouwde en onbebouwde ruimte en de aanwezige open ruimte is robuust;
2. Groenblauwe netwerken zijn nabij en toegankelijk en bieden ruimte voor natuur, bos en water. De structurele kwaliteit bevordert ecosysteemdiensten;
3. De milieukwaliteit is niet schadelijk voor mens en omgeving. Er overheerst een goede milieukwaliteit en er is beperkte milieuhinder in verhouding tot de omgevingsfuncties
4. De economie van de omgeving is vitaal;
5. Basisvoorzieningen zijn nabij en bereikbaar. Zij spelen in op de behoeften van de gebruikers van de omgeving;
6. De omgeving is ontsloten conform de noden van de gebruikers van het betrokken gebied;
7. Het aanwezige onroerend erfgoed (bouwkundig, landschappelijk en archeologisch) maakt deel uit van nieuwe ontwikkelingen en garandeert de cultuurhistorische identiteit van de plek;
8. De bebouwde en onbebouwde ruimte is zo vormgegeven, dat ze identiteit uitdrukt, betrokkenheid bevordert en esthetische aantrekkelijkheid;
9. De omgeving bevordert sociale cohesie.

Welke betekenis heeft het gebied voor de open ruimte structuur in Vlaanderen ?

De Maasvallei wordt o.a. in het RSV benoemd als een belangrijke structurerende riviervallei voor Vlaanderen, waar ecologische waarden versterking vragen, landbouw en recreatie ontwikkelkansen krijgen en het winterbed van de Maas voldoende verruimd wordt. In provinciaal ruimtelijk beleid spreekt men van de ‘Grote Landschappelijke Eenheid Maasvallei’: geen door de mens gecreëerd concept met administratieve grenzen, maar een coherent landschap dat eeuwenlang door de Maas werd geboetseerd en structuur geeft aan de bredere Euregio.

Mede daardoor werden in de Maasvallei drie Strategische projecten ontwikkeld (2007, 2011, 2014), waarvan het laatste tot doel had om de Vlaamse aanpak te exporteren naar de Nederlandse oever (!). De uitgestrektheid van de Maasvallei en de complexiteit van de processen die er spelen (hoogwaterveiligheid, rivierverbreding, grindontginning, grensvervaging... zoals toegelicht in 2.3.3) vormen echter ook haar uitdaging. Die uitgestrektheid en complexiteit zijn de redenen tot een landinrichtingsvraag fase 2.

Hoewel het lint rond de N78 of 'Rijksweg' een dichte verstedelijking kent, is het karakter van de Maasvallei nog aanwezig in het snoer van Maasdorpen, het sterk verbrede winterbed en aanwezige open ruimte in het landschap tussen de dorpen. Het snoer van Maasdorpen en de open ruimte ertussen versterken, is een duidelijke doelstelling in deze aanvraag voor landinrichting. Ook de realisatie van een robuuste natuur- en open ruimte verbinding tussen de Maasvallei en de Hoge Kempen is een van de doelstellingen. In de bijlage tabel fase 2 worden mogelijke acties op het terrein opgelijst. Per actie worden de aspecten van omgevingskwaliteit die hierboven staan opgesomd, met hun nummering weergegeven.

Welke impact gaat de geplande inrichting hebben op de betekenis van het gebied voor de open ruimte structuur in Vlaanderen ? Wordt er een groot, zichtbaar veranderingseffect beoogd ? Gaat het om het behoud van een waardevolle toestand ? Gaat het om herstel of ontwikkeling van de open ruimte ?

De beoogde inrichting draagt, zoals hoger al aangegeven, betekenisvol bij aan de omgevingskwaliteit en beleefbaarheid van het landschap, niet in het minst in de binnendijkse delen van de Maasvallei (het landbouwcuurland, dorpsranden en dorpskernen die beschermd tegen hoogwater achter de winterdijken liggen), hoewel uitdaging 3 (realisatie natuurbestemmingen) zich ten dele ook richt op het buitendijks gebied (de winterbedding van de Maas).

De inzet van landinrichting zal ondanks de omvang van het projectgebied, de ruimtelijke spreiding van de beoogde acties en de eindigheid van middelen, zorgen voor een **grote, zichtbare verandering** op landschapsniveau. De cultuurhistorische en landschappelijke eenheid die de Maasvallei van oudsher vormt, geplaagd door versnippering, verharding, afgesneden beken, het verdwijnen van erfgoed en erfgroen... kan op het terrein door landinrichting **hersteld en versterkt** worden, zoals beschreven in de acties in bijlage (tabel fase 2). Een **bovenlokale aanpak** van de dorpskernen zorgt bovendien voor toeristische meerwaarde omdat de Maasvallei als één bestemming wordt ervaren, maar ook voor leefbaarheid (toerisme als hefboom voor voorzieningen in kleine kernen) en sociale cohesie in de dorpen.

Bij het benoemen van de 9 uitdagingen en de voorlopige selectie van concrete acties in de bijlage tabel fase 2, is de kansrijkheid en haalbaarheid (juridisch, planologisch, bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak) reeds ingeschat. Hierbij dient aangestipt dat het laaghangend fruit (voor zover daar al sprake van was) inzake de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in de Maasvallei reeds is geplukt tijdens de voorbije 15 jaar waarin werd gebouwd aan het RivierPark Maasvallei. Deze 9 uitdagingen zullen bijgevolg veel inzet, bereidheid en creativiteit vergen van het bestaande partnerschap in het RivierPark.

Het zwaartepunt van deze aanvraag ligt vooral op **herstel en ontwikkeling van de open ruimte** (inclusief de dorpen die volgens het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen integraal deel uitmaken van het buitengebied).

2.4.2.3 Coördinatie van de geïntegreerde inrichting

In hoeverre is er draagvlak voor de inrichting die je wenst uit te voeren ?

De vraag tot landinrichting Maasvallei fase 2 komt voort uit de huidige structuur en werking van het RivierPark Maasvallei (zie 2.2) en vanuit landinrichting Maasvallei fase 1. Reeds in 2008 spraken de streekpartners de letterlijke ambitie uit om landinrichting te kunnen inzetten, middels het ‘Charter voor een grensverleggende Maasvallei’, dat ondertekend werd door de Provincie Limburg, de gemeentebesturen van Kinrooi, Maaseik, Dilsen-Stokkem, Maasmechelen en Lanaken, het ANB, NV de Scheepvaart (nu Vlaamse Waterweg), het Regionaal Landschap Kempen en Maasland en de natuurverenigingen Natuurpunt en Limburgs Landschap. Het draagvlak voor inrichtingen ihkv landinrichting is sinds de uitvoering van fase 1 alleen maar gestegen en alle partners die in 2008 het charter ondertekenden, zijn actief in het huidige samenwerkingsverband achter het RivierPark Maasvallei. De planbegeleidingsgroep die de landinrichting Maasvallei fase 1 opvolgt, maakt een vlotte opstart voor fase 2 mee mogelijk.

In hoeverre zal de afstemming, die je met een landinrichtingsproject realiseert, een meerwaarde betekenen of een hefboomeffect meebrengen ?

Onder 2.3.3. werden de belangrijkste lopende processen in de Maasvallei toegelicht. Die processen zijn van groot maatschappelijk belang en vergen afstemming en interferentie. De ervaring van de VLM om landinrichting als een kwaliteitsinjectie te laten sporen met die lopende processen en ze, door te focussen op concrete plekken en concrete inrichtingen, te laten convergeren met lokaal beleid en financiële middelen, is de hefboom waar de 4 genoemde valleisegmenten op wachten. De Maasvallei is één langgerekte strook van riviernatuur, Maasdorpen en open ruimte. Omdat de sterke cultuurhistorische streekidentiteit en het gebiedsdekkende recreatieve netwerk kunnen zorgen voor een sterke streekbeleving bij inwoner en bezoeker, is het meer dan wenselijk om de geleverde inspanningen in Kessenich en Leut-Meeswijk-Vucht, ook verder te zetten in de rest van de Maasvallei. Eenheid creëren in visie en inrichting – en de zichtbare resultaten op het terrein – vergroot immers de toeristisch-economische waarde van het landschapspark.

Welke delen van je project kunnen niet (optimaal) gerealiseerd worden als er geen landinrichtingsproject ingesteld wordt? Als er een landinrichtingsproject spoor 1 loopt in een gebied, neemt VLM de coördinatie voor inrichting op. In hoeverre zal die coördinatie een meerwaarde betekenen ?

De grootschaligheid van de Maasvallei en de betrokkenheid van diverse beleidsdomeinen en bestuursniveau’s werden reeds verschillende keren aangehaald. De afstemming op Vlaams niveau door de VLM betekent een grote meerwaarde.

Er is draagvlak voor globale samenhang, maar daadwerkelijk globaal afgestemde inrichting overstijgt de draagkracht van de lokale besturen en zou zonder landinrichtingsproject vervallen in vele kleine initiatieven en de facto een versnippering. Met name het snoer van Maasdorpen en de daartussen liggende open ruimte heeft zoveel gemeenschappelijke kenmerken, dat inrichting hier als 1 geheel en met 1 visie moet worden aangepakt door een slagkrachtige VLM die de lokale besturen overstijgt.

2.4.2.4 Partnerschap, ook voor nazorg en beheer

Hoe sterk is het partnerschap op dit moment ?

Heb je als initiatiefnemer partners die samen met jou willen dat de inrichting er komt ? Zo ja, noem de leden van dit partnerschap.

De ondertekenaars van het charter voor een Grensverleggende Maasvallei, waarin 1 van de 3 doelen het aantrekken van het instrument landinrichting was, werd in 2008 ondertekend door de Provincie Limburg, de gemeentebesturen van Kinrooi, Maaseik, Dilsen-Stokkem, Maasmechelen en Lanaken, het ANB, NV de Scheepvaart (nu Vlaamse Waterweg), het Regionaal Landschap Kempen en Maasland en de natuurverenigingen Natuurpunt en Limburgs Landschap.

De huidige stuurgroep (bestuurlijk) en projectgroep (ambtelijk en middenveld) tellen diezelfde leden, aangevuld met vertegenwoordiging vanuit de Vlaamse administraties, de landbouw (Boerenbond) en de grindsector (Steengoed Projecten). Hoewel de Nederlandse partners niet actief betrokken zijn bij landinrichting, werd de aanvraag wel besproken op het Internationaal Bestuurlijk Overleg van het RivierPark Maasvallei.

In hoeverre toont het partnerschap engagement om nazorg en beheer uit te voeren wanneer de inrichtingswerken uitgevoerd zijn ?

Conform de aanpak in het Landinrichtingsproject Maasvallei fase 1, waar afspraken werden gemaakt met de gemeentelijke overheden, het RLKM en andere partners over nazorg en beheer, heeft het partnerschap ook bij deze landinrichtingsvraag de intentie om te co-financieren en aan nazorg te doen. In landinrichting Maasvallei fase 1 werden er zo reeds verschillende afspraken gemaakt rond onderhoud, promotie en communicatie, ecologisch bermbeheer e.a.

Breder dan deze landinrichtingsvraag dient ook het engagement van de partners tot de algemene uitbouw van het RivierPark Maasvallei, bestaande uit een jaarlijkse vaste financiële bijdrage, te worden aangestipt, waardoor communicatie, uitwerken van wandelroutes en andere elementen van nazorg mogelijk zijn.

In hoeverre is er een bereidheid bij het partnerschap om de inrichtingskosten (personeel en/of middelen), de nazorg en het beheer te financieren?

Conform de aanpak in het landinrichtingsproject Maasvallei fase 1 is er ook voor fase 2 de intentie om op dezelfde manier te werk te gaan, waarbij er een cofinanciering van 30% wordt gezocht als het gaat om inrichting en een cofinanciering van 50% als het gaat om grondzaken. Breder dan deze landinrichtingsvraag dient ook het engagement van de partners tot de algemene uitbouw van het RivierPark Maasvallei, bestaande uit een jaarlijkse vaste financiële bijdrage, te worden aangestipt, waardoor communicatie, uitwerken van wandelroutes en andere elementen van nazorg mogelijk zijn.

2.5 SAMENVATTING VAN DE VRAAG AAN VLM

Vat hier samen wat precies je vraag is naar de inzet van VLM. Voor zover hier al duidelijkheid over is, kan je aangeven welke instrumenten uit de instrumentenkoffer landinrichting je denkt te zullen inzetten. Voor welke (delen van de) opdracht wens je beroep te doen op personeel van VLM, inclusief timing?

Deze landinrichtingsvraag Maasvallei fase 2 kent 9 uitdagingen, geformuleerd onder 2.3.4., waarvan de acties er samen voor dienen te zorgen dat het **snoer van Maasdorpen** op een uniforme manier wordt hersteld en versterkt, waarbij ze worden verweven met de ecologische infrastructuur ('**Rewilding**') en de **open ruimte tussen de dorpen**, waar het **cultuurlandschap** betekenisvol en inhoudelijk versterkt dient te worden.

De stuurgroep van het RivierPark Maasvallei wil de deskundigheid van de VLM inzetten voor het verder concretiseren van de gebiedsvisie en het uitwerken en uitvoeren van een **2^e fase** van het landinrichtingsproject spoor 1 in de Maasvallei voor de 4 overblijvende valleisegmenten **Aldeneik - Maaseik, Elen - Rotem, Oud-Dilsen - Stokkem en Uikhoven - Rekem**.

Naar specifieke inzet van instrumenten wordt gedacht aan: inrichting, grondverwerving en grondbiliteit (grondenruil en/of herverkaveling), dienstenvergoeding, erfdiensbaarheden, beheerovereenkomsten. Naar specifieke inzet van personeel wordt er gedacht aan inzet van experts in hydrologie, ecologie, landschap, grondzaken, archeologie, landbouw... en aan de ervaring van VLM bij het voorbereiden en uitvoeren van inrichtingswerken, maar ook bij participatietrajecten en co-creatie.

Indicatieve timing:

omschrijving	duur	periode
Opmaak en goedkeuring OOH	1,5 à 2 jaar	2021 - 2022
Oprichting planbegeleidingsgroep	0,5 jaar	2023
Opmaak en goedkeuring LIP nr 1	2,5 jaar	2023 - 2025
Voorbereiding werken dossier 1	2 jaar	2026 - 2027
Uitvoering werken dossier 1		2028

Wanneer het eerste LIP in de fase zit van adviesprocedure en opmaak eindvoorstel, kan gedacht worden aan de start van een volgende LIP. Op die wijze kunnen de verschillende segmenten en onderdelen gefaseerd worden aangepakt, rekening houdende met de capaciteit van VLM-personeel en de budgettaire mogelijkheden. De huidige inschatting is dat er 6 LIP's worden opgemaakt (1 LIP in de segmenten Aldeneik-Maaseik en Elen-Rotem, 2 LIP's in de segmenten Oud-Dilsen - Stokkem en Uikhoven - Rekem). Volgens de indicatieve timing en planning zou het LIP nr. 6 aanvangen in 2033. Gerichtte grondverwervingen in functie van de inrichtingsmaatregelen van LIP nr. 1, zouden kunnen starten in 2025/2026.

Geef een raming van de landinrichtingsbijdrage in de investeringskosten, inclusief timing.

De totale landinrichtingsbijdrage in de inrichtingskosten voor fase 2 wordt geraamd op ca. 4 tot 5 miljoen euro. Een belangrijke kost is de ontharding, vergroening en inrichting voor het snoer van Maasdorpen en de omliggende open ruimte waarvoor een budget van €500.000 per dorp een minimum is (op basis van ervaring in fase 1). De andere inrichtingskosten zijn o.m. voor beekherstel en toeristisch-recreatieve ingrepen. De inzet van grondverwerving en grondmobiliteit komt vooral aan bod bij de realisatie van de open ruimteverbinding en bij de ruimte voor beken en beekherstel. Zoals aangegeven bij de timing, zou de eerste vastlegging kunnen gebeuren in 2025/2026 als het LIP nr 1 wordt goedgekeurd waarna gefaseerd om de 2 jaar een volgende vastlegging kan gebeuren (tot 2035).

2.6 OVERZICHT VAN DE BIJLAGEN

Opgelet: De afweging door de programmacommissie gebeurt op basis van hetgeen in het formulier is ingevuld en niet door een volledige lectuur van de bijlagen. Wil je toch graag bijlagen toevoegen, geef dan hier een overzicht.

Bijlage: tabel fase 2

De 9 uitdagingen voor de Maasvallei worden, per segment, concreet gemaakt door indicatieve acties. Deze acties dienen in de fase van het Onderzoek naar de Opportuniteiten en Haalbaarheid verder doorgepraat en geconcretiseerd te worden met de mogelijke partners. In de laatste kolommen worden deze acties getoetst aan de kernkwaliteiten van omgevingskwaliteit en de mogelijke instrumenten.

